

**UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA**

**MAGISTERSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM  
2013–2015**

**DIPLOMOVÁ PRÁCE**

**Michal Petřina**

**Ronald Reagana – jeho politika a odkaz do současnosti**

Praha 2015

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Lukáš Novotný, M.A., Dr.

**JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE**

**MASTER FULL-TIME STUDIES**

**2013–2015**

**DIPLOMA THESIS**

**Michal Petřina**

**Ronald Reagan – his policy and a link to the present**

Prague 2015

The Diploma Thesis Work Supervisor:

Mgr. Lukáš Novotný, M.A., Dr.

## **Prohlášení**

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 25. 2. 2015

Michal Petřina

## **Poděkování**

Chtěl poděkovat Mgr. Lukáši Novotnému, M.A., Dr. za jeho laskavý a vřelý přístup, trpělivost, ale hlavně cenné rady, díky kterým tato práce mohla vzniknout.

## **Anotace**

Diplomová práce se zabývá politickou kariérou amerického prezidenta Ronalda Reagana. Práce je zpracovaná chronologicky, přičemž v úvodní části je přiblížen jeho život před vstupem do politiky. Dále se práce věnuje období, kdy Reagan zastával funkci guvernéra státu Kalifornie. Největší pozornost je však zaměřena na domácí a zahraniční politiku v době Reaganova prezidentství. Konkrétní důraz je kladen na daňovou problematiku a vyjednávací proces s představiteli Sovětského svazu v době studené války. V práci není opomenuta ani mediální sféra, ve které se též projevila Reaganova deregulační politika. V závěrečné části se práce soustředí na odkaz politiky Ronalda Reagana v současnosti a také na to, jakým způsobem zasahuje jeho myšlenkový základ do dnešní společnosti.

## **Klíčová slova**

Daně, domácí politika, komunismus, Michail Gorbačov, neokonzervatismus, reaganismus, Republikánská strana, Ronald Reagan, Sovětský svaz, studená válka, zahraniční politika.

## **Annotation**

The thesis deals with the political career of United States President Ronald Reagan. The work is processed in chronological order, while in the introductory section is approached his life before entering politics. In addition, the work dedicated to the period when Reagan held the position of Governor of the State of California. However, most attention is focused on the domestic and foreign policy at the time of the Reagan presidency. Particular emphasis is placed on the tax issue and the negotiating process with the representatives of the Soviet Union during the Cold war. In the work is not forgotten, nor the media sphere, which also showed the Reagan's deregulation policy. In the final part of the work concentrates on the link policies of Ronald Reagan in the present and also on the way in which extends his thought basis in today's society.

## **Key words**

Cold War, communism, domestic policy, foreign policy, Mikhail Gorbachev, neoconservatism, Republican party, Ronald Reagan, Soviet Union, taxes.

# OBSAH

ÚVOD .....	9
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA .....	11
1.1 Studená válka .....	11
1.2 Nová pravice .....	14
1.3 Konec dějin .....	18
1.4 Postavení USA v 70. letech 20. století .....	24
2 OSOBNOST RONALDA REAGANA .....	27
2.1 Život před vstupem do politiky .....	27
2.2 Ronald Reagan republikánem .....	34
2.3 Ronald Reagan prezidentem USA .....	36
3 PRVNÍ PREZIDENTSKÉ OBDOBÍ (1981-1985).....	44
3.1 Domácí politika .....	44
3.1.1 Reaganomika .....	44
3.1.2 Daňová problematika a struktura daní.....	46
3.1.3 Reforma daní v roce 1981 .....	48
3.1.4 Problém sociálního zabezpečení.....	51
3.2 Zahraniční politika .....	53
3.2.1 Americko-sovětské vztahy .....	53
3.2.2 Invaze na Grenadu .....	58
3.3 Silné a slabé stránky politiky R. Reagana .....	59
4 DRUHÉ PREZIDENTSKÉ OBDOBÍ (1985-1989).....	62
4.1 Domácí politika .....	62
4.1.1 Daňová reforma 1986 .....	62
4.1.2 Imigrační zákon .....	65
4.2 Zahraniční politika .....	67

4.2.1 Americko-sovětské vztahy .....	67
4.2.2 Aféra Írán-Contras .....	72
4.3 Silné a slabé stránky politiky Ronalda Reagana .....	76
5 VLIV POLITIKY RONALDA REAGANA NA AMERICKÝ MEDIÁLNÍ TRH ....	78
5.1 Radio Martí .....	78
5.2 Deregulace vysílacích společností v USA .....	80
5.3 Telekomunikace .....	81
6 ODKAZ POLITIKY RONALDA REAGANA DO SOUČASNOSTI.....	83
ZÁVĚR .....	85
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ .....	88
SEZNAM PŘÍLOH.....	I



## ÚVOD

Ronald Reagan převzal prezidentský úřad v roce 1981, tedy v době, kdy Spojené státy americké trpěly dvoucifernou inflací, vysokou nezaměstnaností a rostoucí mírou úroku. Tyto problémy byly způsobeny zejména ropnými krizemi v 70. letech, jejichž dopady nebyla americká hospodářská politika schopna unést. V mnoha průmyslových odvětvích docházelo k projevům recese a hospodářské stagnace, přičemž americká společnost byla stále zvyklá na dlouhotrvající prosperitu státu. Zahraniční politika představovala pokračující boj se Sovětským svazem ve stále eskalujícím vzájemném vztahu.

Americká veřejnost hledala změnu, zejména pak v oblasti ekonomické politiky vlády. Republikánský kandidát Reagan, představitel nové vlny konzervatismu, přišel s novým hospodářským programem na oživení a rozprouzení americké ekonomiky. Díky své předchozí zkušenosti guvernéra státu Kalifornie a svými rétorickými schopnostmi dokázal Američanům tlumočit vlastní návrhy řešení, ekonomické názory a získal tak silnou voličskou základnu.

Stanovil dlouhodobé cíle, které se staly základním kamenem jeho hospodářské politiky. Mezi tyto cíle patřilo: snížení daňového zatížení, redukce vládních výdajů, omezení státní regulace, snížení inflace a vyrovnaní vládního rozpočtu. V otázce zahraniční politiky si kladl za svůj hlavní cíl snahu o navázání vztahu se Sovětským svazem a následné ukončení několik desítek let trvajícího neválečného konfliktu v podobě studené války.

Předmětem této diplomové práce je politika Ronalda Reagana a jeho odkaz do současnosti, zejména pak formou životopisné studie. Nejen hospodářská politika Ronalda Reagana, tedy „reaganomika“, ale i jeho zahraniční politika měly dopad na změnu podoby 80. let 20. století, ať už ve Spojených státech amerických či v Evropě.

Tato diplomová práce si klade za cíl komplexní rozbor politiky Ronalda Reagana v roli prezidenta USA a následné zodpovězení otázky, jakým způsobem je v současné době nakládáno s jeho odkazem. Pokud je tedy Reaganův odkaz stále živý, zvláště když uvážíme, že konec jeho politické kariéry nastal před více než dvaceti lety.

Diplomová práce se skládá pouze z teoretické části a je rozdělena do šesti kapitol, jež jsou dále členěné do podkapitol. Zkoumané téma je metodicky zpracováno pomocí historické a obsahové analýzy.

První kapitola se věnuje vymezení základních pojmů, jež by měly poskytnout výchozí nastínění a pochopení jednotlivých částí, se kterými se bude v dalších kapitolách pracovat. Druhá kapitola pojednává o Reaganově životě až do okamžiku než se stal prezidentem. Třetí kapitola se zaměřuje na první prezidentské období, které je systematicky rozdělené na domácí a zahraniční politiku a následné vyzdvižení jeho silných a slabých stránek v prvních čtyřech letech v Bílém domě. Na stejném principu je postavena i následující kapitola pouze s tím rozdílem, že bude zaměřena na druhé prezidentské období. Předposlední kapitola bude věnována mediálnímu trhu ve Spojených státech v 80. letech a jak zapůsobila Reaganova deregulační politika na tamní mediální prostředí. Šestá kapitola se zaměří na samotný odkaz Ronalda Reagana do současnosti.

K vypracování práce bude použita převážně česky psaná literatura, která bude doplněna a rozšířena anglicky psanými zdroji. V problematice mediálního trhu budou použity téměř výhradně anglické zdroje, neboť v českém jazyce dostupnost takto specifických materiálů není.

Hlavním přínosem mé diplomové práce by mělo být sloučení dílčích poznatků v ucelenou studii o politické kariéře prezidenta Ronalda Reagana. Především pro mnou studovaný obor Sociální a mediální komunikace přinese práce obohacení v podobě parciálního propojení světa médií s Reaganovou politikou. Existující práce, které se zabývají otázkou Ronalda Reagana, ale věnují pozornost vždy jen určitému fragmentu z jeho politického života. Zaměřují se například pouze na zahraniční či hospodářskou politiku nebo daňovou problematiku, nikoliv však na celkový rozbor Reaganova života, odkazu a jeho politiky, jako je tomu v případě této diplomové práce.

# 1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

## 1.1 Studená válka

Studená válka utvářela moderní dějiny zásadním způsobem a její stopy nese i současné politické myšlení. Existuje mnoho způsobů, jak ji historicky vymezit. Nejčastěji se chápe jako střet USA a SSSR o vliv a ideologii, který ovšem nikdy nepřerostl v přímý vojenský konflikt, byť na to obě země byly vojensky vybaveny. Její počátek se váže ke vzniku komunistického státu, tedy po říjnové socialistické revoluci v roce 1917. Naproti tomu její konec je o něco spornější. Podle některých historiků studená válka skončila vyřešením karibské krize v roce 1962, jiní jsou toho názoru, že konec přišel s pádem berlínské zdi.<sup>1</sup>

Petr Drulák zavádí pojem „politické pole“, který používá pro zachycení jak americké demokracie, tak sovětského totalitarismu. Tato pole fungují na základě soutěže o obsazení státních funkcí. Ovšem přidaná hodnota demokratického systému je v průhlednosti a otevřenosti této soutěže. Analýza politických polí studené války vede k odlišení dvou možných stavů politického pole – mobilizace a reflexe. V americkém poli se mohou rozlišit dvě období mobilizace: od konce 40. let do počátku 60. let a 80. léta a dvě období reflexe: od počátku 60. let do konce 70. let a 90. léta. V sovětském a ruském poli rovněž nalezneme dvě období mobilizace, do poloviny 80. let a od konce 90. let a jedno období reflexe – od poloviny 80. let do konce 90. let.<sup>2</sup>

Američtí historici stanovili metaforické pojmy Spojených států amerických, Sovětského svazu a vztahu mezi nimi z pohledu dějin diplomacie studené války. Tradicionalisté (autoři např. Graebner, Schlesinger), jejichž pohled převládá až do 60. let, používají jednoznačně negativní metafory vůči SSSR, zdůrazňují jeho agresivitu a zpochybňují jeho přičetnost. USA jsou naopak hodnoceny vcelku pozitivně, zdůrazňují americkou zásadovost a příležitostně poukazují na americkou nezkušenost. Samotná studená válka

---

<sup>1</sup> DRULÁK, P. *Metafory studené války: interpretace politického fenoménu*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 8. ISBN 978-80-7367-594-3.

<sup>2</sup> DRULÁK, P. *Metafory studené války: interpretace politického fenoménu*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 230. ISBN 978-80-7367-594-3.

je chápána jako problém, přičemž z metafor vymezujících aktéry je zřejmé, že vinu na tomto problému nese Sovětský svaz.<sup>3</sup>

Revizionisté (Kolko, Yergin) dosahují největšího rozkvětu koncem 60. a v 70. letech. Revizionistické metafory týkající se SSSR zdůrazňují jeho poválečnou únavu a slabost oproti USA. Naopak Spojené státy jsou hodnoceny kritičtěji pro svoji neschopnost pochopit sovětské problémy či relativizovat svá dogmatická stanoviska. Studená válka je chápána jako negativní jev, obvykle jako pokus o amerikanizaci světa.<sup>4</sup>

Postrevizionisté (Mastný, Gaddis, Leffler) představují mnohem širší škálu než tradicionalisté či revizionisté. Například Mastný vidí primární vinu jednoznačně na straně SSSR. Studená válka již není pojmána jako jednoznačně negativní jev. Postrevizionismus navíc přežívá i konec studené války. Za zmínku též stojí Mastného logika strategie metafor „nezkušený“, „neobratný“ či „naivní“. Nezkušenost připisuje Spojeným státům americkým, ovšem tu také chápe jako „nevinnost“. Nevinnost, nezkušenost, neobratnost a naivita totiž tvoří atributy dítěte. V případě, že jsou tyto atributy připisovány jednomu z aktérů, toho druhého staví do zavrženíhodné situace. Metaforou studené války je tedy zneužití dítěte.<sup>5</sup> Všechny metaforické pojmy amerických historiků názorně shrnuje tabulka 1 na následující straně.

Na druhé straně nelze opomenout ani přístup sovětských a ruských badatelů. Metafory studené války na vědeckém poli poměrně věrně odrážejí vývoj dynamiky politického pole. Sovětské metafory rozvíjejí oficiální stanovisko sovětské vlády a sovětské interpretace vznikají pod přímou či nepřímou kontrolou politické moci. Sjednocení moci ruského státu pod Putinovým vedením a jeho protizápadní politika se projevuje v postrevizionistických (Milov, Zagladin) interpretacích, které hodnotí sovětskou zahraniční politiku shovívavě či přímo pozitivně a kriticky pohlížejí na politiku americkou. Drulák se ve své knize *Metafory studené války* opírá o teze ruského politologa Alexandra Dugina, který považuje konec studené války za výsledek vnitřního

---

<sup>3</sup> GRAEBNER, N. A. *Cold War Diplomacy: American Foreign Policy, 1945-1960*. 1st ed. Princeton: Van Nostrand, 1962. p. 84. ISBN 0-442-00058-8.

<sup>4</sup> YERGIN, D. *Shattered Peace: The Origins of the Cold War and the National Security State*. 1st ed. Boston: Houghton Mifflin, 1977. p. 461. ISBN 0-395-24670-9.

<sup>5</sup> MASTNÝ, V. *Russia's Road to the Cold War: Diplomacy, Warfare, and the Politics of Communism, 1941-1945*. 1st ed. New York: Columbia University Press, 1979. p. 310. ISBN 0-231-04360-0.

spiknutí ve vedení SSSR a žádá, aby spiklenci byli odsouzeni podle válečného práva k trestu smrti.<sup>6</sup>

Tabulka 1: Metaforické pojmy amerických historiků

Interpretace	SSSR	USA	Vztah
Tradicionalismus (Graebner, 1962)	Podezřívavý agresor	Zásadový, leč naivní idealista	Zadržování komunismu
Tradicionalismus (Schlesinger, 1967)	Agresivní šílenec	Zásadový idealista a pragmatik	Tragédie zaviněná SSSR
Revizionismus (Kolko, 1972)	Slabá, smířlivá a naivní osoba	Reformátor kapitalismu	Amerikanizace a její zadržování
Revizionismus (Yergin, 1977)	Neobratný a slabý pragmatik	Ideolog, paranoik, vyjednávač	Nepřátelská stabilita zaviněná ideology
Postrevizionismus (Mastný, 1979)	Bezohledný hráč	Zmatená a naivní osoba	USA se učí zadržovat SSSR
Postrevizionismus (Gaddis, 1987)	Racionální hráč	Racionální hráč	Rovnováha
Postrevizionismus (Leffler, 1994)	Racionální a opatrný hráč	Racionální hráč obávající se chaosu	Americká převaha

Zdroj: DRULÁK, P. *Metafory studené války: interpretace politického fenoménu*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 164. ISBN 978-80-7367-594-3.

Důležitým prvkem ve studené válce byly závody ve zbrojení. Ty jako takové započaly již během druhé světové války americkým Projektem Manhattan z roku 1945. Stupňování závodů ve zbrojení mezi Spojenými státy americkými a Sovětským svazem vyvrcholilo na konci 60. let. Od té doby došlo k několika jednáním mezi oběma stranami, které se týkaly omezení počtu zbraní, a to mělo vést k mírnému utlumení zbrojení. Avšak proces budování dostatečně silné obrany pro případný jaderný útok nebyl zcela zastaven. Se samotným úspěchem v podobě odzbrojení přispěl až v 80. letech Ronald Reagan.

Stav strategického arzenálu v roce 1975 u Sovětského svazu byl následující: jejich počet mezikontinentálních balistických střel byl celkem 1618, balistických střel odpalovaných z ponorek čítal 784 na 75 ponorkách a vlastnili 135 bombardérů s dlouhým doletem. Spojené státy americké disponovaly celkem 1054 mezikontinentálními balistickými

<sup>6</sup> DRULÁK, P. *Metafory studené války: interpretace politického fenoménu*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 230. ISBN 978-80-7367-594-3.

střelami, dalších 656 střel bylo na 41 ponorkách a mohly použít na 463 bombardérů s dlouhým doletem.<sup>7</sup>

Za zmínku též stojí, že roku 1983 vystupňoval Reagan závody v nukleárním zbrojení, neboť pověřil ministerstvo obrany, aby rozvíjelo Strategickou obrannou iniciativu. Jednalo se o složitý obranný systém, který měl ničit nepřátelské stěly ve vesmíru, ještě než doletí ke svým cílům. I přestože média i mnozí vědci pochybovali, že se takovýto obranný systém jako vystřižený z „Hvězdných válek“ vůbec vybudovat dá, Sověty to přimělo zahájit vlastní nákladný výzkumný a vývojový program, aby s Američany udrželi krok (více o tomto tématu v kapitole 3).<sup>8</sup>

## 1.2 Nová pravice

Nová pravice měla mnoho proudů, ale v zásadě ji lze rozdělit na liberální a konzervativní větev. V případě Nové pravice se nejedná se o hnutí zrozené uvnitř Konzervativní strany, nýbrž o hnutí, které vzniklo v diskuzi mezi liberálními a konzervativními teoretiky v průběhu 60. a 70. let 20. století. Postupně se Nová pravice vyvinula v široký názorový proud s rozdílnými přístupy. Hlavním faktorem při vzniku tohoto konzervativního hnutí, tedy neokonzervatismu, byla diskuze o hospodářské politice a budoucnosti státního blahobytu. Neokonzervatismus opakuje sociální principy konzervatismu 19. století. Konzervativní Nová pravice chce především obnovit autoritu a vrátit společnost k tradičním hodnotám, zejména k těm, které jsou spjaty s rodinou, náboženstvím a státem. V autoritě spatřuje záruku sociální stability, jelikož ta vede k disciplíně a úctě. Sdílené hodnoty a společná kultura by měly zaručit společenskou soudržnost a umožnit tak civilizovanou existenci. Dalším aspektem neokonzervatismu je sklon přijímat s obavami nástup multikulturních a multireligiozních společností.<sup>9</sup>

---

<sup>7</sup> SUCHÝ, P. *Reagan a říše zla: vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. s. 259. ISBN 80-7325-046-2.

<sup>8</sup> TINDALL, G. B., SHI, D. E. *Dějiny Spojených států amerických*. 5. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. s. 704. ISBN 978-80-7106-588-3.

<sup>9</sup> HEYWOOD, A. *Politologie*. 3. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 75. ISBN 978-80-7380-115-1.

Podobně jako konzervativní Nová pravice, požadovali neoliberalové volný trh a radikální omezení moci státu v ekonomice. Dále mezi jejich požadavky patřily co nejmenší státní zásahy do společenské oblasti a zahraničních vztahů. Neokonzervativci si také kladli za cíl, aby byl stát silný jak ve sféře domácí, tak i v zahraniční bezpečnosti a dále požadovali podporu tradičních společenských institucí jako je například rodina. Rovněž podporovali národní suverenitu, národní zájmy, vlastenectví až nacionalismus. Neoliberalové kladli větší důraz na svobodu, zatímco konzervativci z Nové pravice na autoritu.<sup>10</sup>

Označení Nová pravice se používalo k charakteristice idejí sahajících od požadavků daňových škrťů až po volání silnější cenzury televize a filmu a dokonce se angažovalo v kampaních proti přistěhovalectví nebo ve vypovídání přistěhovalců ze země. Nová pravice se tedy pokouší spojit libertariánství v ekonomice a autoritarismus v oblasti státu a společnosti. Její radikalismus je patrný v úsporné snaze zlikvidovat nebo „zatlačit“ (roll back) intervenující stát a liberální sociální hodnoty.<sup>11</sup>

Jak řekl český politolog O. Krejčí: „*Neokonzervativci – to jsou ti, kteří přešli na své pozice z liberálního nebo socialistického základu poté, kdy propadli deziluzi ze svých snů o Velké společnosti.*“ Dále uvádí: „*Často mluví jménem pracujících lidí a proti intelektuální elitě.*“<sup>12</sup>

Ideje Nové pravice, tedy neokonzervatismu a neoliberalismu, se nejvýrazněji projevíly ve Spojeném království a USA, kde v 80. letech nabyly podoby thatcherismu (neoliberalismus) a reaganismu (neokonzervatismus). Ovšem měly i širší dopad, dokonce celosvětový. Dosáhly celkového odklonu od organizačních forem orientovaných na stát a příklonu k organizačním formám orientovaných na trh. Myšlenky Nové pravice do značné míry čerpaly z ekonomiky volného trhu a tím jasně demonstrovaly existenci hlubokých dělicích čar uvnitř samotného konzervatismu. Nová pravice zpochybnila tradiční konzervativní pohledy na ekonomiku, přesto zůstává

---

<sup>10</sup> PETŘÍK, L. *Konzervativní revoluce Margaret Thatcherové a Ronalda Reagana*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. s. 141. ISBN 978-80-7325-167-3.

<sup>11</sup> HEYWOOD, A. *Politické ideologie*. 4. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 106. ISBN 978-80-7380-137-3.

<sup>12</sup> KREJČÍ, O. *Americký konzervatismus*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1987. s. 46.

součástí konzervativní ideologie. Především se nezřekla tradičních konzervativních principů, jako je víra v řád, autoritu a kázeň a v některých směrech je ještě zvýraznila.<sup>13</sup>

Ve Spojeném království kritizovala Nová pravice jak labouristy, tak i konzervativce. Labouristická strana byla kritizována zejména kvůli přesvědčení, že socialismus v jakékoliv verzi je ekonomický nesmysl a politické nebezpečí. Konzervativní strana byla potom kritizována za akceptaci mnoha kolektivistických opatření a za rezignaci při obhajobě kapitalismu. Britské a americké pojetí neokonzervatismu a neoliberalismu se lišilo podle myšlenkových tradic obou zemí.<sup>14</sup>

Ve vnitřní politice jde neokonzervativcům o dvě hlavní věci, totiž o právo a pořádek a o veřejnou morálku. Základními tématy neokonzervativní zahraniční politiky byly důraz na sledování národního zájmu a tendence chápat mezinárodní politiku jako nikdy nekončící boj mezi dobrem a zlem.<sup>15</sup>

Ronald Reagan a ani Margaret Thatcherová nebyli typickými politiky, kteří jsou nám známi z demokratické společnosti. Byly to osobnosti, které změnily své státy a svět a dokázaly k tomu navíc ještě získat obrovskou podporu veřejnosti. Reagan i Thatcherová vybočovali z řady svých předchůdců i následovníků. Na rozdíl od nich měli své zřetelné a jasně definované přesvědčení a pro jeho prosazení nebyli ochotni ustupovat tolik jako jiní. Na rozdíl od politiků s mělce zakotvenými ideály a velkou ochotou hledat kompromis s kýmkoliv, byli tito dva spíše nekompromisní.<sup>16</sup>

Jedním z pojmů Nové pravice je také tzv. „mrtvá ruka státu“ (the Dead Hand of the State), což podle neoliberalistů škrtí iniciativu a odrazuje od podnikání; stát, byť veden sebelepšími lidskými úmysly, nutně lidským věcem škodí. Před státními podniky nebo znárodnováním, neoliberalismus upřednostňuje soukromé podnikání. Tyto myšlenky jsou spjaty zejména s politikou Margaret Thatcherové.<sup>17</sup>

---

<sup>13</sup> HEYWOOD, A. *Politické ideologie*. 4. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 85. ISBN 978-80-7380-137-3.

<sup>14</sup> FAJMON, H. *Margaret Thatcherová a její politika*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010. s. 41. ISBN 978-80-7325-217-5.

<sup>15</sup> HEYWOOD, A. *Politické ideologie*. 4. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 111. ISBN 978-80-7380-137-3.

<sup>16</sup> O'SULLIVAN, J. et al. *Ronald Reagan: sto let od narození*. 1. vyd. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2011. s. 101. ISBN 978-80-87460-02-3.

<sup>17</sup> HEYWOOD, A. *Politologie*. 3. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 75. ISBN 978-80-7380-115-1.



Pakliže bychom srovnávali tyto dva politiky, našla by se mezi nimi jak řada shod, tak i rozdíly. Zatímco Margaret Thatcherová byla „homo politicus“ již od svého dětství, Ronald Reagan se stal politikem až po skončení své mediální a filmové kariéry. Margaret Thatcherová byla od počátku napravo, ale Ronald Reagan se přidal k pravici až ve zralém věku (detailněji popsáno v následující kapitole). Za shodné body lze považovat, že oba byli vychováni k úctě k tradičním společným hodnotám, vlastenectví a oba věřili v Boha.<sup>18</sup>

Ideové základy thatcherismu by se daly rozdělit na dva klíčové body, kterými jsou volná ekonomika a silný stát, jakožto kombinace tradičně liberálního přístupu v ekonomice a konzervativního přístupu při obhajobě autority státu. V ekonomické oblasti se thatcherismus nechal inspirovat neoliberálními ekonomickými teoriemi, především monetarismem Milтона Friedmana ale i názory Friedricha A. Hayeka.<sup>19</sup>

Jedním z podstatných rysů thatcherismu se stala také privatizace. Skládala se ze tří základních metod: prodej státních podniků do soukromých rukou nejčastěji formou prodeje akcií na londýnské burze; rozšíření veřejných zakázek na ty činnosti, které do té doby zajišťovala administrativa státu (například úklidové práce ve veřejných institucích); deregulace dosud regulovaných odvětví, jako byl například trh s optickými službami a autobusová doprava.<sup>20</sup>

Z politiky Thatcherové, která byla proti odborům a pro volný trh, těžil mediální magnát Rupert Murdoch. Ten v roce 1981 získal dva přední britské novinové tituly – *The Times* a *The Sunday Times*. O pět let později Murdoch uskutečnil tzv. *Wapping revolution*, což znamenalo přesun veškeré jeho produkce z původní Fleet Street do části Londýna zvané Wapping. Díky této revoluci začal Murdoch využívat nové technologie, ne-odborovou práci a „krk podřezávající“ soutěž, aby vytvořil žurnalistiku dle své vlastní vize. Tímto postupem ukázal Murdoch ostatním nakladatelům cestu, kterou se mají ubírat. Kritiky to bylo označované za zmanipulovaný proces ve prospěch bohatých podnikatelů

---

<sup>18</sup> PETŘÍK, L. *Konzervativní revoluce Margaret Thatcherové a Ronalda Reagana*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. s. 139. ISBN 978-80-7325-167-3.

<sup>19</sup> PETŘÍK, L. *Konzervativní revoluce Margaret Thatcherové a Ronalda Reagana*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. s. 144. ISBN 978-80-7325-167-3.

<sup>20</sup> FAJMON, H. *Margaret Thatcherová a její politika*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010. s. 273. ISBN 978-80-7325-217-5.

dominujících na trhu; neboť malá vydavatelství, aby přežila a udržela se, musela Murdocha následovat a na to mnohá z nich neměla dostatečné finanční prostředky.<sup>21</sup>

Reaganismus byl stejně jako thatcherismus ovlivněn, co se pohledu na hospodářství týká, neoliberalními teoriemi. Ovšem Reagan se nechal inspirovat více ekonomikou *stranou nabídky*. A také věřil, že svobodná ekonomika je základem svobodné společnosti a kapitalismus je efektivním systémem, protože podporuje osobní iniciativu a zodpovědnost.<sup>22</sup>

Významnou roli v Reaganově administrativě, zejména v zahraničně-politických otázkách, hráli neokonzervativci. Zatímco první generace neokonzervativců se zaměřovala zejména na boj proti komunismu (sem patřil Reagan), druhá generace chtěla šířit demokracii v období po studené válce do všech společností světa (do této generace spadá například George W. Bush).<sup>23</sup>

### 1.3 Konec dějin

Americký politolog Francis Fukuyama ve své knize *Konec dějin a poslední člověk* přichází s tvrzením, že se nacházíme na konci dějin. Ovšem nejedná se o konec cyklu zrození, života a smrti, nýbrž konec ve smyslu ideologických dějin. Jinými slovy, že ke konci nedospěl běh událostí, jakkoliv velikých a závažných, ale dějiny chápané jako nedílný, souvislý evoluční proces, jehož součástí jsou zkušenosti všech národů ve všech dobách. S tímto pojetím dějin je spjat zejména německý filosof G. W. F. Hegel a Karel Marx. Oba tyto myslitelé spatřovali vývoj lidských společností jako souvislý proces, jdoucí od primitivních kmenových společenství založených na samozásobitelském zemědělství přes teokracie, monarchie, feudální aristokracie až k moderní liberální demokracii a technologií poháněnému kapitalismu.<sup>24</sup>

---

<sup>21</sup> CONBOY, M. *Journalism: a Critical History*. 1st ed. London: SAGE Publications, 2004. p. 184. ISBN 0-7619-4100-2.

<sup>22</sup> PETŘÍK, L. *Konzervativní revoluce Margaret Thatcherové a Ronalda Reagana*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. s. 155. ISBN 978-80-7325-167-3.

<sup>23</sup> O'SULLIVAN, J. et al. *Ronald Reagan: sto let od narození*. 1. vyd. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2011. s. 125. ISBN 978-80-87460-02-3.

<sup>24</sup> FUKUYAMA, F. *Konec dějin a poslední člověk*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2002. s. 15. ISBN 80-86182-27-4.

Podle Fukuyamy byl historický proces, jenž vede k liberální demokracii, poháněn rozvojem moderní přírodovědy a bojem o uznání. První podnět se zaměřuje na neomezené hromadění majetku, čímž dochází k uspokojování stále se rozšiřující škály lidských tužeb. Tento proces tedy zajišťuje rostoucí homogenizaci všech lidských společností, ovšem ačkoliv moderní přírodověda směřuje k branám zaslíbené země liberální demokracie, přímo ji nezaručuje, neboť neexistuje žádný ekonomicky nezbytný důvod, proč by pokročilá industrializace měla vytvářet politickou svobodu.

Druhý regulátor, kterým je boj o uznání, propojuje právě ekonomickou homogenizaci lidstva s rozšířením liberální demokracie. Podle Hegela mají lidé stejně jako zvířata přirozené potřeby a touží po vnějších objektech, jako je pití jídlo či přístřeší. Člověk se ale od zvířat liší v tom, že touží ještě po touze jiných lidí, což znamená, že chce být „uznán“. Chce být uznán jako tvor s hodnotou a důstojností, kde hodnota souvisí s ochotou riskovat vlastní život.<sup>25</sup>

Liberalismus a demokracie jsou dva odlišné proudy, byť k sobě mají blízko. Fukuyama doslovně uvádí: „*Politický liberalismus lze definovat prostě jako právní řád, který uznává jistá individuální práva neboli svobody od vládní kontroly. Na druhé straně je demokracie právo přiznané obecně všem občanům, mít účast na politické moci, tedy právo všech občanů volit a podílet se na politice.*“<sup>26</sup>

Fukuyama také uvádí, že liberální demokracie představuje „nejspravedlivější režim ve skutečnosti“. Sice v ní existují problémy, ovšem všechny jsou řešitelné a navíc netrpí žádnými vnitřními rozpory. Co ovšem Fukuyama důrazně připomíná je fakt, že liberální demokracie je sice v souladu s průmyslovým rozvojem, ovšem mezi těmito dvěma fenomény neexistuje nevyhnutelná souvislost.<sup>27</sup>

Proto tedy podle Fukuyamy žádný jiný způsob vlády než liberální demokracie neexistuje, neboť jak sám uvádí, že „*ač se historicky vyskytlo mnoho forem legitimacy, dnes je jediným skutečným zdrojem legitimacy demokracie.*“<sup>28</sup> Totalitní systémy sice

---

<sup>25</sup> FUKUYAMA, F. *Konec dějin a poslední člověk*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2002. s. 15. ISBN 80-86182-27-4.

<sup>26</sup> FUKUYAMA, F. *Konec dějin a poslední člověk*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2002. s. 59. ISBN 80-86182-27-4.

<sup>27</sup> FUKUYAMA, F. *Konec dějin a poslední člověk*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2002. s. 133. ISBN 80-86182-27-4.

<sup>28</sup> FUKUYAMA, F. *Budování státu podle Fukuyamy*. 1. vyd. Praha: Alfa Publishing, 2004. s. 37. ISBN 80-86851-09-5.

mohou mít legitimitu, což ovšem ještě neznamená, že ji ve své platnosti také akceptují. A opačně, veřejná deklarace občanských práv neznamená automatickou legitimitu pro režim.

Jak Hegel, tak Marx tvrdili, že evoluce lidských společností nemá otevřený konec, přičemž oba postulovali „konec dějin“. Zatímco pro Hegela to byl liberální stát, pro Marxe komunistická společnost. Pro Fukuyamu, jak již bylo zmíněno, představovala „konec dějin“ liberální demokracie. Za tento okamžik Fukuyama prohlašuje pád Železné opony. A oním „posledním člověkem“ je typický občan liberální demokracie, který se vzdal hrdé víry ve vlastní nadřazenost ve prospěch pohodlné sebezáchovy.<sup>29</sup>

Po teroristickém útoku z 11. září 2001 prohlásil: „*Stále se nacházíme na konci dějin, neboť existuje pouze jediný systém, který bude nadále ovládat světovou politiku, a tím je západní liberálně-demokratický systém. Ovšem boj, jemuž čelíme, není střetem několika odlišných a sobě rovných kultur bojujících vzájemně mezi sebou jako velké mocnosti v Evropě v 19. století. Tento střet sestává z řady bojových akcí zadního voje při ústupu ze strany společností, jejichž tradiční existence je ve skutečnosti modernizací ohrožena.*“<sup>30</sup>

Samuel Huntington, věhlasný americký politolog, představuje se svou knihou *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu* jakýsi protipól k Fukuyamově knize *Konec dějin a poslední člověk*. Základem této knihy se stal článek v časopise *Foreign Affairs* s názvem *Střet civilizací?*<sup>31</sup> Jeden z důvodů sepsání této knihy byla Huntingtonova snaha vysvětlit, že střet civilizací není nevyhnutelným vyústěním budoucího vývoje, nýbrž jen jedním z mnohých scénářů, jehož naplnění by přineslo katastrofické důsledky.

„*Dějiny jsou dějinami civilizací, vývoj lidstva si ani není možné představit jinak.*“<sup>32</sup> Se samotným pojmem civilizace přišli jako první francouzští myslitelé 18. století, kteří jej chápali jako protiklad k pojmu „barbarství“. Tvrdili, že být civilizovaným je dobré,

---

<sup>29</sup> FUKUYAMA, F. *Konec dějin a poslední člověk*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2002. s. 19. ISBN 80-86182-27-4.

<sup>30</sup> FUKUYAMA, F. *Konec dějin a poslední člověk*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2002. s. 9. ISBN 80-86182-27-4.

<sup>31</sup> HUNTINGTON, S. *The Clash of Civilizations?* [online]. © 2002-2014 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.foreignaffairs.com/articles/48950/samuel-p-huntington/the-clash-of-civilizations>

<sup>32</sup> HUNTINGTON, S. P. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2001. s. 31. ISBN 80-86182-49-5.

necivilizovaným špatné. Podle Huntingtona je civilizace tou nejvyšší entitou, která se definuje společnými objektivními prvky, jazykem, dějinami, náboženstvím, zvyky či institucemi. Dále jsou tyto prvky smrtelné, ale stejně tak dlouhověké, neboť se vyvíjejí, přizpůsobují a jsou nejtrvalejším druhem lidské pospolitosti. V neposlední řadě jsou civilizace entity kulturní, nikoliv politické; nevynucují pořádek, nevybírají daně, nevedou války, nezakládají spravedlnost ani nevykonávají žádnou z činností, která náleží vládě.<sup>33</sup>

Další americký politolog Matthew Melko uvádí, že počet existuje pět civilizací, kterými jsou čínská, japonská, hinduistická, islámská a západní.<sup>34</sup> Huntington k nim ještě přidává další tři – latinskoamerickou, africkou a ortodoxní ruskou civilizaci.<sup>35</sup>

*Čínská civilizace* se datuje nejméně od roku 1500 před Kristem či možná ještě o tisíc let dříve. V časopise *Foreign Affairs* ji Huntington nazval konfuciánskou, neboť konfucianismus je hlavní součástí čínské civilizace, ovšem samotná civilizace překračuje hranice Číny coby politické entity.

*Japonskou civilizaci* považuje Huntington za potomka čínské, která se objevila mezi lety 100 a 400 po Kristu.

O vzniku *hinduistické civilizaci* lze hovořit, podobně jako u čínské, nejméně od roku 1500 před Kristem. Obyčejně se nazývají indická nebo hinduistická, ovšem hovoří-li se o současné civilizaci, je přesnější druhý termín.

Ke vzniku *islámské civilizace* došlo v 7. století po Kristu na území Arabského poloostrova. Velice rychle se islám rozšířil do severní Afriky a na Pyrenejský poloostrov stejně jako do jihovýchodní Asie. V důsledku této expanze existuje uvnitř islámu mnoho odlišných kultur či subcivilizací (arabská, turecká a perská).

*Západní civilizace* je oproti ostatním podstatně mladší, neboť se datuje mezi lety 700 a 800 našeho letopočtu. Huntington navíc rozděluje západní civilizaci na tři hlavní části – evropskou, severoamerickou a latinskoamerickou. Západ tedy tvoří Evropa, Severní Amerika a další země osídlené Evropany, jako například Austrálie a Nový Zéland.

---

<sup>33</sup> HUNTINGTON, S. P. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2001. s. 41. ISBN 80-86182-49-5.

<sup>34</sup> MELKO, M. *The Nature of Civilizations*. 1st ed. Boston: Porter Sargent Publisher, 1969. p. 133. ISBN 0-875-58044-0.

<sup>35</sup> HUNTINGTON, S. P. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2001. s. 37. ISBN 80-86182-49-5.

V současné době se pojem Západ obecně používá k označení pojmu dříve nazývaného jako západní křesťanství. Západ je tak jedinou civilizací, jejíž jméno je odvozeno od světové strany a nikoliv od jména národa, náboženství či geografické oblasti.

*Latinskoamerická civilizace* má vlastní identitu, která ji odlišuje od Západu. Vyvinula se totiž zcela jiným způsobem než Evropa a Severní Amerika. Jejím rysem je sevřená, autoritářská kultura, která se v Evropě objevuje jen v menší míře a v Severní Americe zcela chybí. Tato civilizace v sobě také zahrnuje domorodé kultury, které byly v Severní Americe prakticky vyhlazeny.

*Africká civilizace* je Huntingtonem považována za samostatnou civilizaci i přesto, že sever kontinentu a východní pobřeží náleží islámu, Etiopie je z historického pohledu civilizací sama o sobě a na dalších místech zas převládají prvky západní civilizace, vlivem evropského kolonialismu. Nicméně Afričané si čím dál více začínají uvědomovat svou africkou identitu a například subsaharskou Afriku by bylo možno považovat za samostatnou civilizaci.

O *ortodoxní ruské civilizaci* můžeme hovořit až od poloviny 11. století naší éry, neboť v té době došlo k rozdělení západní a východní křesťanské církve. Hlavním státem této civilizace je Rusko, ale spadá sem také například Řecko, Bulharsko, Rumunsko Srbsko či Ukrajina.

Hlavním faktorem charakterizujícím civilizace je náboženství. Z pěti velkých světových náboženství jsou s nejdůležitějšími civilizacemi spojena čtyři – křesťanství, islám, hinduismus a konfucianismus. Páté z nich, tedy buddhismus, avšak nikoliv.

Huntington dále pojednává o vztazích mezi civilizacemi, kde říká, že od počátku vzniku civilizací měly jejich vztahy tři podoby: buď žádné vzájemné vztahy neexistovaly, byly omezené, anebo občasné, zato však intenzivní. Přičemž k nejdramatičtějším a nejvýznamnějším kontaktům docházelo, když národ jedné civilizace dobyl území národa spadajícího do civilizace jiné.<sup>36</sup>

Západní civilizace v 9. století po Kristu svou úrovní podstatně zaostávala za ostatními civilizacemi, poté se však začala rychle rozvíjet. Přispělo k tomu zejména přebírání prvků z jiných civilizací a hlavním důvodem byly technologické objevy; mezi ně patřil

---

<sup>36</sup> HUNTINGTON, S. P. *Sřet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2001. s. 40-43. ISBN 80-86182-49-5.

zejména rozvoj navigačních systémů pro námořní dopravu a vojenské techniky, které umožnily nově objevené země dobýt. „*Západ dobyl svět nikoliv nadřazeností svých idejí, hodnot nebo náboženství, ale především větší schopností používat organizované násilí. Na Západě se na tuto skutečnost často zapomíná, jinde nikoliv.*“<sup>37</sup>

Po skončení ruské revoluce v roce 1917 se do konfliktu států přičlenil také konflikt ideologií, který se nejdříve odehrával mezi fašismem, komunismem a ideální demokracií, později pouze mezi dvěma posledními. V průběhu Studené války byly obě ideologie ztělesňovány hlavními velmocemi, z nichž každá svou identitu definovala právě na základě ideologie a ani jedna z nich nebyla národním státem v evropském smyslu slova.

Mezi velké ideologie 20. století patří liberalismus, socialismus, komunismus, anarchismus, marxismus, nacionalismus, fašismus, konzervatismus, sociální demokracie a křesťanská demokracie. Všechny tyto ideologie jsou produkty západních civilizací. Žádná jiná civilizace nikdy politickou ideologii nevytvořila. Ovšem na Západě zas nikdy nevzniklo významné náboženství. Všechna světová náboženství jsou produkty nezápádních civilizací a ve většině případů jsou starší než Západ sám. Nastává tedy soumrak modelu odloučení náboženství a globální politiky. Konflikty politických ideologií vystřídal střet kultur a náboženství mezi jednotlivými civilizacemi.<sup>38</sup>

Huntington říká, že civilizace mohou žít vedle sebe, pokud se dokáží vyhnout pokušení univerzalizmu a nebudou si násilně vnucovat svoje hodnoty a způsob života. Západ se může vyhnout střetu s jinými civilizacemi, pokud nebude zasahovat do řešení jejich problémů a vyvážet k nim své „západní“ chápání světa.

Civilizační střet podle Huntingtona vede k postupnému vývoji bipolárního konfliktu, v němž se na jedné straně střetává proamerická civilizace ve spojení s civilizací latinskoamerickou, ortodoxní a civilizací hinduistickou a na druhé straně civilizace islámská ve spojení s civilizací čínskou. Ústředním konfliktem však zůstává 1500 let trvající střet mezi judeo-křesťanskou a islámskou větví civilizace vzniklé v oblasti Středozemního moře. Takový střet je pravděpodobnější a hrozivější tím, že nejde o střet

---

<sup>37</sup> HUNTINGTON, S. P. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2001. s. 45. ISBN 80-86182-49-5.

<sup>38</sup> HUNTINGTON, S. P. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2001. s. 48. ISBN 80-86182-49-5.

mezi vzájemně zcela cizími civilizacemi, ale o střet mezi příbuznými, sdílejícími společné předky a mnohé epizody společné historie a společné kořeny duchovních systémů.<sup>39</sup>

#### 1.4 Postavení USA v 70. letech 20. století

Americká velmoc se od konce 60. let potýkala s řadou problémů, nejen na poli zahraniční politiky, ale také na domácí scéně. Konkrétně šlo o ponížení, které se Spojeným státům americkým dostalo v podobě stažení jednotek z Vietnamu, což velice poznamenalo ekonomiku celé země. USA se před začátkem 70. let minulého století pomalu dostávaly do ekonomické krize; výraznějším impulsem pro hospodářské oživení se nestal ani vzestupný trend vojenských výdajů spojených s táhnoucí se válkou ve Vietnamu. Peggy Noonanová popisuje situaci v americké armádě jako skličující, neboť vojáci a námořníci pomalu ztráceli úctu k uniformě a praporu. Amerika sice měla tanky, lodě a letadla, ty však nemohly vyjet, vyplout ani vzlétnout.<sup>40</sup>

70. léta znamenala prudký zlom ve vývoji americké ekonomiky. Pokud bývají poválečné dekády označovány ekonomicky za zlaté období, pak právě pro 70. léta byla nejcharakterističtější jevem stagflace.<sup>41</sup> S tímto jevem se Spojené státy nikdy ve své historii nesetkaly. V období od roku 1969 do roku 1980 se inflace dostala z 5% hodnoty až na 9 %, a nezaměstnanost stoupla z 3,5 % na 7,1 % (viz tabulka 2). Richard Nixon, toho času rezident USA, v srpnu 1971 vyhlásil program tzv. Nové ekonomické politiky (New Economic Policy). Jeho cílem byl nejen hospodářský růst země, ale také snaha potlačit fiskální nerovnováhu. Nixon se také snažil utlumit inflační tlaky, a proto na 90 dní zmrazil mzdy i ceny. Jeho cílem bylo též vyrovnání schodku obchodní bilance, a proto zavedl 10% daně na importované zboží. V neposlední řadě byla součástí programu devalvace a zrušení směnitelnosti na zlato.<sup>42</sup>

---

<sup>39</sup> HUNTINGTON, S. P. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2001. s. 3. ISBN 80-86182-49-5.

<sup>40</sup> NOONANOVÁ, Peggy. *Když kraloval charakter: životní příběh Ronalda Reagana*. 1. vyd. Praha: Ideál, 2004. s. 185. ISBN 80-901017-5-5.

<sup>41</sup> Rostoucí míra nezaměstnanosti a inflace zároveň.

<sup>42</sup> ŽÍDEK, L. *Dějiny světového hospodářství*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 196. ISBN 978-80-7380-035-2.



Tabulka 2: Vybrané ekonomické ukazatele (1969–1980)

Ukazatele	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Růst HDP (%)	3,1	0,2	3,4	5,3	5,8	-0,5
Inflace (%)	5,0	5,3	5,0	4,3	5,6	9,0
Nezaměstnanost (%)	3,5	4,9	5,9	5,6	4,9	5,6
Ukazatele	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Růst HDP (%)	-0,2	5,3	4,6	5,6	3,2	-0,2
Inflace (%)	9,4	5,8	6,4	7,0	8,3	9,1
Nezaměstnanost (%)	8,5	7,7	7,1	6,0	5,8	7,1

Zdroj: TOMES, Z. a kol. *Hospodářská politika: 1900-2007*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 55-56. ISBN 978-80-7400-002-7.

Další výrazný inflační impulz způsobil ropný šok v roce 1973, kdy země kartelu OPEC omezily produkci ropy a uvalily embargo na dodávky surovin západním zemím. Pro Spojené státy představovala ropa klíčovou hospodářskou surovinu. Velký negativní nabídkový šok se projevil ve zvýšení inflace, která se v roce 1974 vyšplhala až na 9 %. Negativní vliv ropné krize na výkonnost amerického hospodářství přiměl následujícího prezidenta Geralda Forda přijmout program, který měl zajistit energetickou nezávislost země. Mezi hlavní cíle tohoto balíčku patřilo vytvoření dostatečné národní energetické rezervy pro případ neočekávaných změn v dodávkách energetických surovin, dále zavést závazné standardy pro spotřebu automobilů a rozšířit těžbu energetických surovin na vlastním území.<sup>43</sup>

V roce 1978 schválil kongres USA zákon „o plné zaměstnanosti a rovnovážném růstu“, což byl vlastně pětiletý program hospodářské politiky s důrazem na boj nejen s inflací, ale také s nezaměstnaností. Míru inflace se nakonec podařilo snížit, ovšem nezaměstnanost zůstávala relativně vysoká. Na přelomu 70. a 80. let se navíc ještě

<sup>43</sup> ŽÍDEK, L. *Dějiny světového hospodářství*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. s. 197. ISBN 978-80-7380-035-2.

zvýšila až na téměř 11 milionů osob, to představovalo cca 10 % pracovních sil v celých Spojených státech amerických.<sup>44</sup>

Ministr financí za Carterovy vlády, Michael Blumenthal, komentoval koncem 70. let šířící se obavy ekonomů slovy: „*Příčinou inflace je množství faktorů, které působí společně a zvláštním a záhadným způsobem se navzájem ovlivňují.*“<sup>45</sup> Bylo potřeba vyřešit fakt, že ve chvíli, kdy se země začala ocitat ve svízelném stavu, tu nebyl nikdo, kdo by věděl, co dělat. Proto bylo nutné objevit osobnost, která by Americe navrátila víru v sebe sama, obnovila podlomenou autoritu země ve světě, rázně se postavila proti komunismu a učinila ze Spojených států amerických největší politickou a vojenskou světovou mocnost.<sup>46</sup>

---

<sup>44</sup> SIRŮČEK, P. a kol. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie*. 1. vyd. Slaný: MELANDRIUM, 2007. s. 115. ISBN 978-80-86175-03-4.

<sup>45</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 35. ISBN 80-86598-24-1.

<sup>46</sup> BANKOWICZ, M. *Demokraté a diktátoři*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. s. 343. ISBN 80-86432-21-1.

## 2 OSOBNOST RONALDA REAGANA

### 2.1 Život před vstupem do politiky

Ronald Wilson Reagan se narodil 6. února 1911, ve městě Tampico, ve státě Illinois, ve Spojených státech amerických. Stejně jako řada jiných chlapců, kteří vyrůstali na přelomu století v americkém Středozápadě, měl i Reagan irský původ, neboť jeho matka Nelle Wilson Reaganová měla napůl skotský a napůl irský původ. Ronald Reagan používal většinu svého dětství přezdívku „Holand’an“, protože když se narodil, jeho otec o něm prohlásil, že vypadá jako „malý tlustý Holand’an“.

Během Reaganova dětství se celá jeho rodina několikrát přestěhovala, ovšem vždy v rámci státu Illinois. Žili v Tampicu, Chicagu, Galesburgu, Monmouthu a v Dixonu, kde se nakonec usadili, když bylo Reaganovi 9 let. Vzhledem k častému stěhování neměl Reagan mnoho přátel, ale o to více inklinoval ke své rodině.

Ve věku jedenácti let se z Reagana stal baptista. Přijal tedy stejné vyznání jako jeho matka, přičemž jeho otec byl katolík. Tato náboženská diverzita ovšem nikdy nezpůsobila v jejich rodině žádný rozkol. Reagan se rozhodl být baptistou zejména proto, že postava z jedné jeho oblíbené knihy (*That Printer of Udell's* od Harolda Bella Wrighta), byla silně pobožná.

Za Reaganova dětství a dospívání byla jeho rodina chudá, mnohdy sotva vyžili. Na druhé straně, jak sám Reagan uvádí ve svých memoárech, co chybělo jeho rodičům ve formálním vzdělání, to si vynahradili tzv. „pouliční chytrostí“. Podporovali ho, aby dobře studoval a aby dělal něco nejen pro sebe, ale také pro svou školu. I přesto, že v USA vládly rasové nepokoje, Reaganovi rodiče podporovali jeho přátelství s afroamerickými a židovskými kamarády.<sup>47</sup>

Na střední škole (*Dixon's North Side High School*) se Reagan zaměřil více na sport. Oblíbil si zejména americký fotbal a díky svému sportovnímu duchu a týmové práci byl velmi respektovaný mezi spoluhráči a trenéry, přestože nebyl nejlepším hráčem. Měl také rád herectví, a vedl několik divadelních her ve škole i v kostele. Reagan se nakonec

---

<sup>47</sup> SPARKNOTES. *Early Life: 1911-1932*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://www.sparknotes.com/biography/reagan/section1.rhtml>

stal jedním z nejoblíbenějších chlapců, v posledním ročníku byl dokonce jmenován prezidentem studentů.

Na univerzitu (Disciples of Church Eureka College) Ronald Reagan nastoupil roku 1928 ve městě Eureka, ve státě Illinois. Stejně jako na střední škole, ani zde nebyl nejlepším studentem, co se studijních výsledků týká. Bylo to zejména proto, že trávil většinu svého času školními aktivitami. Opět se ovšem stal velmi oblíbeným studentem, zvláště když vedl studentskou stávkou na protest proti rozhodnutí vedení univerzity, ohledně propuštění kantorů před blížící se hospodářskou krizí. Během svých studií v Eureka byl Reagan členem týmu amerického fotbalu, běžeckého oddílu a kapitánem plaveckého týmu. Dále byl redaktorem ročenky, prezidentem klubu Booster<sup>48</sup> a studentské rady. Obor ekonomie a sociologie na univerzitě v Eureka vystudoval v roce 1932.<sup>49</sup>

Aby pomohl své rodině v průběhu hospodářské krize zaplatit za své vzdělání, měl již na střední škole a poté i univerzitě několik prací. Jeho nejméně oblíbená práce byla příprava hamburgerů na univerzitě v Eureka. Po dobu sedmi let pracoval o letních prázdninách jako plavčík v parku Lowell, ve městě Dixon, kde měl dvanácti hodinové směny každý den v týdnu, včetně víkendů. Za tu celkovou dobu zachránil sedmdesát sedm lidí před utonutím. O mnoho desítek let později, už coby prezident, tuto statistiku označoval za jeden ze svých největších úspěchů v životě.

Po absolvování univerzity v roce 1932 musel Reagan čelit velké životní překážce; tou byla žena jménem Margaret Cleaverová, se kterou chodil osm let (celou střední školu i univerzitu) a která ho nechala kvůli jinému muži. To byla pro Reagana rána, kvůli které dokonce odmítl pracovní pozici manažera v nové prodejně se sportovními potřebami ve městě Montgomery (stát Illinois). Během hospodářské krize ve Spojených státech amerických bylo obecně těžké najít práci, ovšem obchod, kam měl Reagan nastoupit, byl znám nejen vysokými platy pro své zaměstnance (dvanáct a půl dolarů týdně), ale i svou pracovní stabilitou.<sup>50</sup>

---

<sup>48</sup> Booster Club je středoškolská či univerzitní organizace, která je vytvořená na podporu školních, resp. akademických aktivit, sportovních týmů nebo organizací (např.: pořádání akcí, získávání peněz atd.).

<sup>49</sup> HEIDEKING, J., MAUCH, CH. *Američtí prezidenti: 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*. 2. vyd. Praha: Prostor, 2008. s. 474. ISBN 978-80-7260-194-3.

<sup>50</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 50-52. ISBN 80-85190-60-5.

Na podzim roku 1932 se Reagan začal věnovat budování své kariéry. Bývalý učitel ze střední školy mu poradil, aby zkusil pracovat jako hlasatel v rozhlasové stanici. Reagan na jeho radu dal a procestoval desítky měst, aby našel práci, kterou hledal. Ve chvíli, kdy už se vzdával myšlenky, že by se mohl stát hlasatelem, stalo se něco neočekávaného – rozhlasová stanice The World of Chiropractic sídlící ve městě Davenport (stát Iowa), ho najala, aby naživo komentoval zápasy amerického fotbalu univerzity v Iowě. Zanedlouho se přesunul do sesterské stanice WHO ve městě Des Moines (stát Iowa), kde byl povýšen na pravidelného hlasatele. Reaganův měsíční plat dosahoval jednoho sta amerických dolarů, což byla na tu dobu značně vysoká suma.

Během několika let rozhlasová stanice WHO navýšila Reaganův plat na čtyřnásobek a on tak dostával zhruba sto dolarů za týden. Jeho popularita rostla zejména na americkém Středozápadě, díky čemuž dostal nabídku komentovat všechny zápasy baseballového týmu Chicago Cubs, a to nejen na jejich domácím stadionu Wrigley Field, ale také když se bude hrát na soupeřově poli. Jeho komentáře přinesly nové dramatické nadšení a vzrušení ze hry, které posluchači milovali. Psal také sportovní příspěvky do novin The Des Moines Dispatch. Reagan se stal v Iowě velkou a známou společenskou osobností, a to tak věhlasnou, že rozhlasová stanice, ve které působil, vysílala jeho rozlučkovou oslavu, když opouštěl stát.<sup>51</sup>

Před opuštěním státu Iowa se Reagan připojil k záložní armádě. Později však přiznal, že neměl žádnou touhu stát se vojákem nebo bojovat ve válkách, jen chtěl mít možnost jezdit na koních. Když ovšem zjistil, že by se mohl přihlásit do jezdecké kavalérie ve Fort Des Moines a jezdit na koni kdykoliv zdarma, přidal se do občanského vojenského tréninkového programu. Brzy se stal záložním důstojníkem čtrnáctého jezdeckého pluku ve Fort Des Moines. Věřil, že když válka skončila, tak už nikdy nebude povolán do aktivní služby.<sup>52</sup>

Vzhledem k tomu, že během hospodářské krize byla chudoba naprosto běžná a najít si práci bylo velmi obtížné, většina Američanů bezvýhradně podporovala *Nový úděl* prezidenta Franklina D. Roosevelta. Ve 30. letech 20. století byl Ronald Reagan příznivcem a sympatizantem demokratického Roosevelta. Reagan, který se

---

<sup>51</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 53-55. ISBN 80-85190-60-5.

<sup>52</sup> SPARKNOTES. *First Job: 1932-1937*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://www.sparknotes.com/biography/reagan/section2.rhtml>

pravděpodobně stal nejkonzervativnějším republikánským prezidentem ve 20. století, považoval svou minulost s Demokratickou stranou za jednu z největších ironií ve svém životě.

V roce 1937 přesvědčil Reagan ředitele rozhlasové stanice WHO, aby mohl vycestovat spolu s baseballovým týmem Chicago Cubs do Los Angeles a trávit tam s hráči jejich jarní soustředění. Reagana však více zajímalo, jestli by se nemohl dostat do filmového průmyslu. V té době vzpomínal na svá herecká vystoupení na střešní škole i na univerzitě a ve chvíli, kdy několik jeho kolegů z rádia podepsalo smlouvu s filmovými společnostmi, rozhodl se, že by se i on mohl stát profesionálním hercem.<sup>53</sup>

Samotný vstup do filmového světa nebyl nikterak jednoduchý. Musel mít svého vlastního agenta a také profesionální herecké zázemí. Agentu nakonec v Los Angeles našel, jmenoval se John Meiklejohn, ale Reagan mu musel lhát o své herecké minulosti, aby Meiklejohn nezjistil, že rozhlasový komentátor nikdy nebyl profesionálním hercem. Meiklejohn představil Reagana v několika studiích v Hollywoodu, kde režiséři a producenti pečlivě zkoumali jeho tělo, vlasy, oči, ústa, hlas a další věci, které by se mohly objevit na obrazovce. Po náročné a vysilující kamerové zkoušce ve studiu Warner Brothers musel Reagan čekat několik dní na další možnost obrazového testu. Reagan ovšem odmítl čekat a oznámil jim, že se musí vrátit zpátky do města Des Moines, neboť začíná baseballová sezóna a on musí komentovat zápasy. Cítil se jako blázen, když opustil studio a vzdal se možnosti být hercem. Ovšem během několika dní, co se vrátil do Des Moines, obdržel telegram od Meiklejohna, kde se psalo, že společnost Warner Brothers mu nabízí roční smlouvu s nástupním platem dvě stě dolarů za týden. Reagan, šestadvacetiletý rozhlasový komentátor, tuto nabídku ihned přijal.<sup>54</sup>

Reaganova první filmová příležitost v Hollywoodu byla ve filmu *Love is on the Air*, kde ztvárnil rozhlasového hlasatele. Šlo tedy o roli, kterou nemusel nikterak do hloubky studovat. Během prvního roku hrál jen samé vedlejší postavy, jež byly všechny charakterově velmi kladné. Reagan hrál také v řadě tzv. „béčkových“ filmů; ty měly obecně nízký rozpočet, byly narychlo natočeny a se slabým hereckým obsazením. Reaganovi to ovšem nevadilo. Vydělával slušné peníze, pracoval v Hollywoodu a

---

<sup>53</sup> SPARKNOTES. *Becoming a Star: 1937-1946*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-18]. Dostupné z: <http://www.sparknotes.com/biography/reagan/section3.rhtml>

<sup>54</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 44. ISBN 80-86598-24-1.

uvědomoval si, že každý herec musel začít tak říkajíc od nuly než se stal slavným. V roce 1938 natočil osm filmů a dalších osm v roce následujícím.<sup>55</sup>

Ještě téhož roku se během natáčení filmu *Brother Rat* seznámil s herečkou Jane Wymanovou, která se stala později slavnou díky filmům *The Yearling*, *Pollyanna* nebo *Johnny Belinda*, za který získala sošku Oscara (nejlepší ženský herecký výkon v hlavní roli). Velmi brzy se začaly šířit zvěsti o jejich možném vztahu, přičemž Reagan a Wymanová to sami záhy potvrdili. Vydali se společně na turné po Spojených státech, aby prezentovali jejich společný film, ve kterém hráli a nakonec oznámili své zasnoubení. Vzali se roku 1940, měli spolu tři děti, přičemž to poslední zemřelo ihned po porodu. Jane Wymanová byla z této události natolik traumatizovaná, že se nakonec, o rok později, v roce 1948, nechala rozvést.

V roce 1940 dostal Reagan nápad napsat svůj vlastní filmový scénář o muži jménem Knute Rockne, což byl původem Nor, který se po emigraci do USA stal hráčem a později i trenérem amerického fotbalového týmu univerzity Notre Dame, ve státě Indiana. Svůj nápad chtěl prodat společnosti Warner Brothers, ale ti ho odmítli. Avšak po čase četl v novinách, že právě společnost Warner Brothers začala natáčet nový film – film o Knutu Rocknem. Nakonec si Ronald Reagan v tomto filmu, *Knute Rockne All American*, zahrál jednu z hlavních rolí, která ho vynesla ke slávě.<sup>56</sup>

Následující rok byl Reagan obsazen do filmu *King's Row*, kde ztvárnil muže, který se probudí po operaci a zjistí, že mu pomstychtivý lékař amputoval nohy. V této scéně Reagan vykřikl větu „*Kde je můj zbytek?*“<sup>57</sup>, o které se předpokládalo, že mu zajistí vítězství Oscarech. Což se nakonec nepotvrdilo, cenu vyhrál Jimmy Cagney, ale Reagan tuto roli osobně považoval za svou nejlepší. V té době byl již známý a proslulý po celých Spojených státech a vydělával více než sto tisíc dolarů ročně.<sup>58</sup>

Na vrcholu jeho úspěchu v Hollywoodu byl Reagan nucen přestat točit filmy. Jen několik měsíců po bombardování na Pearl Harbor v prosinci 1941, byl povolán do

---

<sup>55</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 45. ISBN 80-86598-24-1.

<sup>56</sup> SPARKNOTES. *Becoming a Star: 1937-1946*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-18]. Dostupné z: <http://www.sparknotes.com/biography/reagan/section3.rhtml>

<sup>57</sup> YOUTUBE. *Where's the Rest of Me?*. [online]. 7. 3. 2008 [cit. 2015-01-25.]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=K217rguXSSI>

<sup>58</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 83. ISBN 80-85190-60-5.

vojenské služby v San Francisku. Vzhledem k tomu, že jeho zrak nebyl dobrý (řadil se mezi první Američany, kteří experimentovali s kontaktními čočkami), byl přidělen do logistiky. V polovině roku 1942 byl přeložen do Fort Roach v Los Angeles, aby se přidal k nově vzniklé jednotce, která si říkala *First Motion Picture*, spadající do vzdušných sil Spojených států amerických. Reagan následně přesvědčil několik svých kolegů herců a producentů z Hollywoodu, aby mu pomohli natočit film s vojenskou tematikou.

Většina filmů, které Reagan vytvořil během války, byly natočeny pro americké vojenské piloty, kteří uskutečňovali nálety na Japonsko. Natočil také filmy, které byly používány jako školící videa pro nové rekruty. Reagan zpracoval mnoho filmů z evropských a japonských bojišť, které zachytily vojáky americké armády. Patřil mezi první Američany, kteří byli svědky záběrů holocaustu. Byl zděšen tím, co viděl a nikdy na to nezapomněl. Proto se po dobu svého působení v politice vždy snažil, aby se podobná zvěrstva znovu neopakovala. V roce 1946 se vrátil do Hollywoodu a pokračoval ve filmování.<sup>59</sup>

Když Reagan přijel do Hollywoodu v roce 1937, mnoho herců ho přemlouvalo, aby se připojil do relativně nově vzniklého odboru – Cechu filmových herců. On si uvědomoval, že toto sdružení ve skutečnosti nepomáhá slavným hercům, kteří již mají započatou kariéru v Hollywoodu, nýbrž pomáhá právě těm začínajícím, kteří potřebují ochranu. Během několika let byl jmenován nejprve členem představenstva Cechu a v roce 1946 se dokonce stal prezidentem organizace. V této funkci působil pět let do roku 1960, kdy mu vypršelo funkční období.

Jako prezident tohoto odboru Reagan objížděl celé Spojené státy a hovořil o filmovém průmyslu, ale také o nutnosti bojovat proti rostoucímu fašistickému hnutí v USA. Byl přesvědčen, že Američané potřebují být chráněni také proti rasismu a dalším formám různých druhů předsudků. To ovšem vedlo k faktu, že kdykoliv předtím měl Reagan projev, lidé mu během jeho promluvy tleskali a fandili, ale jakmile se zmínil o

---

<sup>59</sup> SPARKNOTES. *Becoming a Star: 1937-1946*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-18]. Dostupné z: <http://www.sparknotes.com/biography/reagan/section3.rhtml>



komunismu či rasových problémech, lidé utichli a přestali dávat najevo jakékoliv známky podpory či emocí.<sup>60</sup>

V roce 1946 Reagan nabyl přesvědčení, že se komunisté snažili infiltrovat do Hollywoodu skrz spor mezi herci pevně zakořeněné unie a herci zcela nové unie, tzv. *Conference of Studios Union* (dále jen CSU). Věřil totiž, že CSU byla podporována Komunistickou stranu v Hollywoodu. V té době (a nejinak je tomu i v současnosti) byla drtivá většina filmů z americké produkce a Reagan se obával, že se Sovětský svaz snaží převzít kontrolu nad herci a režiséry v Hollywoodu s cílem snížit množství protikomunistické propagandy ve filmech. Tento spor byl nakonec vyřešen, nicméně Reagan a další vysoce postavení členové Cechu filmových herců vydali prohlášení, že poslání organizace je proti komunistické.<sup>61</sup>

Reagan věřil, že se jeho obavy naplnily, když ho v roce 1947 oslovili agenti z americké FBI a zeptali se ho na několik otázek ohledně komunistů v Hollywoodu. Ukázali mu důkazy, že Sověti chtěli opravdu převzít filmová studia. Reagan a jeho bývalá manželka Jane Wymanová poskytli agentům FBI několik kontaktů, o kterých se domnívali, že by mohli sympatizovat s komunistickou stranou. Ještě mnohokrát poté se Reagan scházel s agenty FBI a pro své utajení mu bylo přiděleno krycí jméno T-10.

Ačkoliv se zdálo, že Reaganova politická kariéra je na vzestupu, ta herecká byla pomalu na ústupu. Do roku 1954 pracoval pro jeden noční podnik v Las Vegas, nýbrž ještě v témže roce s povděkem přijal nabídku společnosti General Electric, aby dělal konferenciéra programu s názvem *General Electric Theatre*. Jménem společnosti cestoval po Spojených státech jako motivační řečník a velvyslanec korporace. Reagan měl jediný důvod váhat: nerad létal letadlem. Přijal tedy tuto roční smlouvu na 125 000 amerických dolarů s podmínkou, že bude jezdit autem a vlakem. Pro General Electric nakonec pracoval osm let, od roku 1954 do roku 1962. Měsíc, co měsíc oslovoval dělníky v dílnách, chodíval si do kavárny popovídat se sekretářkami nebo si stoupal na vysokozdvížený vozík a nechával se vyvést nahoru, aby si mohl promluvit se svářeči. Podle svých vlastních slov absolvoval někdy až čtrnáct rozhovorů denně. Nakonec

---

<sup>60</sup> SPARKNOTES. *A Leading Man: 1946-1962*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.sparknotes.com/biography/reagan/section4.rhtml>

<sup>61</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 94. ISBN 80-85190-60-5.

navštívil všechny závody General Electric a setkal se všemi 250 000 zaměstnanci společnosti.<sup>62</sup>

## 2.2 Ronald Reagan republikánem

Reaganova angažovanost v 50. letech na politickém poli prudce vzrůstala. V té době uskutečnil stovky projevů, které se zaměřovaly zejména na boj proti komunismu. Podporoval také řadu Demokratů, kteří se ucházeli o post kongresmana státu Kalifornie, a bojoval proti jejich republikánským oponentům. Jeho stranická nerozhodnost byla patrná zejména během prezidentských kampaní Dwighta D. Eisenhowera v roce 1952 a 1956. Navzdory tomu, že Reagan byl liberál, bezvýhradně podporoval republikánského Eisenhowera. A dokonce vedl spolek „Demokraté pro Eisenhowera“.

Nicméně se nakonec Reagan usadil ve svém nově nalezeném konzervatismu a v roce 1960 podporoval také Richarda Nixona v jeho prezidentské kampani. Tím ovšem jeho podpora nekončila. O čtyři roky později dokonce podporoval ultra pravicového kandidáta na prezidenta Berryho Goldwatera. Ten byl známý především pro své protikomunistické a protisovětské smýšlení. Během celé jeho kampaně mu byl Reagan po boku a navíc pro něj připravil třiceti minutový projev, který byl vysílán v televizi po celých Spojených státech amerických a byl pojmenovaný jako „Čas na výběr“. Goldwater sice v prezidentských volbách prohrál, nicméně Reagan tímto projevem vstoupil do vysoké politiky.<sup>63</sup>

Byly to zejména dva faktory, které přispěly k Reaganově konverzi z Demokrata na Republikána. Předně to byl fakt, že Reagan měl přímo odpor ke komunistům a sovětským sympatizantům. Republikánská strana byla známa svým „lovem“ komunistů v 50. letech 20. století. Druhým faktorem bylo to, že většina jeho rodiny byla nakloněna Republikánům, včetně Reaganova bratra Neila. Dalším důvodem byla skutečnost, že musel odvádět až 90 % svých vydělaných peněz na daních státu.

---

<sup>62</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 53. ISBN 80-86598-24-1.

<sup>63</sup> HEIDEKING, J., MAUCH, CH. *Američtí prezidenti: 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*. 2. vyd. Praha: Prostor, 2008. s. 475. ISBN 978-80-7260-194-3.

Výše zmíněné důvody přesvědčily Reagana k tomu, aby se roku 1962 připojil k Republikánské straně. O čtyři roky později oznámil svůj záměr kandidovat na guvernéra státu Kalifornie. Zpočátku si nevedl vůbec dobře; mnozí voliči ho stále spojovali s Berrym Goldwaterem a sám Reagan měl problém mluvit před stovkami liberálních obyvatel státu Kalifornie. Ovšem jak kampaň pokračovala, tak se Reagan stával stále sebevědomějším, jistějším a pevnějším ve svých argumentech. Politicky se úplně distancoval od Goldwatera a prezentoval se jako průměrný Američan, který chce pouze nižší daně, mír, snížit kriminalitu, reformu sociálního zabezpečení a redukovat vládní výdaje. Reaganův soupeř v boji o křeslo guvernéra státu Kalifornie byl Pat Brown, který měl za sebou již dvě funkční období a nyní se ucházel o třetí. V jednom ze svých projevů řekl: „*Neodevzdáme Republikánskou stranu těm, kteří se v právě skončené bitvě projeví jako zrádci. Konzervativní filosofie není prázdná. Nechceme kandidáty, kteří se postavili na stranu naší opozice a její socialistické filosofie.*“<sup>64</sup> Výsledky byly pro Browna více než zdrcující – Reagan vyhrál v padesáti třech z celkových padesáti osmi distriktů v Kalifornii a získal o jeden milion hlasů více než jeho protivník. Guvernérem se tedy stal v roce 1967 a tuto funkci zastával až do roku 1974, kdy se již potřetí odmítl ucházet o tento post.<sup>65</sup>

Reagan, stejně jako mnoho dalších politiků, nedokázal dostát svým slibům, které proklamoval během své kampaně na guvernéra. Během osmi let, co zastával tuto funkci, se musel vypořádat hned s několika problémy. Počáteční krize přišla v prvním funkčním období, kdy se kalifornská vláda dostala do obrovského rozpočtového deficitu. Aby Reagan ušetřil peníze, nařídil snížit 10 % z výdajů každého odboru vlády. I přesto, že se to jevílo jako velmi jednoduché řešení, ve výsledku to bylo nedostačující. Nakonec dokonce zmrazil i veškeré vládní výdaje a nákupy. Guvernér Reagan naprosto anuloval svůj hlavní slib o snížení daní. Naopak, byl nucen zvýšit daň z příjmu s cílem dosáhnout co největšího zisku peněz.

Dále omezil pravomoc státních úřadů, neboť se domníval, že byly za dřívější vlády demokratů přebujelé a ohrožovaly svobodu občanů. To, na co mohl být Reagan nejvíce hrdý, byla reforma systému sociální péče. Zvýšil plošné výplaty sociálních přídatků

---

<sup>64</sup> BANKOWICZ, M. *Demokraté a diktátoři*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. s. 339. ISBN 80-86432-21-1.

<sup>65</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 134. ISBN 80-85190-60-5.

jednotlivým sociálním vrstvám a nařídil státní administrativě, aby našla ty „skutečně potřebné“ (jak je sám nazýval) a právě jim poskytla zvýšenou sociální pomoc.<sup>66</sup>

V 60. letech Guvernér Reagan čelil stále se navyšujícímu počtu protiválečných a anarchistických protestantů napříč celým státem Kalifornie. Například v roce 1969 skupina vzbouřených studentů kalifornské univerzity v Berkeley obsadila parkoviště před univerzitou a začala házet kameny po policistech, kteří byli na místo přivoláni. Reagan povolal národní gardu, aby situaci vyřešila. Po dvaceti dnech byla skupina studentů rozehnána slzným plynem. Jeden student zemřel, další oslepl a několik dalších bylo zraněno. Reaganovo rozhodnutí povolat armádu bylo jedno z nejkontroverznějších, které za dobu svého guvernérského působení učinil.<sup>67</sup>

### **2.3 Ronald Reagan prezidentem USA**

Krátce po odchodu z politiky v Kalifornii se Reagan rozhodl kandidovat na post prezidenta Spojených států amerických, přičemž až do poloviny 70. let 20. století o tom nikdy nebyl aktivně přesvědčen. V roce 1974 měl však jak politickou slávu, tak i zkušenosti.

Aby Reagan vůbec mohl kandidovat na prezidenta, musel být nejprve zvolen v Republikánské straně za jediného a toho ideálního reprezentanta v tzv. primárních volbách. Do boje o přízeň republikánů šel proti úřadujícímu prezidentovi Geraldovi Fordovi. Za svého kolegu, který v případě Reaganova vítězství stal vice prezidentem, si Reagan vybral senátora Richarda Schweikera, liberálního republikána ze státu Pensylvánie.

Reaganova strategie byla v prezidentské kampani zaměřená zejména proti prezidentu Geraldovi Fordovi. Silně nesouhlasil jak s prezidentem Nixonem, tak i s Fordovou politikou détente vůči Sovětskému svazu, a proto byl Reagan odpůrcem programu

---

<sup>66</sup> DUGGER, R. *On Reagan: the man & his presidency*. 1st ed. New York: McGraw-Hill, 1983. p. 32. ISBN 0-070-17974-3.

<sup>67</sup> SPARKNOTES. *Serving the People: 1950-1974*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-22]. Dostupné z: <http://www.sparknotes.com/biography/reagan/section5.rhtml>

SALT I.<sup>68</sup> Na rozdíl od politiky Nixona a Forda chtěl Reagan klidné vztahy s komunistickou Čínou a podporovat čínské nacionalisty na Tchaj-wanu. Dále nesouhlasil s prezidentem Fordem ve věci odpuštění těm, kteří se vyhnuli odvodu během války ve Vietnamu. Jedním z dalších Reaganových témat byla dotěrnost a nekompetentnost federální vlády a její komická neschopnost řešit lidské problémy. Odtud také pochází Reaganův výrok o přístupu vlády k ekonomice: „*Hýbe-li se to, zdaňte to. Nepřestává-li se to hýbat, zregulujte to. Nehýbe-li se to už, zdaňte to.*“<sup>69</sup> Také vinil Forda za příliš vysoký vládní rozpočtový schodek.<sup>70</sup>

Bývalý kalifornský guvernér dále kritizoval kolektivistické a centralistické tendence vlády. Hlásal, že rozšiřování státní moci způsobuje rozmanité ekonomické problémy, které se následně snaží stát řešit zvyšováním daňového zatížení. Utrácení peněz a zvyšování daní končí tím nejhorším, a sice inflací. Nejvíce se mu ale nelíbily sociální programy a věřil, že právě vlády jednotlivých států unie by měly být zodpovědné za vzdělání, sociální podporu, zdravotní služby, potravinové lístky<sup>71</sup> či různé sociální projekty. Reagan tvrdil, že pokud by vláda ve Washingtonu byla schopna přenést tyto kompetence do vlád jednotlivých států, mohla by na tom ušetřit až 90 miliard amerických dolarů, což by podstatně snížilo federální daň z příjmu a vyrovnal by se tak vládní rozpočet.<sup>72</sup>

Reaganova kampaň byla překvapivě úspěšná, ovšem ne natolik, aby vyhrál republikánské primární volby. Ford vyhrál, když získal 1 187 hlasů, což bylo o 117 více, než kolik obdržel Reagan. Fordův rival pronesl na sjezdu odvážnou řeč, v níž prohlásil, že Republikánská strana již nikdy nebude stejnou stranou jako doposud, neboť nyní je její součástí „platforma, vlající jako prapor, jehož barvy jsou zářivé bez

---

<sup>68</sup> SALT – z anglického Strategic Arms Limitation Talks, neboli Rozhovory o omezení strategických zbraní mezi Sovětským svazem a Spojenými státy americkými. Smlouva SALT I byla podepsána 1. července 1972 (s platností pět let) a obě strany zavazovala k omezení použití interkontinentálních střel a ponorek s touto zbraní na palubě. Smlouva SALT II, která v principu navazovala na SALT I byla podepsána 18. června 1979; hlavní podstatou bylo omezení či zakázání balistických střel s jadernými hlavicemi.

<sup>69</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 54. ISBN 80-86598-24-1.

<sup>70</sup> SPARKNOTES. *Serving the People: 1950-1974*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-22]. Dostupné z: <http://www.sparknotes.com/biography/reagan/section5.rhtml>

<sup>71</sup> USDA. *A Short History of SNAP*. [online]. 20. 11. 2014 [cit. 2015-01-29]. Dostupné z: <http://www.fns.usda.gov/snap/short-history-snap>

<sup>72</sup> EVANS, R., NOVAK, R. *The Reagan Revolution*. 1st ed. New York: E. P. Dutton, 1981. p. 42. ISBN 978-0-52-518970-1.

pastelových odstínů“.<sup>73</sup> Když nakonec Ford prezidentské volby v roce 1976 prohrál proti Jimmu Carterovi, tak se Reagan okamžitě stal možným republikánským kandidátem na prezidentské volby o čtyři roky později.<sup>74</sup>

Když se v roce 1980 přiblížily prezidentské volby, Reagan byl opět připraven kandidovat. Jeho kampaň se nesla téměř ve stejném znění jako ta předešlá, minimálně v tom, co se týkalo sociálních záležitostí pro obyvatele Spojených států. Hlavním terčem byl tentokrát prezident Carter, kterého kritizoval zejména za příliš úzkou spolupráci se Sovětským svazem. Dále se mu opět nelíbily programy SALT I. a II., které Carter prosazoval a rovněž nesouhlasil s embargem na vývoz obilí do SSSR, jakožto odvetu za sovětskou invazi v Afghánistánu v roce 1979. Reagan totiž věřil, že na toto embargo nejvíce doplatí právě američtí farmáři.<sup>75</sup>

Reagan se obával, že Spojené státy mohou prohrát ve Studené válce se Sovětským svazem, neboť je americká armáda připravená na válku mnohem méně než ta sovětská. Velký význam přisuzoval frázi „okno zranitelnosti“<sup>76</sup>, což označovalo moment, kdy by Sovětský svaz byl schopen spustit svůj jaderný arzenál a během třiceti minut zničit veškeré jaderné obranné rakety Spojených států. Aby se tomu ale zabránilo, Reagan navrhoval silnější obranné systémy a větší armádu, ale CIA v té době proklamovala, že žádné takové „okno“ neexistuje. Co se týkalo domácí politiky, Reaganova kampaň byla postavena na masivním snížení vládních výdajů a přenesení kompetencí moci do jednotlivých států.

Dříve než mohl Reagan vyzvat Cartera v prezidentských volbách, musel si nejprve zajistit vítězství v republikánské straně. Tam čelil Georgu Bushovi, který byl ve společnosti vysoce vážený a pro Reagana to byl velmi silný soupeř. Bush své zemi sloužil jeden rok coby ředitel CIA, dále byl velvyslancem Čínské lidové republiky a Spojených národů nebo zastával funkci předsedy národního výboru republikánské

---

<sup>73</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 78. ISBN 80-86598-24-1.

<sup>74</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 175. ISBN 80-85190-60-5.

<sup>75</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 206. ISBN 80-85190-60-5.

<sup>76</sup> JOHNSON, R. B. *Reconsiderations: Periods of Peril: The Window of Vulnerability and Other Myths*. [online]. © 2002-2014 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://www.foreignaffairs.com/articles/37412/robert-h-johnson/reconsiderations-periods-of-peril-the-window-of-vulnerability-an>

strany. Bush, jako liberální republikán, označoval Reaganovu hospodářskou politiku jako „voodoo politiku“, což vysvětloval tím, že tato politika vypadá dobře a funkčně pouze na papíře, ovšem ve skutečnosti nemůže nikdy fungovat. Když G. Bush překvapivě vyhrál v primárních volbách ve státě Iowa, Reagan ho před volbami ve státě New Hampshire pozval na debatu. Ronald Reagan dokonce zaplatil Bushovi náklady spojené s cestováním, aby se také ujistil, že rozhovor bude probíhat jen a pouze mezi nimi. Když ovšem Bush přijel do New Hampshiru, zjistil, že Reagan pozval ještě několik dalších kandidátů. Nepřípravenost, kterou mu Reagan přichystal, nakonec Bushe stála vítězství v New Hampshiru, stejně tak jako celou nominaci na prezidenta za Republikánskou stranu.<sup>77</sup>

Po stranickém vítězství v nominaci na prezidenta se Reagan začal poohlížet po svém možném kandidátovi na post vice prezidenta. Je poněkud ironické, že si Reagan vybral právě bývalého prezidenta Forda, i přesto, že s ním silně nesouhlasil v mnoha politických názorech a postojích. Řada politologů věřila, že kombinace těchto dvou politiků přinese prezidentské vítězství Republikánům. Ovšem Reagan si brzy sám uvědomil, že s Geraldem Fordem jsou odsouzeni k nezdaru; Ford neustále trval na tom, aby Spojené státy držely pevnou ruku, v otázkách zahraniční politiky. Nakonec to vedlo ke skutečnosti, že fungování Reagana a Forda vypadalo spíše jako spolupráce dvou prezidentů, než prezidenta a jeho vice prezidenta. Proto ještě předtím, než informoval samotného Forda, nabídl tuto kandidaturu svému soupeři z primárních voleb – G. Bushovi. Po srovnání jejich osobních i politických rozdílů, G. Bush tuto nabídku ochotně přijal.

Reaganova kampaň, postavená proti prezidentu Carterovi, byla více než chaotická. Oba prezidentští kandidáti, tedy Reagan i Carter, měli své kampaně vedené negativně, jen aby co nejvíce očernili jeden druhého. Reaganovy projevy byly často plné chyb a poznámek, ve kterých se až moc přeceňoval. Například jednou prohlásil, že stromy znečišťují životní prostředí více než automobily<sup>78</sup>, anebo tvrdil, že kreacionismus by měl být vyučován ve školách. Carter naopak verbálně napadl Reagana, když ho označil za válečného jestřába, který nechtěl nic jiného než válku se Sovětským svazem. Také

---

<sup>77</sup> SPARKNOTES. *Presidential Aspirations: 1976-1980*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-28]. Dostupné z: <http://www.sparknotes.com/biography/reagan/section6.rhtml>

<sup>78</sup> RADFORD, T. *Do trees pollute the atmosphere?* [online]. 13. 5. 2004 [cit. 2014-01-26]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/science/2004/may/13/thisweekssciencequestions3>

Reagana označil za ideologického extremistu, který je příliš konzervativní pro dobro národa. Novináři Cartera za tyto poznámky pronásledovali, přičemž Reagan tento výrok komentoval jako nedostatek prezidentova vychování.<sup>79</sup>

Reaganova kampaň spočívala především ve třech pilířích, kterými byly:

1. velké zvýšení výdajů na obranu za účelem odstrašení Sovětů od případné agrese a dosažení „míru pomocí síly“,
2. plošné snížení daně z příjmu o 30 %, v dobré víře, že takové opatření povzbudí ekonomiku k rychlejšímu růstu,
3. uplatňování politiky, která stvrzuje tradiční, na zdravém rozumu založené, hodnoty.<sup>80</sup>

Koncem roku 1979 vládce Íránu ajatolláh Rúholláh Chomejní sponzoroval únos amerického letadla a následkem toho držel dvaapadesát Američanů jako zajatce v Íránu. Carter se usilovně snažil zajatce osvobodit, ovšem jeho pokusy byly nakonec neúspěšné a selhaly i jeho tajné vojenské operace. To mělo za následek rozhořčení obyvatel Spojených států, kteří byli stále více unaveni Carterovou neschopností zajatce osvobodit; v důsledku toho, Reaganova popularita rostla.<sup>81</sup>

Nakonec Reagan s Bushem porazili Cartera a kandidáta třetí strany, Johna Andersona (který ve výsledku nehrál téměř žádnou roli). Reagan získal 489 volitelů a necelých čtyřicet čtyři milionů hlasů voličů. Oproti tomu Carter získal jen 49 volitelů s celkovým počtem zhruba třicet pět milionů hlasů.<sup>82</sup> Ronald Reagan nastoupil do prezidentského úřadu 20. ledna 1981.

---

<sup>79</sup> SPARKNOTES. *Presidential Aspirations: 1976-1980*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-28]. Dostupné z: <http://www.sparknotes.com/biography/reagan/section6.rhtml>

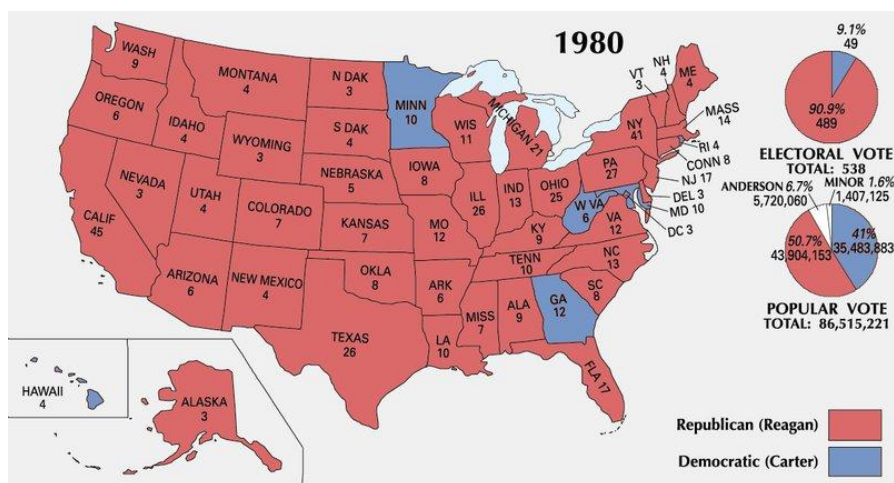
<sup>80</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 80. ISBN 80-86598-24-1.

<sup>81</sup> SPARKNOTES. *Presidential Aspirations: 1976-1980*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-28]. Dostupné z: <http://www.sparknotes.com/biography/reagan/section6.rhtml>

<sup>82</sup> PETERS, G., WOOLEY, J. T. *Election of 1980*. [online]. © 1999-2015 [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.presidency.ucsb.edu/showelection.php?year=1980>



Obrázek 1: Výsledky prezidentských voleb v roce 1980 v jednotlivých státech USA



Zdroj: JOHNSON, K.C. *1980 Presidential Election Map*. [online]. [cit. 2015-02-03].  
 Dostupné z: <http://kcjohnson.files.wordpress.com/2012/07/1980-presidential-election-map-picture.jpg>

Po čtyřech letech se opět přiblížilo období předvolebních prezidentských kampaní. Republikánská strana měla jasného kandidáta jak na prezidentský, tak i viceprezidentský post. Je se téměř pravidlem, že pokud úřadující prezident chce ještě jednou kandidovat, strana ani nehledá jiného aspiranta. Pro Reagana bylo samozřejmostí opět se ucházet o pozici hlavy státu zejména kvůli obavám, že by někdo nový mohl všechno to, na čem tak usilovně pracoval, pohřbit hodně hluboko. Každé domácnosti ve Spojených státech amerických byl v době kampaně zaslán republikánský lístek, na kterém bylo mimo jiné napsáno: „*Volba je jasná. Můžeme se vrátit k neúspěšné politice minulosti. Nebo se můžeme posunout s prezidentem Reaganem dopředu a vybudovat budoucnost, v níž bude přebytek svobody, míru a prosperity nejen pro všechny Američany, ale i pro všechny národy*“<sup>83</sup>.<sup>84</sup> Další důvod jeho opětovné kandidatury byl fakt, že stále nestihl uskutečnit mnoho věcí, které uskutečnit chtěl. A právě tyto nedokončené záležitosti se také staly hlavními body jeho kampaně:

<sup>83</sup> „The choice is clear. We can return to the failed policies of the past. Or we can move forward together with President Reagan's leadership to build a future in which peace, freedom and prosperity abound, not only for all Americans, but for all peoples.“

<sup>84</sup> 4PRESIDENT. *Ronald Reagan for President 1984 Campaign Brochure*. [online]. © 2002-2016 [cit. 2015-01-25]. Dostupné z: <http://www.4president.org/brochures/1984/reaganbush1984brochure.htm>

1. pokračování v programu daňových škrťů a stabilní hospodářský růst,
2. výstavba stálé vesmírné stanice s lidskou posádkou,
3. podpora tradičních hodnot, jakými jsou víra, rodina či práce,
4. podstatné snížení jaderných zbraní prostřednictvím kontroly skutečných zbraní.<sup>85</sup>

Na straně opozice, tedy demokratické, stál Carterův bývalý viceprezident Walter Mondale. Ten si za svého kandidáta na viceprezidenta vybral Geraldinu Ferrarovou, poslankyni, o níž téměř nikdo předtím neslyšel. Ve svém programu demokrat sliboval snížení schodku státního rozpočtu tím, že zvýší zdanění společností i soukromých osob s příjmem nad 100 000 dolarů ročně a také všech příjmů od 25 000 do 100 000 dolarů za rok. Poslední bodem jeho programu bylo zvyšování vojenského potenciálu a rozmisťování amerických jaderných zbraní středního doletu v Evropě. Odborníky, zabývající se problematikou voleb, ovšem udivil fakt, že v programu zcela absentovaly otázky zabezpečení zaměstnanosti, různá opatření na pomoc chudých, citelné rozšíření bytové výstavby a zvětšení okruhu lidí využívajících výhod sociálního zabezpečení.<sup>86</sup>

Začátkem října 1984 proběhla první televizní debata o vnitropolitických diskuzích, ze které Reagan nevyšel moc kladně. Na Mondala nestačil zejména z důvodu, že se nikdy necítil dobře v otázkách národohospodářských. Několik dní po debatě si Reagan poznamenal do svého zápisníku: „*Musím přiznat, že jsem prohrál. Zaměřil jsem se asi příliš mnoho na fakta a čísla, abych čelil vysloveným lžím, které proti mně ve své předvolební kampani vytahoval, ale ze svého vystoupení jsem moc dobrý pocit neměl. Mondale sice nebyl schopen vyvrátit ani jeden fakt, který jsem uvedl, a stále jen opakoval věci, které vůbec nebyly pravdivé, ale tisk jej stále již celé dva dny vyhlašuje za vítěze naší debaty.*“<sup>87</sup>

Republikánští experti se domnívali, že esem v rukávu Demokratické strany může být takzvaný faktor Ferraro, tedy skutečnost, že za demokraty kandidovala na úřad viceprezidenta G. Ferrarová. Předpokládalo se, že vůbec první kandidatura ženy do

<sup>85</sup> 4PRESIDENT. *Ronald Reagan for President 1984 Campaign Brochure*. [online]. © 2002-2016 [cit. 2015-01-25]. Dostupné z: <http://www.4president.org/brochures/1984/reaganbush1984brochure.htm>

<sup>86</sup> TAMGINSKIJ, I., ZAJCEV, J. *Z Hollywoodu do Bílého domu*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1986. s. 152.

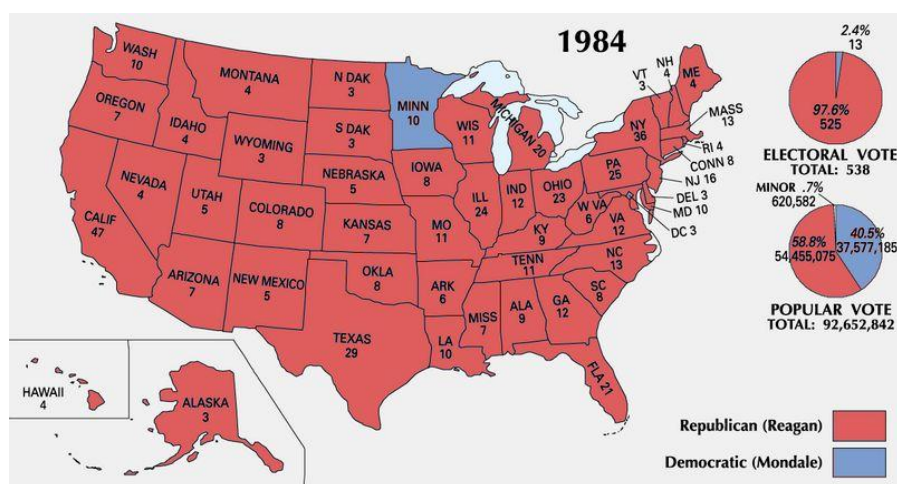
<sup>87</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 290. ISBN 80-85190-60-5.

takto vysoké pozice v celé historii Spojených států, může získat demokratům hlasy mnoha žen, což představovalo zhruba 52 % všech amerických voličů.<sup>88</sup>

Druhá televizní debata, tentokrát o zahraničních záležitostech, se konala v druhé polovině října v Kansas City. Reagan si uvědomoval, že napodruhé již nemůže selhat. Během debaty se ho jeden z reportérů zeptal, zda může být věk v předvolební kampani hendikepem či výhodou. Reagan zcela spontánně odpověděl: „*Nijak nehodlám zneužívat pro své politické cíle mládí a nezkušenost svého protivníka.*“<sup>89</sup>

Více méně se předpokládalo, že Reagan zvítězí a obhájí prezidentské křeslo, ovšem nikdo asi netušil, že výsledek voleb bude tak jednoznačný. Rozdíl v získaných hlasech nebyl až tak velký, necelých 17 milionů, ovšem v zisku volitelů bylo dosaženo rekordního čísla. Mondale vyhrál pouze v jeho rodném státu Minnesota a dále v District of Columbia, což dává celkem 13 volitelů. Oproti tomu Reagan získal 525 volitelů, tedy nejvíce v historii Spojených států amerických.<sup>90</sup> Reaganova inaugurace do druhého prezidentského období proběhla 20. ledna 1985.

Obrázek 2: Výsledky prezidentských voleb v roce 1984 v jednotlivých státech USA



Zdroj: PROCON. 1984 US Presidential Election Results Map. [online]. © 2014 [cit.

2015-02-05]. Dostupné z:

<http://reagan.procon.org/view.resource.php?resourceID=003890>

<sup>88</sup> TAMGINSKIJ, I., ZAJCEV, J. *Z Hollywoodu do Bílého domu*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1986. s. 158.

<sup>89</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 290. ISBN 80-85190-60-5.

<sup>90</sup> LEIP, D. *1984 Presidential General Election Results*. [online]. © 2012 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://uselectionatlas.org/RESULTS/national.php?year=1984>

## 3 PRVNÍ PREZIDENTSKÉ OBDOBÍ (1981-1985)

### 3.1 Domácí politika

#### 3.1.1 Reaganomika

Téměř bezprostředně po svém inauguračním projevu, Reagan vykonal první oficiální akt ve funkci prezidenta – podepsal vládní nařízení, kterým se rušila cenová kontrola na trhu s ropou a benzínem, uplatňovaná po celé minulé desetiletí. Na druhý den rozpustil Radu pro mzdovou a cenovou stabilitu. Ačkoliv byla cenová kontrola propagována jako odpověď na energetickou krizi, ve skutečnosti tuto krizi jen rozněcovala tím, že deformovala tržní síly nabídky a poptávky. Reagan předpovídal, že ceny ropy a benzínu dramaticky poklesnou a ukázalo se, že měl pravdu.<sup>91</sup>

Reaganova administrativa byla založena na hospodářských událostech a politice let minulých. Jak již bylo zmíněno, americká ekonomika se v 70. letech potýkala s inflačními problémy, její růst produktivity zaostával, navyšovaly se regulace a byly potlačovány hospodářské pobídky. Hospodářská politika, ve snaze reagovat na problémy v předcházejícím období, byla nevyrovnaná a neefektivní. Zdálo se, že právě hospodářská politika Spojených států je buď naprosto v koncích, nebo se nenašel nikdo, kdo by věděl, jak z této problematiky ven. Reaganův hospodářský program byl navržen tak, aby zajistil přímou cestu z krize. Jak sám řekl: „*Můj hospodářský program je založen na základní poučce, že vláda musí respektovat, chránit a posilovat svobodu a integritu jednotlivce. Hospodářská politika musí usilovat o vytvoření prostředí, které podporuje rozvoj soukromých institucí, které jsou příznivé pro individuální zodpovědnost a iniciativu. Program je kombinací snižování daní, zpomalení růstu federálních výdajů a postupné zpomalení expanze peněz vynakládaných na nové prostředí, v němž by síla Ameriky mohla pracovat ku prospěchu nás všech*“<sup>92</sup>.<sup>93</sup>

---

<sup>91</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 86. ISBN 80-86598-24-1.

<sup>92</sup> “My economic program is based on the fundamental precept that government must respect, protect, and enhance the freedom and integrity of the individual. Economic policy must seek to create a climate that encourages the development of private institutions conducive to individual responsibility and initiative. My program—a careful combination of reducing incentive-stifling taxes, slowing the growth of federal spending and regulations, and a gradual slowing of the expansion of the money supply—seeks to create a new environment in which the strengths of America can be put to work for the benefit of us all.”

Cíle, kterých měl ekonomický program dosáhnout, byly následující:

1. *deflace* - postupné a trvalé snižování inflace na úroveň, kde již nebude hlavním faktorem v ekonomických rozhodováních; neboť nízká inflace je důležitým prvkem pro ekonomické aktivity občanů, jakými jsou spoření či investování;
2. *obnova dlouhodobého růstu produktivity* - způsob, jak pomoci lidem s nízkými příjmy, oproti stále se zhoršujícímu vládnímu sociálnímu programu;
3. *posílení národní obrany* - i přesto, že Reaganovi poradci byli rozděleni na dvě názorové partaje, přičemž jedna upozorňovala na ekonomické problémy a druhá zdůrazňovala potřebu obrany, obě dvě se shodovaly na tvrzení, že se bývalý prezident Carter na konci svého funkčního období o stav obrany Spojených států již nestaral a že zvýšení výdajů je nezbytné, aby bylo dosaženo přijatelné úrovně;
4. *zvýšení osobní svobody volby a decentralizace v ekonomických záležitostech* - podpora menších vládních jednotek k poskytování veřejných služeb byla považována za více než žádoucí;
5. *zachování sociální sítě* - administrativa byla odhodlána udržet dostatečné finanční prostředky k zachování tzv. „humánní bezpečnosti sítě“ pro znevýhodněné, přičemž se mělo spoléhat na roli vlády v redistribuci příjmů a udržení sociálních programů, jež měly být ovšem omezeny na jedince, kteří se nachází v blízkosti chudoby či pod její hranici.<sup>94</sup>

K funkčnosti tohoto programu bylo potřeba nasměrovat politiku následujícím směrem:

1. *kontrola federálních výdajů a předání jeho složení k obraně* - kontroly výdajů bylo dosaženo udržováním záchranné sítě skutečně potřebným a zpřísnění norem v převodu platebních programů, tzn. eliminace plýtvání, zneužívání a podvodů, dále velkou zodpovědnost od federální, státní i lokální vlády, a to z prostředků na jejich financování; navíc by výdaje měly být přerozděleny směrem k obraně;

---

<sup>93</sup> BOSKIN, M. J. *Reagan and the Economy: The Successes, Failures, and Unfinished Agenda*. 1st. ed. San Francisco: ICS Press, 1987. p. 51. ISBN 0-917616-80-4.

<sup>94</sup> BOSKIN, M. J. *Reagan and the Economy: The Successes, Failures, and Unfinished Agenda*. 1st. ed. San Francisco: ICS Press, 1987. p. 52. ISBN 0-917616-80-4.

2. *daňová reforma* - daňové sazby pro jednotlivce se sníží o třicet procent v průběhu tří let; systém odpisů daně z příjmu u firem by se měla urychlit a zjednodušit;
3. *pomalá, stabilní měnová politika* - administrativa požadovala stabilní peněžní růst v souladu s neinflačním hospodářským rozmachem;
4. *pokračující deregulace* - to by znamenalo snížení nákladů na různé činnosti snížením počtu předpisů, hospodářské dopady by se braly v úvahu při hodnocení vhodnosti sociálních nařízení a rostoucí konkurence v ekonomicky regulovaném odvětví.<sup>95</sup>

Samotný název „reaganomika“ si ovšem Ronald Reagan pro svou politiku nevymyslel. Říkal, že toto označení „vyvolává dojem módní diety nebo aerobiku“, jinak si ovšem přisuzoval zásluhy za všechny ostatní činy, které učinil. Na začátku své prezidentské funkce se domníval, že rozpočtové škrty a snížení daní dostanou Ameriku z hospodářské krize, kterou připisoval zejména svému předchůdci. Když ovšem tato nápravná opatření nepřinesla kýžené výsledky, změnil postup a přijal metodu, která se nakonec ukázala jako úspěšná.<sup>96</sup>

### 3.1.2 Daňová problematika a struktura daní

Ve Spojených státech amerických je uplatňována třístupňová daňová soustava, která zabezpečuje daňové příjmy ve třech rovinách:

1. v rovině federální vlády,
2. v rovině jednotlivých států,
3. v rovině jednotlivých měst.<sup>97</sup>

Z třístupňového principu vycházejí i ústavní aspekty zdaňování a samotný výběr daní. Daně jsou v USA vybírány federálními orgány, státními orgány a při výběru městských

<sup>95</sup> BOSKIN, M. J. *Reagan and the Economy: The Successes, Failures, and Unfinished Agenda*. 1st. ed. San Francisco: ICS Press, 1987. p. 52. ISBN 0-917616-80-4.

<sup>96</sup> GRAUBARD, S. R. *Prezidenti: proměna instituce amerického prezidenta od Theodora Roosevelta k Georgi W. Bushovi*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2007. s. 487. ISBN 978-80-7341-973-8.

<sup>97</sup> MUSGRAVE, R. A., MUSGRAVEOVÁ, P. B. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Management Press, 1994. s. 295. ISBN 80-85603-76-4.

daní jsou to městské orgány. Pravomoc Kongresu je dána federální ústavou. Legislativa jednotlivých států Unie je omezená právě federální ústavou. Nejvyšší pravomoc při uzákoňování daňových příjmů mají soudy. Federální soudy schvalují platnost federálních, státních i městských daňových zákonů, aby nenastal případ, ve kterém by si odporovaly federálním ústavním nařízením. Státní soudy určují, jestli jsou státní a městské daně v souladu s nařízeními zakotvenými ve státní ústavě. Bez ohledu na sociální, ekonomické a administrativní aspekty, daně nesmí být v rozporu s ústavním nařízením.

Právo vlády ukládat daně vyplývá ze samotné existence státu a pravomoci policejní ochrany. Pro existenci státu jsou nevyhnutelné určité příjmy, aby měly z čeho financovat své výdaje. V podstatě jde o státní suverénní pravomoc vybírat příspěvky od společnosti či zdaňovat podle majetku.

Policejní ochrana představuje pravomoc státu kontrolovat společnost a majetek v zájmu veřejného blaha, např. poplatky mohou být vybírány na financování nákladů spojených s regulací určitého odvětví průmyslu. V tomto případě stát dbá na to, aby činnosti, na které se vztahuje nutnost licence, nebyly vykonávané bez ní.<sup>98</sup>

*Daň z individuálního důchodu* – jedná se o nejdůležitější daň federálního a možná i celého daňového systému USA. Základním principem této daně v USA je myšlenka, že důchody poplatníka ze všech zdrojů by se měly sloučit v jediné „globální“ měřítko důchodu. Před Reaganovou reformou se na této dani vybralo 42 % v úrovni federální, 25 % ve státní a zhruba 4 % v místní.<sup>99</sup> V České republice by se tato daň dala přirovnat k dani z příjmu fyzických osob. Sazba může mít řadu proměnných, např. zda je osoba v manželském svazku či nikoliv. Navíc cizinci tuto daň nemusí platit, pokud na území Spojených států strávili méně než 183 dní, nemají v této zemi trvalý pobyt a také pokud mu jsou jeho výplaty poskytovány jeho zahraničním zaměstnavatelem.<sup>100</sup>

*Daň z důchodu korporací* – podobně jako předchozí daň je i daň z důchodu korporací primárně federální daní a federace získává 90 % výnosu této daně. Daň z důchodu

---

<sup>98</sup> BUSSINESSINFO. *Spojené státy americké: Finanční a daňový sektor*. [online]. 17. 12. 2014 [cit. 2015-01-26]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/spojene-staty-americke-financni-a-danovy-sektor-18549.html#sec5>

<sup>99</sup> MUSGRAVE, R. A., MUSGRAVEOVÁ, P. B. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Management Press, 1994. s. 294. ISBN 80-85603-76-4.

<sup>100</sup> GOLA, P. *Daně a sociální systém v USA*. [online]. 4. 8. 2005 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d1519v1495-dane-a-socialni-system-v-usa/>

korporací používá také většina států, avšak její sazby jsou mnohem nižší, neboť je kapitál mobilní a značné rozdíly v sazbách mezi jednotlivými státy by vedly k přesunům kapitálu ze států s vysokými sazbami do států s nízkými sazbami.<sup>101</sup>

*Spotřební daně* – na federální úrovni jsou významově téměř zanedbatelné, neboť tvoří pouze 4 % celkových příjmů daně z prodeje. Důležitější jsou na místní úrovni, kde představují 14 %. Ovšem jako hlavní zdroj příjmů fungují na státní úrovni, díky nimž stát získává 50 % svých zdrojů.<sup>102</sup>

*Daně z majetku a bohatství* – tento druh daní lze uložit na část majetku a v tom případě se jedná o neosobní daň čili daň na věc; daně lze ovšem také uložit na souborný majetek v držbě jednotlivce či na čistou hodnotu majetku a v těchto případech má majetková daň charakter osobní daně. Ve Spojených státech má zdanění majetku výhradně formu místní majetkové daně typu daně na věc; většinou je ukládána na půdu a stavby.<sup>103</sup>

### 3.1.3 Reforma daní v roce 1981

Daňová reforma byla vrcholem hospodářského plánu Reaganovy administrativy. Zákon o ekonomickém oživení a zdanění, neboli The Economic Recovery and Tax Act, z roku 1981 obsahoval několik důležitých revizí daňového zákona. Mezi ty nejdůležitější patřilo tříleté snižování daně z individuálního důchodu a vyšších příjmů, zrychlení odpisů z nových investic, snížení sociálních výdajů z federálního rozpočtu a k oslabení státních zásahů do tvorby cen.<sup>104</sup>

Zejména dvě hlavní záležitosti podnítily tento program k jeho prosazení. Tou první věcí byl fakt, že administrativa přikládala velkou váhu potencionálním motivačním účinkům nižších daní. Což by v praxi znamenalo, že snížení daňových sazeb zvýší motivaci lidí k práci, k šetření i k investování; daňové škrty by tedy vedly k vyšší spotřebě. Zastánci

---

<sup>101</sup> MUSGRAVE, R. A., MUSGRAVEOVÁ, P. B. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Management Press, 1994. s. 342. ISBN 80-85603-76-4.

<sup>102</sup> MUSGRAVE, R. A., MUSGRAVEOVÁ, P. B. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Management Press, 1994. s. 365. ISBN 80-85603-76-4.

<sup>103</sup> MUSGRAVE, R. A., MUSGRAVEOVÁ, P. B. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Management Press, 1994. s. 380. ISBN 80-85603-76-4.

<sup>104</sup> SIRŮČEK, P. a kol. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie*. 1. vyd. Slaný: MELANDRIUM, 2007. s. 115. ISBN 978-80-86175-03-4.



extrémní nabídkové ekonomiky navíc tvrdili, že by snížením daní nedošlo k žádným ztrátám v příjmem, a to ať už na úrovni federální, státní či městské.

Druhou motivací bylo, že Američané považovali daně za příliš vysoké a vládní výdaje za moc velké. Navíc někteří jedinci z řad poradců Reagana deklarovali, že snížení daňové sazby by pomohlo ke snížení vládních výdajů snížením rozpočtového schodku. Jiní naopak tvrdili, že snížením průměrné sazby daně vzroste mezní sazba daně pro americkou populaci.

Koncem července roku 1981 Kongres schválil a prezident Reagan podepsal tento daňový zákon, který byl ústředním pilířem jeho předvolební kampaně. Výsledek hlasování ve Sněmovně reprezentantů byl relativně těsný, když pro bylo 240 a proti 195 poslanců.<sup>105</sup> Ke všem členům Republikánské strany se přidalo ještě necelých 50 demokratů, které senátor Phil Gramm z Texasu označil za „jižní škůdce“. Jak Reagan sám řekl: „*Bez pomoci této skupiny bychom tento program hospodářského oživení nikdy nemohli prosadit.*“<sup>106</sup> V Senátu pak zákon prošel ještě s markantnějším rozdílem – 89 pro a 11 proti.<sup>107</sup>

„*Jedna z nejpozoruhodnějších ukázek prezidentského vůdcovství v moderní historii*“<sup>108</sup>, takto označil novinář David Broder z Washington Post Reaganovo daňové vítězství, přičemž nejprve konstatoval, že se jeho předchůdci patrně nedokázali vypořádat s komplexní problematikou vládnutí.

V období mezi roky 1981–1984 uzákonila právní norma plošné snížení daně z individuálního důchodu v celkové výši 25 %, přičemž první rok daňové sazby poklesly o 5 % a následující dva roky vždy o dalších 10 %. Nejvyšší mezní daňová sazba klesla ze 70 na 50 %. Tento nový systém tak redukoval daňové zatížení zejména pro vysokopříjmové domácnosti.<sup>109</sup>

V okamžiku nástupu Reagana do prezidentského úřadu měla hlavní federální daň z individuálního důchodu celkem 15 pásem se sazbami od 14 do 70 % (nutno

---

<sup>105</sup> Sněmovna reprezentantů byla v roce 1981 složena z 244 demokratů a 191 republikánů.

<sup>106</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 248. ISBN 80-85190-60-5.

<sup>107</sup> Senát se skládal z 53 členů republikánů, 46 demokratů a jednoho zástupce za strany nezávislých.

<sup>108</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 87. ISBN 80-86598-24-1.

<sup>109</sup> TOMEŠ, Z. a kol. *Hospodářská politika: 1900-2007*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 59. ISBN 978-80-7400-002-7.

podotknout, že zařazení do jednotlivého pásma se vypočítávalo, a stále vypočítává, podle ročního příjmu). Zákon z roku 1981 počet pásem zpřehlednil na 13 se sazbami 12-50 %. Těchto třináct sazeb se udrželo až do roku 1984, kdy Reagan přišel s dalším daňovým opatřením.<sup>110</sup>

Daně byly sice sníženy, ovšem problémy zůstaly na straně výdajů; jestliže se sníží daně a nesníží se zároveň vládní výdaje, narazí se na překážku zvanou deficit. Když se Reagan stal prezidentem, schodek činil zhruba 50 miliard amerických dolarů. Do poloviny 80. let, tedy na pomezí jeho prvního a druhého funkčního období, se dostal až na hodnotu více než 200 miliard dolarů. Vzhledem k této situaci se Reaganovi vytýkalo a dodnes vytýká, že se spolupodílel na spáchání generačního zločinu: za jeho správy okradla federální vláda budoucí Američany a obohatila ty, kteří měli štěstí žít v 80. letech minulého století. Ekonom Benjamin Friedman proto Reagana viní jak z intelektuální neschopnosti „prvního řádu“, tak i z „morální nezodpovědnosti“.<sup>111</sup> K tomu ještě Michael Schaller dodává, když popisuje Reaganovu hospodářskou politiku, že šlo o období, kdy „bohatí bohatli a všichni ostatní šlapali vodu“.<sup>112</sup>

V roce 1983, tedy v době, kdy vstoupila v platnost poslední část Reaganových daňových škrtů, zahájila americká ekonomika sedmileté období nepřetržitého růstu. Šéfredaktor amerického deníku *Wall Street Journal* Robert Bartley označil toto období, kdy došlo k největšímu ekonomickému rozmachu Spojených států, jako „sedm tučných let“. Během těchto let vzniklo v Americe 5 milionů nových firem s 20 miliony nových pracovních míst, čímž se z velké části podařilo vyřešit problém s nezaměstnaností.<sup>113</sup>

Přední ekonomové z Reaganova úřadu predikovali, jak by se mohla ekonomika ve Spojených státech amerických vyvíjet poté, co byla uzákoněna daňová reforma. Tento předpoklad znázorňuje tabulka 3. Ovšem skutečné ekonomické výsledky se od původní předpovědi lišily, jak se o tom můžeme přesvědčit v tabulce 4.

---

<sup>110</sup> SCRIBD. *Federal Individual Income Tax Rates History*. [online]. © 2015 [cit. 2015- 01-20]. Dostupné z: <http://www.scribd.com/doc/190500966/Federal-Individual-Individual-Income-Tax-Rate-Adjusted-for-Inflation>

<sup>111</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 91. ISBN 80-86598-24-1.

<sup>112</sup> SCHALLER, M. *Reckoning the Reagan: America and Its Presidents in the 1980s*. 1st ed. New York: Oxford University Press, 1992. p. 76. ISBN 978-0-19-509049-9.

<sup>113</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 105. ISBN 80-86598-24-1.

Tabulka 3: Předpoklad vývoje ekonomických ukazatelů (1981–1984)

Ukazatele	1981	1982	1983	1984
Růst HDP (%)	1,1	4,2	5,0	4,5
Inflace (%)	9,9	8,3	7,0	6,0
Nezaměstnanost (%)	7,8	7,2	6,6	6,4

Zdroj: TOMEŠ, Z. a kol. *Hospodářská politika: 1900-2007*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 59. ISBN 978-80-7400-002-7.

Tabulka 4: Vybrané ekonomické ukazatele (1981–1984)

Ukazatele	1981	1982	1983	1984
Růst HDP (%)	2,5	-1,9	4,5	7,2
Inflace (%)	9,4	6,1	4,0	3,8
Nezaměstnanost (%)	7,6	9,7	9,6	7,5
Nezaměstnanost (%)	7,8	7,2	6,6	6,4

Zdroj: TOMEŠ, Z. a kol. *Hospodářská politika: 1900-2007*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 63. ISBN 978-80-7400-002-7.

### 3.1.4 Problém sociálního zabezpečení

Reagan se zasazoval o nižší angažovanost státu v ekonomice, proto se této skutečnosti musely přizpůsobit i výdaje federálního rozpočtu. Bylo potřeba učinit úsporná opatření, které by právě výdaje snížily a ty se týkaly zejména sociální oblasti. Sociální zabezpečení je programem s nejvyšším finančním zatížením v USA, ten byl však sužován třemi vzájemně souvisejícími faktory: program nebyl spravedlivý ke všem stejně, byl neefektivní a v dlouhodobém horizontu nebyla možnost udržet jeho finančně platební schopnost. Sociální zabezpečení se nejvíce týkalo lidí důchodového věku, tj. 65 let a více.

Program nebyl spravedlivý, neboť někteří důchodci dostávali důchod mnohem vyšší než ostatní, a to samozřejmě pouze z důvodu, že když byli v produktivním věku bohatí, mohli disponovat většími finančními prostředky na důchodové pojištění, čímž se jim

dostávalo vyšších úroků. Dále v programu přerozděloval výhody od nízkopříjmových a středněpříjmových párů, kde oba vydělávali, k bohatým vysokopříjmovým párům, kde vydělával pouze jeden z nich.

Program byl neefektivní zejména z důvodu neschopnosti přesného zacílení výhod, které nabízel. Jinými slovy, výhod se nedostávalo těm, kteří by je nejvíce potřebovali. Pak také narušoval motivaci v práci v pokročilém věku a omezoval spoření na stáří.

V poslední řadě je zde problém solventnosti. Fond na zajištění lidí starých, postižených a pozůstalých měl na začátku 80. let minulého století obrovský, dlouhodobý, nefundovaný deficit 1,8 bilionu dolarů. Podobný, ne-li vyšší, deficit se projevoval u pojištění zdravotního. Oba deficity znamenaly jediné: buď se velmi zvýší daně, nebo bude nutné snížit výhody. Sociální zabezpečení bylo téměř v úpadku, což zesílilo tlak na hledání řešení v co možná nejkratším možném času. A právě reforma sociálního zabezpečení byla dalším bodem Reaganovy administrativy.<sup>114</sup>

V únoru 1981 Reagan spolu s ministrem zdravotnictví a sociálních služeb Richardem Schweikerem navrhl podobu reformy, která by eliminovala minimální dávky a studentské výhody. Dále navrhovali vyšší věk odchodu do důchodu či omezení výhod pro osoby v předdůchodovém věku. V praxi to mělo znamenat, že člověku, který chtěl odejít předčasně do důchodu, by byly okamžitě sníženy důchodové příspěvky o jednu třetinu. V reakci na tuto skutečnost hlasovali členové Senátu 98 hlasy proti návrhu a jen dva členové byli pro přijetí této reformy.<sup>115</sup>

Nakonec bylo dosaženo kompromisu, když se vytvořila Národní komise pro reformu sociálního zabezpečení, čítající 15 členů, z nichž 5 pět jmenoval sám prezident, dalších pět bylo vybráno Senátem a zbylých pět určila Sněmovna reprezentantů. Ve výsledku bylo nejvíce úspor dosaženo u programů, které se zaměřovaly na nejchudší a zároveň nejhůře zorganizované vrstvy obyvatelstva.<sup>116</sup>

---

<sup>114</sup> BOSKIN, M. J. *Reagan and the Economy: The Successes, Failures, and Unfinished Agenda*. 1st. ed. San Francisco: ICS Press, 1987. p. 61-62. ISBN 0-917616-80-4.

<sup>115</sup> BOSKIN, M. J. *Reagan and the Economy: The Successes, Failures, and Unfinished Agenda*. 1st. ed. San Francisco: ICS Press, 1987. p. 63. ISBN 0-917616-80-4.

<sup>116</sup> TOMEŠ, Z. a kol. *Hospodářská politika: 1900-2007*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 60. ISBN 978-80-7400-002-7.

## 3.2 Zahraniční politika

### 3.2.1 Americko-sovětské vztahy

Reagan spolu s dalšími členy administrativy začal počátkem roku 1981 uskutečňovat kroky, které měly reflektovat zásady a mety vytyčené v jeho předvolební kampani. Šlo zejména o silnou kritiku politiky détente, která vedla spíše k naplňování sovětských zájmů. Nová americká administrativa si kladla za primární cíl, aby dala vedení Sovětského svazu najevo, že na něj bude vyvíjet značný nátlak zaměřený na změnu jeho chování v mezinárodních vztazích.

Ministr zahraničí Alexandr Haig<sup>117</sup> ještě v témže roce vypracoval strategii tzv. „čtyř pilířů“ americké zahraniční politiky, kterou označil za prezidentův „koherentní strategický přístup“. Tato strategie měla napomoci k zadržování sovětské expanze.

Jednotlivé pilíře byly následující:

1. obnovení americké a západní hospodářské a vojenské síly,
2. znovuoživení aliancí a bilaterálních vztahů s přátelskými státy,
3. napomáhání rozvoji v méně industrializovaných zemích,
4. vytvoření vztahu se SSSR založeného na větší sovětské umírněnosti a reciprocitě.<sup>118</sup>

Reagan na tuto Haiglovu koncepci navázal na jaře roku 1982, když představil svou vlastní verzi politiky, která měla přispět (v dlouhodobém horizontu) k ochraně amerických zájmů a zachování míru. Mělo jít o vývoj vztahů mezi Východem a Západem, zejména pak případná jednání se Sovětským svazem, které měly spočívat na pěti základních elementech, za něž Reagan označil vojenskou rovnováhu, ekonomickou bezpečnost, regionální stabilitu, odzbrojování a dialog.

V prvním bodě zdůraznil nutnost dosáhnouti vyrovnanosti vojenských potenciálů obou bloků, která byla narušena sovětským zbrojením v 70. letech za současného snižování výdajů na obranu ve Spojených státech.

---

<sup>117</sup> Ministr zahraničí USA od 22. 1. 1981 do 5. 6. 1982.

<sup>118</sup> SUCHÝ, P. *Reagan a říše zla: vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. s. 50-51. ISBN 80-7325-046-2.

Reagan také přisuzoval značný význam ekonomické bezpečnosti. Velký důraz byl kladen zejména na řešení problematiky poskytování finančních úvěrů východoevropským komunistickým státům. Pozornost budila také možná existence vzniku závislosti západoevropských zemí na energetických dodávkách z východního bloku.

V otázce regionální stability se Reagan shodoval s Haigovou koncepcí, že by se mělo dostávat americké pomoci rozvojovým zemím a dále pak také oblastem a státům, kde v posledním letech došlo k posílení sovětského vlivu prostřednictvím vojenské invaze.<sup>119</sup>

Předposlední prvek – odzbrojování – spočíval ve snaze redukovat, ne-li zcela eliminovat, počet balistických střel, kterými Sovětský svaz disponoval. Odtud také pochází nové Reaganovo označení americko-sovětských jednání o strategických systémech, Strategic Arms Reduction Talks – START<sup>120</sup>, což symbolizovalo skutečné redukování a ne pouze omezení počtu zbraní této třídy, jak činily předcházející dohody SALT.

Oblast dialogu nebyla nikterak detailně rozpracována, byla pouze vyjádřena ochota vést dialog s generálním tajemníkem Komunistické strany Sovětského svazu Leonidem Brežněvem<sup>121</sup>, jež by napomohla k vytvoření vztahu mezi oběma zeměmi.<sup>122</sup>

Jednou z nejvýznamnějších složek Reaganovy administrativy byla oblast bezpečnostní politiky, která měla přispět k posílení americké pozice ve světě, zejména pak k dosažení změny chování Sovětského svazu. Tento druh politiky s rychlým rozvojem a kladením velkého důrazu na zbrojení se označoval jako „mír silou“.

Reakcí na sovětský proces zbrojení z let minulých byla nutnost modernizace amerických ozbrojených sil. Došlo tedy k vývoji systémů pro komunikaci odolných vůči nukleární reakci. Dalším prvkem se stal přechod ze zastaralých bombardérů B-52

---

<sup>119</sup> SUCHÝ, P. *Reagan a říše zla: vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. s. 53. ISBN 80-7325-046-2.

<sup>120</sup> START neboli dohoda o snížení strategických zbraní. Od roku 1982 do června roku 1991 se smlouva postupně vypracovávala a 31. července 1991 byla podepsána G. H. W. Bushem a M. Gorbačovem.

<sup>121</sup> Generální tajemník KSSS od 8. 4. 1966 do 10. 11. 1982.

<sup>122</sup> SUCHÝ, P. *Reagan a říše zla: vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. s. 54. ISBN 80-7325-046-2.

na novější a účinnější model B-1, kterých se vyrobilo na sto kusů. Byly založené na technologii „stealth“, čímž by se dalo proniknout sovětskou protiletdeckou obranou. Americká armáda nově disponovala mezikontinentálními raketami označovanými jako MX Peacekeeper, které dokázaly nést 10 jaderných hlavic a vyznačovaly se svou přesností zásahu cíle. Měly být protiváhou moderních sovětských raket SS-18 a SS-19, přičemž SS-18 byly schopné nést též 10 a SS-19 6 jaderných hlavic.<sup>123</sup>

Tím nejvýznamnějším krokem v oblasti obranné politiky se však stalo Reaganovo vyhlášení Strategické obranné iniciativy (Strategic Defensive Initiative, dále jen SDI) v březnu 1983. Ta obecně pojednávala o potřebných amerických protiopatřeních vůči sovětskému zbrojení, o důmyslné obranné strategii a též o nutnosti vynaložit další finanční prostředky na tuto realizaci. Spolu s tím Reagan oznámil, že bude vytvořena nová defenzivní technologie, která zachytí a zničí balistické střely vyslané na Spojené státy ještě před samotným zásahem jejich území či zemí jejich spojenců. Technologický a výzkumný program pro podporu SDI se primárně zaměřoval na technologie potřebné k vyhledávání a sledování aktuálních raket a hlavic, zničení nepřátelských útočících střel a hlavic, na velení a kontrolu, i na zajištění vysoké životaschopnosti a odolnosti. Všechny vyjmenované technologie měly eliminovat útočící střely či hlavice v každé ze čtyř fází letu (vzestupné, postvzestupné, střední a terminální).<sup>124</sup>

SDI se začalo mezi členy Senátu, Sněmovny reprezentantů i novinářů říkat „hvězdné války“<sup>125</sup>, a to zejména pro svou neuskutečnitelnost a neproveditelnost ve všech navrhovaných bodech.

Reaganův návrh nulové varianty byl založen na situaci v Evropě, kdy v roce 1979 Sověti začali rozmisťovat, rychlostí dvě rakety týdně, nové snadno přemístitelné rakety s doletem pět tisíc kilometrů. Byly namířeny zejména na města západní Evropy. Američtí spojenci v NATO požádali Spojené státy, aby jim dodaly rakety obdobného

---

<sup>123</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 255. ISBN 80-85190-60-5.

<sup>124</sup> SUCHÝ, P. *Reagan a říše zla: vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. s. 98. ISBN 80-7325-046-2.

<sup>125</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 499. ISBN 80-85190-60-5.

doletu, pokud by nastala situace, kdy by bylo nutné je použít v reakci na sovětské napadení.<sup>126</sup>

Z obecného hlediska byla nulová varianta zcela jednoduchá: pokud Sovětský svaz stáhne své rakety středního doletu namířené na Asii a Evropu, Spojené státy nerozmístí své Pershingy<sup>127</sup> ani střely s plochou dráhou letu.<sup>128</sup>

Návrh nulové varianty ze strany USA sovětsští zástupci zavrhli, neboť by podle nich úplné odstranění raket středního doletu vedlo k oslabení jejich pozic. Naopak navrhli několik svých konceptů, které vedly pouze k redukcím na obou stranách. Koncem roku 1982 předložil nový generální tajemník KSSS Jurij Andropov<sup>129</sup> další návrh, který se zavazoval, že by Sovětský svaz byl ochoten snížit počet svých střel na úroveň počtu střel, jimiž disponovala Velká Británie a Francie. Tuto iniciativu zamítly nejen oba zmíněné státy, ale také Spojené státy, neboť by to podle nich vedlo k zachování sovětské převahy.

Americká neústupnost byla pro Sovětský svaz velmi skličující. V říjnu 1983 Andropov oznámil, že pokud bude USA pokračovat v této taktice i nadále, SSSR zahájí protiopatření spočívající v rozmístění raket krátkého doletu v Československu a NDR. Téměř ve stejné době se plánované rozmístění amerických raket mělo začít realizovat. Sovětské vedení se zaleklo a 23. listopadu 1983 se rozhodlo ukončit své participace na odzbrojovacích rozhovorech o raketách dané třídy, což pro SSSR představovalo neperspektivní výsledek. Tím se dosáhlo nulové varianty raket středního doletu v Evropě.<sup>130</sup>

Reagan v polovině ledna 1984 pronesl řeč, která ovlivnila charakter zahraniční politiky USA vůči Sovětskému svazu v dalších letech. Důležitým bodem bylo konstatování, že se Spojené státy v roce 1984 nacházejí v nejsilnější pozici, která jim napomáhá k navázání konstruktivního a realistického vztahu se SSSR. Prezident proto sovětské

---

<sup>126</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 256. ISBN 80-85190-60-5.

<sup>127</sup> Balistická střela s jadernou hlavicí.

<sup>128</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 140. ISBN 80-86598-24-1.

<sup>129</sup> Generální tajemník KSSS od 12. 11. 1982 do 9. 2. 1984.

<sup>130</sup> SUCHÝ, P. *Reagan a říše zla: vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. s. 120-124. ISBN 80-7325-046-2.



představitelů vyzval k usilování o dosažení pokroku ve třech zásadních problematických oblastech. Mezi tyto oblasti patří snižování rizika užití síly při řešení mezinárodních konfliktů, redukce počtu jaderných zbraní a vytvoření lepšího vzájemného vztahu založeného na spolupráci a porozumění. Naopak americký postoj při jednáních měl podle Reagana spočívat na třech základních principech – realismu, síle a dialogu.<sup>131</sup>

V jarních měsících roku 1984 došlo k mírnému zhoršení vztahů USA a SSSR. Hlavními příčinami byly zejména politické události. Například když američtí představitelé byli v Leningradě obtěžováni sovětskou policií, nebo když došlo k obvinění Jeleny Bonnerové, manželky Andreje Sacharova<sup>132</sup>, z organizování protisovětské kampaně. Bonnerová kontaktovala americké velvyslanectví a zažádala o politický azyl, když Sacharov oznámil svůj úmysl zahájit hladovku.<sup>133</sup> K tomuto zhoršení vzájemných vztahů přispělo také rozhodnutí Konstantina Černěnka<sup>134</sup>, nového generálního tajemníka KSSS, o neúčasti olympijského týmu na letních olympijských hrách v Los Angeles.<sup>135</sup>

Reaganovu zahraniční politiku, zaměřenou zejména proti Sovětskému svazu, mnozí odborníci začali označovat jako Reaganova doktrína. On sám ji formuloval zejména v jazyce morálky v roce 1984, při projevu na půdě irského parlamentu v Dublinu, když prohlásil, že „z celého světa – z gdaňských loděnic, nikaragujských kopců, z kampačských rýžových polí – se dnes znovu ozývá volání po svobodě.“<sup>136</sup> O rok později ve zprávě o stavu unie Američanům řekl: „Svoboda je... univerzálním právem všech božích dětí. Naším posláním je bránit svobodu a demokracii. Nesmíme zradit ty, kdo na všech světadílech, od Afghánistánu po Nikaraguu, riskují své životy, aby vzdorovali Sověty podporované agresi a zajistili se práva, jimž se my můžeme těšit od narození.“<sup>137</sup>

---

<sup>131</sup> SUCHÝ, P. *Reagan a říše zla: vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. s. 158. ISBN 80-7325-046-2.

<sup>132</sup> Sovětský fyzik, ochránce lidských práv a nositel Nobelovy ceny míru (21. 5. 1921 – 14. 12. 1989).

<sup>133</sup> GARTHOFF, R. L. *The Great Transition: American-Soviet Relations and the End of the Cold War*. 1st ed. Washington: Brookings Institution Press, 1994. p. 149. ISBN 978-0-81-573060-6.

<sup>134</sup> Generální tajemník KSSS od 13. 2. 1984 do 10. 3. 1985.

<sup>135</sup> Sovětský svaz následovaly všechny státy Varšavské smlouvy s výjimkou Rumunska, dále Kuba, Vietnam a Jižní Jemen.

<sup>136</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 148. ISBN 80-86598-24-1.

<sup>137</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 148. ISBN 80-86598-24-1.

### 3.2.2 Invaze na Grenadu

Vojenská operace označovaná jako *Urgent Fury*, proběhla koncem října roku 1983 na malém karibském ostrově Grenada. Jednalo se též o vůbec první americký pokus obnovit demokracii v komunistické zemi. Tímto zásahem chtěla Amerika dokázat, že komunismus není nevyhnutelným důsledkem logiky dějin.

Grenada byla dlouhou dobu jednou z kolonií Spojeného království. V roce 1974 získala plnou nezávislost pod vedením Sira Erica Gairyho. Po dvou letech se konaly všeobecní volby, ve kterých Gairy jako předseda Grenada United Labor Party vyhrál. Vítězství ovšem těžce nesla opozice. Celá situace zapříčinila občanské nepokoje a vyústila až ve vládní převrat, který vedl komunista Maurice Bishop. Ten byl vůdcem nového hnutí Joint Endeavor for Welfare, Education and Liberation, neboli JEWEL (hnutí Úsilí pro blahobyt, vzdělání a osvobození). Během několika let se z původně demokratické Grenady stala zcela socialistická země a Bishop zahájil politiku sbližování se Sovětským svazem a Kubou. Blízký kontakt s Kubou znamenal také využití jejich dělníků na stavbu nové přistávací plochy dlouhé bezmála tři kilometry. Ta měla sloužit zejména pro vojenské účely, byť Bishop tvrdil, že bude sloužit pro hospodářské účely.<sup>138</sup>

Dva dny před vojenskou operací obdržel Reagan dopis od Euginie Charlesové, premiérky Dominikánské republiky a předsedkyně východokaribských států, ve kterém žádala o americkou vojenskou pomoc. Důvod byl prostý. 13. října 1983 došlo k dalšímu občanskému převratu, Bishop byl zajat, o týden později zabit a moci se chopila Lidová revoluční armáda v čele s generálem Hudsonem Austinem. Bylo vyhlášeno stanné právo pod pohrůzkou smrti za porušení. Tento fakt dělal Reaganovi starosti zejména z důvodu, že se v hlavním městě Grenady pohybovalo osm set studentů lékařské fakulty, kteří se mohli stát potenciálními rukojmími.<sup>139</sup>

V ranních hodinách 25. října 1983 napadly Spojené státy americké ostrov Grenada. První útok se skládal přibližně z dvanácti set vojáků, kteří se střetli s obranou grenadské i kubánské armády. Během pěti dnů vzrostl počet amerických vojenských sil na sedm

---

<sup>138</sup> COLE, R. H. *Operation Urgent Fury*. 2nd ed. Washington: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2013. p. 9. ISBN 978-1-4839-0131-2.

<sup>139</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 151. ISBN 80-86598-24-1.

tisíc, a zejména kvůli této stále se stupňující převaze se obránci buď začali vzdávat, nebo začali postupně utíkat do hor. Americké jednotky disponovaly vojenskými prostředky, mezi něž patřily automatické pušky, kulometry, raketometry, děla či obrněná vozidla.

Díky ohromné převaze v počtu vojáků i palebné síle se podařilo Spojeným státům zvítězit a navrátit Grenadě demokratickou moc. Všichni studenti byli zachráněni a odvezeni zpět do USA. Z celkového počtu zhruba 2000 vojáků převážně z Kuby a Grenady, zemřelo 59 Kubánců a 25 jich bylo zraněno, 45 Grenadinců bylo zabito a 337 zraněno. Ztráty na straně Ameriky čítaly 19 mrtvých a 119 zraněných. V důsledku této porážky byl plukovník Pedro Tortolo, který byl velitelem kubánských ozbrojenců na Grenadě, odsouzen a spolu s dalšími členy grenadských vzbouřenců odvezen do Angoly. Již 2. listopadu 1983 byla invaze označena za ukončenou.<sup>140</sup>

Mnoho Američanů tento vojenský zásah považovalo za správný a dávalo mu plnou podporu. Ovšem na straně Spojeného království byla situace poněkud jiná. Margaret Thatcherová zastávala opačný názor. Ještě před samotným útokem volala Reaganovi a důrazně ho žádala, aby celou operaci odvolal. Připomněla mu, že je Grenada součástí Britského společenství národů a Spojené státy nemají žádné právo zasahovat do záležitostí této organizace. Svou pobouřenost dala i veřejně najevo, když ve vysílání BBC řekla: „*Mnoho lidí ve velkém počtu zemí by potěšilo, kdyby byli zbaveni komunismu, to však neznamená, že bychom k nim měli okamžitě vtrhnout a sdělit jim, že jsou od této chvíle svobodní.*“<sup>141</sup>

### 3.3 Silné a slabé stránky politiky R. Reagana

Reaganovo první prezidentské období znamenalo pro Spojené státy americké oživení, na rozdíl od předchozího demokratického působení Cartera v úřadu, za jehož vlády země obecně stagnovala a neprosperovala. Jedna z velkých zbraní prezidenta Reagana byla jeho schopnost dovést úspěšně do konce většinu svých návrhů, ať už

---

<sup>140</sup> LEE, R. A. *The Invasion of Grenada*. [online]. 11. 11. 2014 [cit. 2015- 01-15]. Dostupné z: <http://www.historyguy.com/Grenada.html#.VM39LhE5Cpo>

<sup>141</sup> THATCHEROVÁ, M. *Roky na Downing Street*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1996. s. 226. ISBN 80-206-0471-5.

v podobě vládních reforem či vojenských operací. Tato schopnost byla zajisté jeho velmi silnou stránkou. Avšak to neznamená, že byl Reagan bezchybným politikem. Na jedné straně si sice dokázal prosadit řadu ze svých programů, na straně druhé to však sebou přinášelo i několik méně úspěšných, ne zcela pozitivních dopadů na jeho osobnost.

Pokud bychom se podívali na pole domácí politiky, tak zde Reagan slavil úspěch především svou daňovou reformou z roku 1981. Podařilo se mu zjednodušit daňový systém a snížit daňovou sazbu. To mělo vést k navýšení vládního rozpočtu, ale samozřejmě to sebou neslo i svá úskalí. Když byl v roce 1982, proveden průzkum, ve kterém byli občané Spojených států dotazováni, zdali jim Reaganova hospodářská politika pomohla či ublížila, 17 % označilo první možnost a 37 % tu druhou (zbývajících 46 % se vyjádřilo neutrálně). O rok později byl proveden stejný průzkum a výsledek byl takový, že pro 17 % lidí byl tento hospodářský program k nápomoci, ovšem 42 % se přiklánělo k možnosti druhé. V tomto časovém úseku, tedy do roku 1983, sice klesla inflace, ale o to více vzrostla nezaměstnanost. Jedním z důvodů tohoto nárůstu byla skutečnost, že Reaganova administrativa byla ochotna nechat růst nezaměstnanost, na rozdíl od správy Cartera. Reagan v té době hlásil, že má o milion Američanů více práci, než tomu bylo v roce 1980, avšak realita byla taková, že se počet nezaměstnaných zvýšil o sto tisíc.<sup>142</sup>

Za jeho další úspěch lze považovat i nominaci a následné zvolení Sandry Day O'Connorové v červenci 1981, na post soudkyně Nejvyššího soudu. Stalo se tak poprvé v historii Spojených států amerických, že se soudkyní Nejvyššího soudu stala žena.<sup>143</sup>

Reaganova zahraniční politika byla spjata zejména s výdaji na armádu a zbrojení. Spojené státy se snažily zabránit šíření komunismu po světě, proto vynakládaly značné množství dolarů na modernizaci armády. To se projevovalo především ve vztahu k SSSR a americkému SDI programu. Zde se projevilo Reaganovo umění komunikátora a vyjednávače. Navození bližšího diplomatického vztahu se Sovětským svazem se stal nejsilnějším prvkem v rámci zahraniční politiky.

---

<sup>142</sup> ALSTYNE, A. V. *Ronald Reagan's First Term*. [online]. [cit. 2015-02-02]. Dostupné z: [http://it.stlawu.edu/~quack/seminar/first\\_term.htm](http://it.stlawu.edu/~quack/seminar/first_term.htm)

<sup>143</sup> PETERS, G., WOOLEY, J. T. *Remarks Announcing the Intention To Nominate Sandra Day O'Connor To Be an Associate Justice of the Supreme Court of the United States*. [online]. © 1999-2015 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=44042>

Další roli v jeho zahraniční politice hrála invaze na Grenadu, která byla sice ve výsledku úspěšná, ale zcela zbytečně v ní přišlo o život několik vojáků (jak z řad amerických, tak i grenadských a kubánských). Navíc tento vpád na území, které de facto vlastnilo Spojené království, odsoudila tehdejší ministerská předsedkyně Thatcherová a vytýkala USA, že se vměšují do záležitostí cizích států, na které nemají právo.

## 4 DRUHÉ PREZIDENTSKÉ OBDOBÍ (1985-1989)

### 4.1 Domácí politika

#### 4.1.1 Daňová reforma 1986

V prvních dvou letech po znovuzvolení Reaganova hospodářská politika reflektovala řadu změn v politickém a ekonomickém prostředí: prudké snížení inflace, neustále se navyšující vládní deficit či prezidentovo jednoznačné vítězství ve volbách. Po vážné recesi z roku 1981 a 1982 byla ekonomika v roce 1984 na vzestupu. Podstatně stoupala i míra investic, což částečně odráží úspěch daňové reformy v roce 1981.

Reagan nadále trval na tom, že lze snížit domácí výdaje při současném růstu nákladů na zbrojení a obranu, aniž by se musely zvyšovat daně. Kladl tedy velký důraz na důležitost snižování všech neobranných vládních výdajů. V roce 1984 byly téměř všechny složky rozpočtu značně sníženy, proto si řada lidí myslela, že jde o konečné stádium. Ovšem Reagan se Američanům zavázal, že odstraní všechny vládní programy, které jsou buď neúčinné, nebo nespádají pod veřejný sektor.

Ještě téhož roku vyzval Reagan ministerstvo financí, aby vypracovalo návrh zákona na další reformu daňového systému. V jeho druhém funkčním období se na poli domácí politiky tento program stal prezidentovou prioritou.<sup>144</sup>

Počínaje rokem 1985 se daňové sazby provázaly s inflací. To v praxi znamenalo konec plíživého přesunu do vyšších daňových pásem. Daňový sazebník se měl každoročně upravovat s ohledem na inflaci tak, aby znehodnocování netlačilo poplatníky do vyšších daňových pásem a nenutilo je platit vyšší daně bez odpovídajícího zvýšení kupní síly.<sup>145</sup>

---

<sup>144</sup> BOSKIN, M. J. *Reagan and the Economy: The Successes, Failures, and Unfinished Agenda*. 1st. ed. San Francisco: ICS Press, 1987. p. 71-72. ISBN 0-917616-80-4.

<sup>145</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 91. ISBN 80-86598-24-1.

Daňovou reformou z roku 1986 (Tax Reform Act of 1986) se snížil počet daňových pásem ze čtrnácti na pouhé tři – 15, 25 a 35 %. Přičemž ta poslední nejvyšší daň z individuálního důchodu byla nejnižší od roku 1931.<sup>146</sup>

Nízké daně a zjednodušení daňového systému Američané velmi uvítali, neboť miliony z nich s nižšími příjmy mohli být vyškrtnuti ze seznamu plátců daně z příjmu. Také se zavedla alternativní minimální daň s cílem zajistit, aby žádní zámožní poplatníci nemohli z placení daně zcela vyklouznout. A v neposlední řadě Reagan de facto zrušil platnost koncepce stupňovitého progresivního zdanění, čímž velmi ztížil situaci budoucím liberálním demokratům, kteří by chtěli manipulovat s daňovým zákonem jako nástrojem sociální politiky.<sup>147</sup>

Reagan se domníval, že pokud sníží daňové sazby, příjmy vlády vzrostou, protože právě nižší daně budou stimulovat ekonomický růst. V počátečních šesti letech od první daňové reformy daňové příjmy federální vlády skutečně vzrostly o 375 miliard dolarů. Byl to čtyřnásobek sumy, která byla odhadována před snížením daní. Ovšem ve stejném období zvýšil Kongres výdaje o 450 miliard dolarů. Tím začal postupně vznikat rozpočtový deficit, který se roku 1986 zcela vymkl kontrole, když dosáhl hodnoty 221 miliard dolarů, což způsobilo současné snižování daní a zvyšování výdajů. V roce 1980 byl vládní rozpočet 699,1 miliardy dolarů a o sedm let později se zvýšil na 859,3 miliardy dolarů (měřeno hodnotou amerického dolaru v roce 1982).<sup>148</sup>

Tabulka 5: Vybrané ekonomické ukazatele (1985–1989)

Ukazatele	1985	1986	1987	1988	1989
Růst HDP (%)	4,1	3,5	3,4	4,1	3,5
Inflace (%)	3,0	2,2	2,7	3,4	3,8
Nezaměstnanost (%)	7,2	7,0	6,2	5,5	5,3

Zdroj: TOMĚŠ, Z. a kol. *Hospodářská politika: 1900-2007*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 63. ISBN 978-80-7400-002-7.

<sup>146</sup> SCRIBD. *Federal Individual Income Tax Rates History*. [online]. © 2015 [cit. 2015- 01-20]. Dostupné z: <http://www.scribd.com/doc/190500966/Federal-Individual-Individual-Income-Tax-Rate-Adjusted-for-Inflation>

<sup>147</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 119. ISBN 80-86598-24-1.

<sup>148</sup> HEIDEKING, J., MAUCH, CH. *Američtí prezidenti: 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*. 2. vyd. Praha: Prostor, 2008. s. 479. ISBN 978-80-7260-194-3.

S daňovou reformou souvisel i zákon o vyrovnaném vládním rozpočtu z roku 1985, pojmenovaný jako The Gramm-Rudmann-Hollings Act, který si kladl za cíl vyřešit deficitní federální rozpočet. Tato přijatá norma zamezovala nadměrné výdaje tím, že v případě překročení předem stanovených rozpočtových hranic budou ve vládních výdajích automaticky provedeny škrty. Zákon byl navržený tak, aby se podařilo rozpočet vyrovnat do roku 1991.<sup>149</sup>

Norma vyvíjela značný tlak na snížení vládních výdajů. Za první rok byly provedeny škrty za zhruba 11 miliard dolarů, tedy částka natolik malá, že to nezasáhlo téměř žádné vládní programy. Další rok byly výdaje 1,024 bilionu dolarů a příjmy 917 miliard dolarů, tedy deficit 107 miliard amerických dolarů. Ovšem v následujících letech se hodnota neustále navyšovala, což jen potvrzovalo slova řady demokratů, že je potřeba daně zvýšit, aby se vládní rozpočet vyrovnal. Rozpočtový úřad odhadoval deficit v roce 1987 159,7 miliard dolarů, přičemž předpokládal, že v roce 1991 klesne na 40,1 miliard dolarů. Reaganova administrativa odhadovala, že by se za toto pětileté období mohlo ušetřit celkem 374,5 miliardy dolarů, oproti tomu rozpočtový úřad stavil svůj odhad na hranici 221,4 miliard dolarů.

K tomu, aby se rozpočtový deficit ještě snížil, měla přispět i přidružená právní norma na snížení federálních půjček v pětiletém období o jednu čtvrtinu s omezením působnosti a také nižší dotace pro garantované úvěry.

Legislativa o vyrovnaném rozpočtu z roku 1985 obsahovala celkem čtyřicet čtyři různých podnávrhů, které měly posloužit k lepšímu vládnímu financování. Zákon, na kterém se Reagan participoval, Kongres až na dva body schválil. Odmítl prodej státních aktiv a odmítl provést hluboké zásahy v domácích hospodářských programech. Schválil například navrhované zvýšení výdajů na obranu, ovšem o 100 miliard dolarů nižší, než prezident požadoval.<sup>150</sup>

Warren Rudmann, jeden z tvůrců rozpočtového zákona, označil tuto normu za špatný nápad, jehož čas právě nastal.<sup>151</sup> I přesto, že základní pravidla rozpočtového procesu

---

<sup>149</sup> TOMEŠ, Z. a kol. *Hospodářská politika: 1900-2007*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 60. ISBN 978-80-7400-002-7.

<sup>150</sup> BOSKIN, M. J. *Reagan and the Economy: The Successes, Failures, and Unfinished Agenda*. 1st. ed. San Francisco: ICS Press, 1987. p. 75-77. ISBN 0-917616-80-4.

<sup>151</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 122. ISBN 80-86598-24-1.



byly změněny, neshody mezi prezidentem a členy Kongresu přetrvávaly až do konce funkčního období Reagana. Deficity se do konce 80. let minulého století nepodařilo odstranit, ale jejich výše vzhledem k HDP klesla na 3,1 %.<sup>152</sup>

Tabulka 6: Vývoj veřejných financí (1981–1988)

Ukazatele	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
Příjmy (mld. USD)	599,2	617,7	600,5	666,5	734,1	769,2	854,3	909,3
Výdaje na obranu (% výdajů)	23,2	24,8	26,0	26,7	26,7	27,6	28,1	27,3
Sociální výdaje (% výdajů)	53,4	52,1	52,7	50,7	49,9	48,6	50,0	50,1
Dluhová služba (% výdajů)	10,1	11,4	11,1	13,0	13,7	13,7	13,8	14,3
Saldo rozpočtu (mld. USD)	-79,0	-128,0	-207,8	-158,4	-212,3	-221,2	-149,7	-155,1
Saldo rozpočtu (% HDP)	-2,6	-4,0	-6,0	-4,8	-5,2	-5,0	-3,2	-3,1

Zdroj: TOMES, Z. a kol. *Hospodářská politika: 1900-2007*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 60. ISBN 978-80-7400-002-7.

#### 4.1.2 Imigrační zákon

Koncem 70. let minulého století se ve Spojených státech začal rapidně navyšovat počet nelegálních přistěhovalců. Tento vzrůstající trend vedl k tlaku na federální vládu, aby našla způsob, jak s tímto problémem bojovat. Američané tímto přicházeli o pracovní příležitosti, neboť levná pracovní síla<sup>153</sup> představovala pro zaměstnavatele výhodnější spolupráci, navíc za ně nebylo potřeba odvádět sociální pojištění. Počátkem roku 1986 žily ve Spojených státech více než tři miliony nelegálních přistěhovalců.<sup>154</sup> Výsledným řešením bylo podepsání Imigrační reformy a zákona o kontrole.

<sup>152</sup> BOSKIN, M. J. *Reagan and the Economy: The Successes, Failures, and Unfinished Agenda*. 1st. ed. San Francisco: ICS Press, 1987. p. 78. ISBN 0-917616-80-4.

<sup>153</sup> Jednalo se zejména o přistěhovalce ze zemí Latinské Ameriky (Mexiko, Salvador, Kuba, Dominikánská republika) a asijských zemí (Vietnam, Filipíny, Čína).

<sup>154</sup> V roce 1990 tuto skutečnost objevili dva američtí demografové z Úřadu pro sčítání lidu, Woodrow a Passel.

Když několik týdnů po schválení zákona odborníci Reagana kritizovali za tuto normu, odvětil jim: „*Tato legislativa přispěje ke zlepšení životů mnoha jedinců, kteří se nyní musí schovávat ve stínu. Velmi brzy bude moci řada těchto mužů i žen vyjít na světlo a nakonec, pokud se tak rozhodnou, mohou se stát Američany*“<sup>155</sup>.<sup>156</sup>

Zákon měl usilovat o posílení národní kontroly nad přistěhovalci. Imigrační zákon obsahoval tyto body:

1. požadoval po zaměstnavatelích, aby si nechali potvrdit právní postavení zaměstnáváných ilegálních přistěhovalců;
2. legalizoval některé sezónní zemědělské práce pro ilegální přistěhovalce;
3. zakazoval úmyslně zaměstnávat imigranty;
4. amnestoval imigranty, kteří žili v USA ilegálně před 1. lednem 1982 (ovšem pouze pokud prokážou, že nespáchali žádný trestný čin, a mají minimální znalosti o historii Spojených států amerických, o vládě a o anglickém jazyce).<sup>157</sup>

Prezident Reagan tuto legislativu podepsal 6. listopadu 1986 a během tohoto aktu poznamenal: „*Zákon, který podepisuji je produktem jednoho z nejdelších a nejtěžších legislativních závazků poslední doby. Bylo to úsilí s cílem dosáhnout kriticky důležité reformy. Budoucí generace Američanů bude vděčná za toto úsilí získat kontrolu nad našimi hranicemi a tím získat i hodnotu jednoho z nejposvátnějších majetků našeho lidu – amerického občanství*“<sup>158</sup>.<sup>159</sup>

Imigrační reforma a zákon o kontrole měl tedy stanovit rozumný, spravedlivý, řádný a bezpečný systém přistěhovalectví do Spojených států a nikoliv diskriminovat některé

---

<sup>155</sup> „The legalization provisions in this act will go far to improve the lives of a class of individuals who now must hide in the shadows, without access to many of the benefits of a free and open society. Very soon many of these men and women will be able to step into the sunlight and, ultimately, if they choose, they may become Americans.”

<sup>156</sup> *Statement on Signing the Immigration Reform and Control Act of 1986*. [online]. 6. 11. 1986 [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: <http://www.reagan.utexas.edu/archives/speeches/1986/110686b.htm>

<sup>157</sup> COUTIN, S. B. *Nations of Emigrants: Shifting Boundaries of Citizenship in El Salvador and the United States*. 1st ed. New York: Cornell University Press, 2007. p. 179. ISBN 978-0-80-147396-8.

<sup>158</sup> „The act I am signing today is the product of one of the longest and most difficult legislative undertakings of recent memory. It has truly been an effort to accomplish these critically important reforms. Future generations of Americans will be thankful for our efforts to humanely regain control of our borders and thereby preserve the value of one of the most sacred possessions of our people: American citizenship.”

<sup>159</sup> *Statement on Signing the Immigration Reform and Control Act of 1986*. [online]. 6. 11. 1986 [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: <http://www.reagan.utexas.edu/archives/speeches/1986/110686b.htm>

národy a lidi. Tato restrikce ovšem neměla v prvních letech moc velký účinek, co se snížení počtu imigrantů týká, vyvolala však řetězovou reakci, která přinesla budoucím generacím řešení této problematiky.<sup>160</sup>

## 4.2 Zahraniční politika

### 4.2.1 Americko-sovětské vztahy

Počátek Reaganova druhého funkčního období byl ovlivněn atmosférou pozitivního hodnocení uplynulých čtyř let, ve kterém za jeden z jeho největších úspěchů bylo považováno znovuzainteresování sovětského vedení na jednáních o odzbrojení. K tomu došlo počátkem ledna roku 1985, kdy se americký ministr zahraničí Schultz<sup>161</sup> sešel se svým sovětským protějškem Gromykem<sup>162</sup>. Při této schůzce se vzájemně dohodli na zahájení nových rozhovorů o jaderných i vesmírných zbraních. Jejich společné závěrečné komuniké mělo za cíl vypracování dohod zaměřených na zabránění závodů v militarizaci vesmíru a ukončení závodů ve zbrojení v oblasti jaderných systémů, které měly být dále omezeny.<sup>163</sup>

V březnu roku 1985 nahradil Černěnka Michail Gorbačov<sup>164</sup>. Viceprezident Bush přijel na pohřeb Černěnka, kde se setkal s Gorbačovem, který vyjádřil očekávání, že probíhající jednání o odzbrojování přinesou pozitivní výsledky. Zároveň také odsoudil zasahování Spojených států do vnitřních sovětských záležitostí.<sup>165</sup>

Před nadcházejícím americko-sovětským summitem, který měl také být prvním osobním setkáním nejvyšších představitelů obou států, se Reagan vyjádřil, že je to nový začátek ve vztazích obou zemí. Americký plán na 50% snížení strategických zbraní navrhoval konkrétně redukci počtu jaderných hlavic umístěných na amerických

---

<sup>160</sup> COUTIN, S. B. *Nations of Emigrants: Shifting Boundaries of Citizenship in El Salvador and the United States*. 1st ed. New York: Cornell University Press, 2007. p. 185. ISBN 978-0-80-147396-8.

<sup>161</sup> Ministr zahraničí USA od 16. 7. 1982 do 20. 1. 1989.

<sup>162</sup> Ministr zahraničí Sovětského svazu od 14. 2. 1957 do 2. 7. 1985.

<sup>163</sup> SUCHÝ, P. *Reagan a říše zla: vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. s. 174. ISBN 80-7325-046-2.

<sup>164</sup> Generální tajemník KSSS od 11. 3. 1985 do 24. 8. 1991.

<sup>165</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 562. ISBN 80-85190-60-5.

interkontinentálních balistických střelách na 4500 hlavic; snížení počtu hlavic umístěných na amerických a sovětských interkontinentálních balistických raketách na 3000 kusů a 50% redukcí maximálně užitečné hmotnosti mezikontinentálních střel obou stran. Dále v oblasti raket středního doletu byla kontinuálně upřednostňována nulová varianta s cílem dosáhnout úplného zrušení celé třídy na zemi rozmístěných raket.

Ve dnech 19. až 21. 11. 1985 se odehrálo jednání ženevského summitu. Během prvního dne došlo k projednávání otázek kontroly zbrojení, kdy se Gorbačov zmínil o posílení sovětského arzenálu do té míry, kterou disponují Spojené státy za mnohem nižší náklady. Druhý den probíhalo jednání zejména v otázkách problematiky dodržování lidských práv. Tento krok vyvolal u Gorbačova značně negativní reakci, ačkoli se podařilo docílit průlomu v podobě ochoty vést alespoň dialog na toto téma. Dalším bodem byla otázka redukce počtu strategických zbraní. V této souvislosti Gorbačov označil SDI za možný prostředek k provedení prvního úderu a požadoval zastavení výzkumu a vývoje tohoto programu. Reagan tento návrh jednoznačně odmítl.<sup>166</sup>

Reagan během schůzky v Ženevě mnohokrát čelil ostrým slovům Gorbačova. Když sovětský vůdce amerického prezidenta varoval, že i Sověti budou mít své útočné i obranné systémy jako odpověď na americkou hrozbu, Reagan odvětil: „*Nebudeme nečinně přihlížet, jak si udržujete vojenskou převahu. Můžeme souhlasit se snížením počtu zbraní, anebo můžeme pokračovat v závodech ve zbrojení. A ty, jak myslím víte, nemůžete prohrát.*“<sup>167</sup>

Výsledkem ženevského summitu byla vzájemná dohoda, která v oblasti bezpečnosti představovala shodu obou stran, že jaderná válka nemůže mít vítěze a nikdy nesmí vypuknout. Také byl vyjádřen úmysl zabránit vzniku jakéhokoliv vzájemného vojenského konfliktu s tím, že ani USA, ani SSSR nebudou usilovat o získání vojenské převahy. Potvrzena byla též platnost 50% snížení počtu amerických a sovětských

---

<sup>166</sup> SUCHÝ, P. *Reagan a říše zla: vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. s. 195-198. ISBN 80-7325-046-2.

<sup>167</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 182. ISBN 80-86598-24-1.

strategických zbraní jaderných zbraní. Dojednáno bylo rovněž zahájení jednání o obnově leteckých služeb, o ochraně životního prostředí či o výměnných programech.<sup>168</sup>

Druhým společným setkáním obou světových mocností byl summit v Reykjavíku, který se konal 11. až 12. 10. 1986. Jednání se opět točila zejména kolem otázky odzbrojení, ale také byla věnována problematice regionálních konfliktů, lidských práv a bilaterálních vztahů. Gorbačov se nejprve snažil omezit program schůzky pouze na kontrolu zbrojení. Reagan mu v tom zabránil, když ho atakoval sérií otázek, které se točily kolem zákazu emigrace občanů Sovětského svazu z důvodů jejich náboženského vyznání či opětovného spojování rodin.<sup>169</sup>

V prvním dni se debatovalo o nejpálčivějším problému, tedy o snížení počtu jaderných raket. Reagan znovu požadoval, aby počet jaderných hlavic umístěných na balistických raketách byl snížen na 4500 kusů. Naproti tomu Gorbačov navrhoval 50% redukcii počtu interkontinentálních balistických střel včetně sovětských těžkých raket SS-18, balistických střel odpalovaných z ponorek i bombardérů.<sup>170</sup>

Závěrem dne Gorbačov Reagana překvapil, když přijal návrh nulové varianty, která znamenala nejen likvidaci jaderných střel v Evropě, ale také likvidaci všech balistických střel v průběhu deseti let. Také se dohodli, že po uplynutí tohoto desetiletého období, až budou zlikvidovány všechny rakety, obě strany současně nainstalují své obranné systémy.<sup>171</sup>

Druhý den, když mělo dojít k podpisu vzájemných dohod, se Gorbačov rozhodl, že rozhodnutí učiní platným pouze v případě, když Spojené státy nevybudují systém protiraketové obrany. Sovětský vůdce povolil USA pokračovat ve výzkumu, pokud se omezí na práci v laboratořích. Americký ministr zahraničí Schultz Reaganovi radil, aby nabídku přijal, neboť jde o obchod, který nelze odmítnout. Reagan ovšem tuto podmínku bez milosti odmítl a vysvětloval to tím, že se je Sověti snaží vydírat. V zápětí

---

<sup>168</sup> SUCHÝ, P. *Reagan a říše zla: vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. s. 199. ISBN 80-7325-046-2.

<sup>169</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 627. ISBN 80-85190-60-5.

<sup>170</sup> SUCHÝ, P. *Reagan a říše zla: vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. s. 199. ISBN 80-7325-046-2.

<sup>171</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 627. ISBN 80-85190-60-5.

Gorbačovovi řekl: „*Schůzka skončila. Jdeme.*“<sup>172</sup> Před odjezdem z Reykjavíku Gorbačov poznamenal: „*Nevím, co jsem mohl ještě udělat.*“ Reagan zcela chladně odpověděl: „*Mohl jste říci ano.*“<sup>173</sup>

Reykjavík znamenal obrat ve studené válce, řekla Margaret Thatcherová. Gorbačov si konečně uvědomil, že má na výběr jen dvě možnosti: buď bude pokračovat v závodech ve zbrojení, které nemůže vyhrát a zcela tím ochromí sovětskou ekonomiku, anebo se vzdá úsilí o světovou hegemonii a naváže přátelské vztahy se Západem. Pokud by se vydal druhou cestou, mohl ušetřit obrovské sumy, které Sověti utráceli za to, aby si udrželi jaderný arzenál. Získal by také miliardy rublů, které jsou každoročně zasílány na pomoc do zemí s totalitními režimy. Po reykjavickém summitu se podle všeho Gorbačov rozhodl pro druhou cestu.<sup>174</sup>

Zhruba půl roku před tím než se uskutečnil summit ve Washingtonu, proběhla návštěva Braniborské brány v Berlíně. Reagan zde 12. června 1987 pronesl svou řeč, kterou chtěl Gorbačova dostat do nepříjemné politické situace a donutit ho před celým světem prokázat svou upřímnost. Tehdy řekl: „*Generální tajemníku Gorbačove, pokud usilujete o mír, pokud usilujete o prosperující Sovětský svaz a východní Evropu, pokud usilujete o liberalizaci: Pojdte sem k této bráně! Pane Gorbačove, otevřete tuto bránu! Pane Gorbačove, strhněte tuto zeď!*“<sup>175</sup>!<sup>176</sup>

Před dalším, v pořadí již třetím, summitem ve Washingtonu si americká strana definovala cíle, kterých chce ve společné schůzce obou stran dosáhnout. Za hlavní bod si Reagan, podobně jako Gorbačov, vytyčil podpis smlouvy o jaderných raketách středního doletu. Významnou problematiku Reagan vnímal také v defenzivních a

---

<sup>172</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 182. ISBN 80-86598-24-1.

<sup>173</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 182. ISBN 80-86598-24-1.

<sup>174</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 183. ISBN 80-86598-24-1.

<sup>175</sup> „General Secretary Gorbachev, if you seek peace, if you seek prosperity for the Soviet Union and Eastern Europe, if you seek liberalization, come here to this gate! Mr. Gorbachev, open this gate! Mr. Gorbachev, tear down this wall!“

<sup>176</sup> SCHWARTZ, I. *Reagan's 'tear down this wall' speech turns 20*. [online]. 12. 6. 2007 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: [http://usatoday30.usatoday.com/news/world/2007-06-12-reagan-speech\\_N.htm](http://usatoday30.usatoday.com/news/world/2007-06-12-reagan-speech_N.htm)

vesmírných systémem, které měly podpořit roli SDI. Summitová jednání měla zohledňovat především národní zájmy Spojených států amerických.<sup>177</sup>

Summit byl stanoven na 8. až 10. 12. 1987 a došlo k tomu, co se očekávalo. Přišel zlomový bod v podobě podpisu dohody o eliminaci raket středního doletu. Jednalo se o první smlouvu podepsanou USA a SSSR, jejíž implementace přivodila skutečnou redukci zbraňových systémů obou zemí, ne pouze zmrazení jejich současného početního stavu. Podle smlouvy mělo dojít k odstranění všech (více než patnácti set) sovětských raket středního doletu, včetně těch odpalovaných ze země, jež byly rozmístěné v Evropě. Na americké straně měly být zničeny všechny střely typu Pershing a ze země odpalové střely s plochou dráhou letu obsahující asi čtyři sta instalovaných hlavic. Součástí smlouvy byla také dohoda, že obě strany mohou vyslat své inspekční týmy na území druhé země, které by přímo na místě kontrolovaly plnění této dohody.<sup>178</sup> Podpis této smlouvy také znamenal snížení napětí ve vztazích mezi Spojenými státy a Sovětským svazem stejně tak, jako posílení bezpečnosti na evropském kontinentu.<sup>179</sup>

V otázkách bilaterálních vztahů mezi oběma zeměmi se jednalo zejména o výměnných programech a vypracování dohod o spolupráci v oblastech rybolovu, radiových navigačních systémů či záchranných a pátracích námořních operací. Součástí byla také položka posílení vzájemného obchodu a hospodářských vztahů. Vypracováním návrhů se měla zabývat nově vzniklá Společná americko-sovětská obchodní komise.<sup>180</sup>

Počátkem ledna 1988 napsal Michail Gorbačov knihu s názvem Perestrojka, ve které naznačil své cíle restrukturalizace sovětského hospodářství. Byl to jakýsi výčet nezdaru komunismu a výsledkem bylo stejné odsouzení, které bylo prezentováno západními zeměmi. Jednalo se o epitaf, ve kterém byla vyřčena skutečnost, že kapitalismus zkrátka nad komunismem zvítězil. Gorbačovova diagnóza o nefunkčnosti sovětské ekonomiky byla podle něj připisována tomu, že lidé pijí příliš mnoho vodky, postrádají pracovní

---

<sup>177</sup> SUCHÝ, P. *Reagan a říše zla: vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. s. 226. ISBN 80-7325-046-2.

<sup>178</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 651. ISBN 80-85190-60-5.

<sup>179</sup> SUCHÝ, P. *Reagan a říše zla: vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. s. 227-229. ISBN 80-7325-046-2.

<sup>180</sup> SUCHÝ, P. *Reagan a říše zla: vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. s. 231. ISBN 80-7325-046-2.

morálku a obchodují na černém trhu.<sup>181</sup> Byly to ovšem jen symptomy selhání politického a ekonomického systému.

Poslední summit se uskutečnil v Moskvě ve dnech 29. 5. až 2. 6. 1988. Přestože během jednání nedošlo k podpisu žádné dohody významově srovnatelné s dohodou ve Washingtonu, Reaganova administrativa zhodnotila tuto schůzku za více než úspěšnou. Reagan využil návštěvu Moskvy jako příležitost setkat se například se studenty moskevské univerzity, dále k návštěvě starobylého kláštera, který se navrátil pravoslavné církvi a kde kázal o významu náboženské svobody a duchovní obrody. Na půdě amerického velvyslanectví uspořádal setkání disidentů a neúspěšných žadatelů o emigraci.<sup>182</sup>

Všechny tyto události svým způsobem ovlivnily změnu Reaganova vnímání stávajícího sovětského režimu. I přesto, že na sovětskou realitu nahlížel zcela bez iluzí, ocenil především značnou odlišnost stávajícího Gorbačova vedení od předchozích. Proto také v průběhu summitu konstatoval, že když označil Sovětský svaz za říši zla, mluvil o zcela jiné době.<sup>183</sup>

#### 4.2.2 Aféra Írán-Contras

Aféra Írán-Contras, známá též pod názvem Irangate, představovala největší politický skandál nejen v Reaganově druhém funkčním období, ale vůbec v celých 80. letech. Celá záležitost pramenila ze dvou zdánlivě nesouvisejících problémů, odehrávajících se ve dvou zemích. První zemí byl Írán, kam Spojené státy ilegálně prodávaly zbraně výměnou za zajaté Američany a druhou zemí Nikaragua. Peníze získané z Íránu sloužily jako finanční podpora skupiny kontrarevolucionářů Contras, kteří bojovali proti komunistické skupině nazývající se Sandinovci.

Pro úplné pochopení obou situací je potřeba vysvětlit, co předcházelo jednotlivým událostem, než se z nich stala navzájem propletená aféra. V prvním případě zde figuruje

---

<sup>181</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 175. ISBN 80-86598-24-1.

<sup>182</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 187. ISBN 80-86598-24-1.

<sup>183</sup> GARTHOFF, R. L. *The Great Transition: American-Soviet Relations and the End of the Cold War*. 1st ed. Washington: Brookings Institution Press, 1994. p. 352. ISBN 978-0-81-573060-6.



Írán. Jak již bylo nastíněno ve druhé kapitole, do roku 1978 stál v čele Íránu šáh Muhammad Reza Pahlaví, který se zahraničně-politicky orientoval na Spojené státy. Ovšem právě tyto přílišné snahy o americké spojení vedly k demonstracím a nepokojům. Vše vyvrcholilo tím, že v lednu 1979 šáh Pahlaví opustil Írán a vlády se ujal ajatolláh Rúholláh Chomejní, který vyhlásil Írán za Íránskou islámskou republikou. Ajatolláh Chomejní téměř ze dne na den zrušil navázané vztahy se Spojenými státy.

Írán v roce 1980 potřeboval zbraně ve válce proti Iráku.<sup>184</sup> Zpočátku tohoto konfliktu Spojené státy vyhlásily embargo na vývoz zbraní do Íránu, ovšem jak konflikt pokračoval, USA se čím dál tím víc chtěly participovat na ukončení této islámské války. Koncem roku 1984 Íránští vojáci zajali sedm Američanů a díky tomu začali po Spojených státech požadovat dodávku zbraní. To byl impuls k opětovnému navázání diplomatických vztahů mezi USA a Íránem.<sup>185</sup>

Íránští teroristé požadovali po Spojených státech výkupné za držené rukojmí, ovšem Reagan tento návrh rezolutně odmítl. Dne 30. června 1985 prezident USA prohlásil: „*Spojené státy se nebudou s teroristy o výkupném bavit. V ničem jim neustoupí. Nepovedou s nimi žádná jednání*“<sup>186</sup>.<sup>187</sup> Mezi Spojenými státy a Íránem hrál jakousi spojku Izrael, který byl v blízkém kontaktu nejen s Íránci, ale také s Američany. Přes tento stát fungovala veškerá komunikace a posléze i obchod samotný. Íránští představitelé chtěli uskutečnit obchod se zbraněmi s USA zejména z důvodu posílení jejich prestiže. Vzhledem ke stále platnému embargu udělenému Íránu se musely operace uskutečňovat přes Izrael. Po několika týdnech se Bush, ministr zahraničí Shultz a ministr obrany Weinberger rozhodli, že existuje opravdu jen jediná možnost, jak získat rukojmí zpátky, a sice prodejem zbraní.<sup>188</sup>

Dohodli se na prodeji jednoho sta kusů protitankových střel TOW do Íránu přes Izrael, výměnou za propuštění čtyř rukojmí. Dne 20. srpna bylo odesláno devadesát šest střel

---

<sup>184</sup> Irácko-iránská válka probíhala od září 1980 do srpna 1988. Důvodem byla provincie Chúzistán (nacházející se na území Íránu sousedící s Irákem), která byla bohatá na ropu.

<sup>185</sup> BROWN UNIVERSITY. *The Iran Contra Affairs*. [online]. [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: [http://www.brown.edu/Research/Understanding\\_the\\_Iran\\_Contra\\_Affair/iran-contra-affairs.php](http://www.brown.edu/Research/Understanding_the_Iran_Contra_Affair/iran-contra-affairs.php)

<sup>186</sup> „The United States gives terrorists no rewards. We make no concessions, we make no deals.“

<sup>187</sup> LAMA, G., ATLAS, T. *President: Terrorists Must Pay*. [online]. 1. 7. 1985 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: [http://articles.chicagotribune.com/1985-07-01/news/8502120339\\_1\\_hostage-crisis-hostages-release-hijack-victims](http://articles.chicagotribune.com/1985-07-01/news/8502120339_1_hostage-crisis-hostages-release-hijack-victims)

<sup>188</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 461. ISBN 80-85190-60-5.

TOW. Írán však zvýšil původní požadavek dalších 400 střel a na důkaz dobré vůle propustil jednoho z rukojmí. Poslední zásilka se zbraněmi byla odeslaná 28. října 1986. Během této doby se uskutečnilo celkem osm prodejů a Írán v celkovém součtu obdržel přes dva tisíce střel TOW a více než 250 střel HAWK<sup>189</sup>. Ze všech sedmi rukojmí bylo propuštěno pět a propuštění zbývajících dvou se nikdy neuskutečnilo.<sup>190</sup>

Ve státě Nikaragua byla situace podobná, minimálně co se vládního převratu týká. Od 30. let 20. století byla u moci rodina diktátorských Somozů. Roku 1967 se dostal k moci nejmladší člen klanu Anastasioi Somoza Debayle, ale kvůli své surovosti a vulgaritě přišel o veškerou podporu domácího obyvatelstva. Výsledkem toho všeho byl v roce 1979, tedy přesně 20 let po Castrově vítězství na Kubě, další úspěšný marxistický triumf v Novém světě, a sice sadistický převrat právě v Nikaragui.<sup>191</sup>

Sandinovci, noví vládcí Nikaragui, se prohlašovali za socialisty a byli v úzkém vztahu se Sovětským svazem. Zmocnili se rozhlasové a televizní stanice a zavedli cenzuru v nejčtenějších domácích novinách *La Presna*. Dalším jejich činem bylo zkonfiskování půdy a majetku, přičemž obojí pak použili k osobnímu obohacení vedoucích představitelů hnutí. Neposledním projevem jejich vlády bylo vybudování největší vojenské síly v oblasti, se zřejmým úmyslem exportovat marxistickou revoluci do dalších zemí Latinské Ameriky.<sup>192</sup>

Americká vláda s Reaganem v čele nechtěla dopustit, aby byla Nikaragua pod komunistickou diktaturou, proto začal Reaganův tým, pod vedením ředitele CIA Williama Caseyho, podporovat malou partyzánskou skupinu kontrarevolucionářů Contras. Původně se jednalo o seskupení několika set mužů, ovšem v polovině 80. let se tento počet navýšil na 15 000. Prezident Reagan vnímal Contras jako bojovníky za svobodu, a proto jim vyslovil svou podporu. Kongres zastával jakýsi neutrální postoj, neboť byl ochoten nabídnout pomoc pouze hospodářskou, nikoli však vojenskou. Reagan značně usiloval o finanční podporu Contras, ale bohužel mu to nebylo

---

<sup>189</sup> Protiletadlová střela.

<sup>190</sup> WALSH, L. E. *Iran/contra: The Underlying Facts*. [online]. 4. 8. 1993 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z: [http://www.fas.org/irp/offdocs/walsh/part\\_i.htm](http://www.fas.org/irp/offdocs/walsh/part_i.htm)

<sup>191</sup> REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. s. 430. ISBN 80-85190-60-5.

<sup>192</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 155. ISBN 80-86598-24-1.

Kongresem schváleno. Z toho pramenilo, že se Reaganův tým uchýlil k financování revolucionářů z peněz získaných za prodej zbraní Íránu.<sup>193</sup>

Dne 3. listopadu 1986 dvě libanonská periodika zjistila příběh vojenského obchodu Spojených států a Íránu a téměř okamžitě se tento skandál dostal do USA. V prvních dvou týdnech klesala legitimita Reaganovy vlády stejně rychle, jak se tato informace šířila mezi americkou veřejnost. O deset dní později Reagan v televizním přenosu z Oválné pracovny promluvil o situaci v Íránu, kde řekl, že nikdy nezastával žádnou politiku ústupků, prodej zbraní neměl sloužit jako výměna za rukojmí a jediné čeho chtěl on i jeho administrativa docílit, bylo navázání diplomatických vztahů s Íránem a obnovení obchodu s nimi.<sup>194</sup>

Aféra Írán-Contras byla vyšetřována Towerovou komisí, která byla vytvořena za účelem hodnocení fungování Rady národní bezpečnosti. Tuto komisi jmenoval sám Reagan. Komise zveřejnila závěry vyšetřování 26. února 1987, tedy přesně po třech měsících od zasedání. Výsledkem bylo oznámení, že prezident Reagan je nevinný, neboť členové jeho týmu jednali bez jeho svolení a on nebyl srozuměn s jejich skutky. Nicméně mu přisuzovala značnou míru odpovědnosti za aféru Írángate. Zato čtrnáct lidí, kteří pracovali pro Reagana a podíleli se nezákonném prodeji zbraní Íránu, nejvyšší soud shledal vinnými. Z toho byli čtyři obviněni ze zločinu, sedm z trestních činů, jeden byl propuštěn a dva, na které čekal ještě soud, byli později omilostněni prezidentem Bushem starším.<sup>195</sup>

Vzhledem k traumatickým zkušenostem z aféry Watergate se také Kongres obával zahájit proces impeachmentu stále oblíbeného prezidenta, který obnovil víru Ameriky v samu sebe. Demokratická poslankyně Schroederová v této souvislosti hovořila o Reaganově „teflonovém prezidentství“, na němž neulpí žádné špatné zprávy.<sup>196</sup>

---

<sup>193</sup> HEIDEKING, J., MAUCH, CH. *Američtí prezidenti: 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*. 2. vyd. Praha: Prostor, 2008. s. 481. ISBN 978-80-7260-194-3.

<sup>194</sup> *Address to the Nation on the Iran Arms and Contra Aid Controversy*. [online]. 13. 11. 1986 [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://www.reagan.utexas.edu/archives/speeches/1986/111386c.htm>

<sup>195</sup> BROWN UNIVERSITY. *The Iran Contra Affairs*. [online]. [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: [http://www.brown.edu/Research/Understanding\\_the\\_Iran\\_Contra\\_Affair/iran-contra-affairs.php](http://www.brown.edu/Research/Understanding_the_Iran_Contra_Affair/iran-contra-affairs.php)

<sup>196</sup> HEIDEKING, J., MAUCH, CH. *Američtí prezidenti: 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*. 2. vyd. Praha: Prostor, 2008. s. 482. ISBN 978-80-7260-194-3.

### 4.3 Silné a slabé stránky politiky Ronalda Reagana

Od roku 1984 se Reaganova popularita neustále stupňovala, a to zejména díky jeho úspěšné zahraniční politice. Největší vliv na tom měl jeho osobní, vytrvalý a neústupný přístup k Sovětskému svazu. Po nástupu Gorbačova do čela KSSS Reagan zahájil ofenzivní kroky ve vyjednávání, neboť v zástupci sovětské gerontokracie spatřoval člověka, se kterým je možné vést dialog. Ve výsledku tento průběh událostí znamenal konec studené války, čímž Reagan, resp. Spojené státy dosáhly vítězství ve sporu trvajícím několik desítek let a čeho do té doby žádný jiný státník nebyl schopný.

Scéna domácí politiky na tom ve druhém Reaganově prezidentském období Reagana byla poněkud lépe, než v předchozích čtyřech letech. Americká ekonomika se sice stále nedokázala zcela vzpamatovat, ale měla k tomu více než dobře nakročeno. Druhá vlna daňových škrťů rozpumpovala americké hospodářství a Reagan díky tomu mohl sklízet ovace. Spíše mu však byli vděční bohatší občané Spojených států, a to proto, že se stali ještě bohatšími. Počet lidí, kteří měli v roce 1980 roční příjem převyšující jeden milion dolarů, čítal méně než 5000, zatímco při odchodu Reagana z funkce prezidenta se toto číslo dostalo na hodnotu 35 000.<sup>197</sup>

V druhé polovině 80. let se Spojené státy potýkaly s drogovou problematikou, která vedla ke zvýšení kriminality v amerických ulicích. Proto americký prezident navrhl Kongresu protidrogový zákon, který v listopadu 1986 podepsal. Díky této legislativě bylo z federálního rozpočtu uvolněno 1,7 miliardy dolarů na boj proti drogám, 97 milionů dolarů na vybudování nové věznice pro odsouzené za drogové přestupky, 200 milionů na protidrogovou výchovu a 241 milionů dolarů na léčbu drogově závislých. Zákon dále stanovil tresty za drogové delikty. Například za držení jednoho kilogramu heroínu nebo pěti kilogramů kokainu byl pachatel odsouzen na 10 let ve vězení.<sup>198</sup>

Reaganovy úspěchy ve vnitřní politice země jen stupňovaly, čímž si upevnil svou silnou pozici v čele nejmocnějšího státu světa a všem pochybovačům i kritikům jeho osoby dokazoval, že je stále zdatným komunikátorem a politikem vůbec. Nicméně po provalení aféry Írán-Contras na veřejnost, prezidentova oblíbenost u Američanů klesla.

---

<sup>197</sup> D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. s. 109. ISBN 80-86598-24-1.

<sup>198</sup> PBS. *Thirty Years of America's Drug War*. [online]. © 1995-2014 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/drugs/cron/>

Nevěřili, že by byl Reagan nevinný a jejich spokojenost s ním se snížila z 67 % na 46 %. Tento pokles oblíbenosti byl větší než Fordův, když udělil milost Richardu Nixonovi za jeho účast v aféře Watergate. Tato událost je mnohými považována za největší Reaganovo selhání coby prezident USA.<sup>199</sup>

---

<sup>199</sup> GRAUBARD, S. R. *Prezidenti: proměna instituce amerického prezidenta od Theodora Roosevelta k Georgi W. Bushovi*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2007. s. 505. ISBN 978-80-7341-973-8.

## 5 VLIV POLITIKY RONALDA REAGANA NA AMERICKÝ MEDIÁLNÍ TRH

### 5.1 Radio Martí

Roku 1981 vznikla Komise pro vysílání na Kubu na základě Reaganova doporučení, jak by mohla jeho administrativa „rozbít kubánský vládní monopol na poskytování informací“ a „uspokojit touhu kubánského lidu po spolehlivých a relevantních událostech“. Americká vláda byla odhodlána prolomit cenzuru Fidela Castra, která na Kubě panovala, aby se obyvatelé ostrova dozvěděli o světových událostech stejně tak jako o tom, co se děje na Kubě samotné. Prezident Reagan podepsal zákon o vysílání na Kubě 4. října 1983, čímž vzniklo Radio Martí, které zahájilo vysílání 20. května 1985 se studiem ve Washingtonu D. C. (vysílač byl postaven v Marathon Key na Floridě).<sup>200</sup>

Stanice byla pojmenovaná po kubánské národní ikoně, z doby revoluce proti Španělsku v 19. století., Josém Martínovi. Je poněkud ironické, že byl vybrán právě tento muž, který kdysi řekl: „*Opovržení naším obrovským susedem, který nás nezná je naše největší americké nebezpečí*“.<sup>201</sup>,<sup>202</sup>

Cílem stanice bylo prezentovat „pravdu, pevná fakta a nezaujaté analýzy“. A jak bylo v legislativě zakotveno, Radio Martí (stejně jako TV Martí) nesmí kubánský lid nabádat k násilí či podněcovat k revoluci.<sup>203</sup>

První debaty o vzniku radia, které by vysílalo na Kubu z území Spojených států, sahají do 60. a 70. let. 20. století, kdy došlo k rušení vysokofrekvenčního signálu ze strany Kuby. Tato událost měla za následek zhoršení americko-kubánských vztahů. V roce 1979 Kuba oznámila výstavbu dvou pětiset kilowattových vysílačů schopných vysílat kamkoliv na území Spojených států amerických.

---

<sup>200</sup> V březnu 1990 zahájila vysílání také TV Martí.

<sup>201</sup> „The scorn of our formidable neighbor who does not know us is our America's greatest danger.“

<sup>202</sup> PROGLER, J. American Broadcasting to Cuba – The Cold War Origins of Radio and TV Martí. *Ritsumeikan International Affairs*. [online]. 2011, vol. 10, p. 160. [cit. 2015-01-20]. ISSN 1348-1665. Dostupné z: [http://www.ritsumei.ac.jp/acd/re/k-rsc/ras/english/publications/ria\\_10.html](http://www.ritsumei.ac.jp/acd/re/k-rsc/ras/english/publications/ria_10.html)

<sup>203</sup> JOWETT, G. S., O'DONNELL, V. *Propaganda & Persuasion*. 5th ed. Los Angeles: SAGE, 2012. p. 142. ISBN 978-1-4129-7782-1.

Tom Harkin, silný odpůrce Radia Martí, označil zákon z roku 1983 o Radiu Martí za „*masivní domácí rozhlasové rušení zákona*“.<sup>204</sup> Naopak zastánci Radia Martí zdůrazňovali právo Kubánců na svobodu projevu. Thomas Enders, náměstek ministra pro věci zahraniční prohlásil, že Radio Martí může poskytnout kubánskému lidu alternativní, spolehlivý zdroj informací a komentářů o událostech odehrávajících se v jejich vlasti. Enders dále navrhl, že rádio musí být objektivní, pestré a naladěné na potřeby Kubánců.<sup>206</sup>

Finanční náklady na provozování vysílání Radia Martí každým rokem stoupaly, navzdory zákonu, který striktně nařizoval pouze určitou částku vyhrazenou z vládních financí. Když se začalo v roce 1985 vysílat, rozpočet na vysílání činil 10 milionů dolarů. Tato suma se pak v roce 1990 zvýšila až na 12 537 000 dolarů. Většina finančních prostředků byla určena na platy zaměstnanců, kterých bylo celkem 135. Čtyřicet sedm z nich mělo na starost zpravodajství, třicet zaměstnanců se staralo o výzkum, dalších třicet byli technici a dvacet osm členů Radia Martí se staralo o administrativní složku.

Radio Martí vysílalo na středních i krátkých vlnách, přičemž 90 % Kubánců mělo přístup jen ke druhým jmenovaným. Výzkum Úřadu pro publikum Radia Martí v roce 1989 potvrdil, že 85 % obyvatel Kuby starších třinácti let jsou pravidelnými posluchači. V počátečních měsících Radia Martí se vysílalo 14,5 hodin každý den.

Situace v současné době se oproti konci 80. let poněkud proměnila. Vysílání i nadále zůstalo na krátkých i středních vlnách, počet hodin se navýšil na 24, tudíž Radio Martí vysílá nonstop (jde o stav přetrvávající z roku 1990). Obě stanice Martí, tedy radio i TV, stály americkou vládu v roce 2011 půl miliardy dolarů.<sup>207</sup>

---

<sup>204</sup> „Massive domestic radio broadcasting interference act.“

<sup>205</sup> PROGLER, J. American Broadcasting to Cuba – The Cold War Origins of Radio and TV Martí. *Ritsumeikan International Affairs*. [online]. 2011, vol. 10, p. 165. [cit. 2015-01-20]. ISSN 1348-1665. Dostupné z: [http://www.ritsumei.ac.jp/acd/re/k-rsc/ras/english/publications/ria\\_10.html](http://www.ritsumei.ac.jp/acd/re/k-rsc/ras/english/publications/ria_10.html)

<sup>206</sup> PROGLER, J. American Broadcasting to Cuba – The Cold War Origins of Radio and TV Martí. *Ritsumeikan International Affairs*. [online]. 2011, vol. 10, p. 166. [cit. 2015-01-20]. ISSN 1348-1665. Dostupné z: [http://www.ritsumei.ac.jp/acd/re/k-rsc/ras/english/publications/ria\\_10.html](http://www.ritsumei.ac.jp/acd/re/k-rsc/ras/english/publications/ria_10.html)

<sup>207</sup> PROGLER, J. American Broadcasting to Cuba – The Cold War Origins of Radio and TV Martí. *Ritsumeikan International Affairs*. [online]. 2011, vol. 10, p. 169. [cit. 2015-01-20]. ISSN 1348-1665. Dostupné z: [http://www.ritsumei.ac.jp/acd/re/k-rsc/ras/english/publications/ria\\_10.html](http://www.ritsumei.ac.jp/acd/re/k-rsc/ras/english/publications/ria_10.html)

## 5.2 Deregulace vysílacích společností v USA

Ve spojitosti s Reaganovou politikou nelze opomenout ani fakt, že v roce 1985 došlo k výrazně proměně v americkém vysílání. Třem největším americkým sítím ABC, CBS a NBC bylo dovoleno vlastnit dvanáct vysílacích stanic, namísto stávajících pěti. Tato přeměna ovšem vyžadovala kapitál, který sítě neměly. To bylo způsobeno zejména poklesem příjmů z reklamy.

Takto oslabené koncerny se staly středem zájmu pro ty, kteří skupují neprosperující firmy, propouštějí personál, dosadí tam své zaměstnance a znovu začnou pracovat se ziskem. Tato situace nastala i v tomto případě.

Společnost ABC (American Broadcasting Company), která v té době vysílala jediný populární seriál *Denver Clan*, byla v roce 1985 prodána. Koupil ji Thomas Murphy, majitel firmy Capital Cities, která vlastnila několik televizních stanic. Murphy vydělal peníze tím, že skoupil různé televizní stanice, které již neprosperovaly, a propouštěním je zreorganizoval, tak aby začaly být ziskové. ABC koupil za 3,5 miliardy dolarů a jeho prvním krokem bylo propuštění 10 % zaměstnanců.

Druhou sítí bylo CBS (Columbia Broadcasting System). Ted Turner, majitel CNN, který ještě v polovině 80. let neměl na světovém trhu tak silnou pozici, se snažil prosadit na trhu americkém. Roku 1985 koupil filmový archiv společnosti Metro-Goldwyn-Mayer (MGM), který obsahoval 3650 filmů. Díky tomu získal dostatečné množství filmového materiálu potřebného k pokusu o expanzi v oblasti zábavního vysílání. Turner se pokusil koupit CBS formou tzv. nepřátelského převzetí<sup>208</sup>. Tento čin byl považován za velmi zákeřný, zejména proto, že Turner chtěl vyplatit akcionáře teprve poté, až zvýší hospodárnost CBS. Převzetí se nakonec neuskutečnilo, neboť cesta, kterou si Turner zvolil, byla pro akcionáře příliš riskantní.

Mezitím koupil akcie CBS na burze za 951 milionů dolarů Lawrence Tisch, s tichým souhlasem manažerů CBS, kteří byli zastrašeni Turnerem. Tisch byl majitel luxusních hotelů, tabákových továren a pojišťoven. Částka, za kterou společnost koupil, představovala 29% podíl a Tisch si pro sebe zařídil funkci hlavního jednatele. Následně

---

<sup>208</sup> Nepřátelské převzetí (Hostile Takeover) je takové, při kterém je dohoda na straně vlastníků (např. akcionářů), ale management převzaté firmy s převzetím nesouhlasí.



uskutečnil Turnerovy plány na zkrácení rozpočtu a propouštění. Dal výpověď 30 % zaměstnanců a 10 % redaktorů.

Poslední společností, na kterou se vztahovala deregulační politika Ronalda Reagana, byla NBC (National Broadcasting Company). Radio Corporation of America (dřívější název NBC) koupila společnost General Electric za 6,3 miliardy dolarů a tím se stala výhradním vlastníkem NBC. Jeden z vrcholových manažerů General Electric, Robert Wright, se okamžitě stal šéfem NBC.<sup>209</sup>

### 5.3 Telekomunikace

Během osmi let, kdy Ronald Reagan působil v Bílém domě, se jeho deregulační politika dotkla také telekomunikační sféry ve Spojených státech. Telefonní společnost AT&T (American Telephone and Telegraph Company), jejíž vznik se datuje k roku 1885, měla až do počátku 80. let 20. století téměř monopolní postavení v oblasti telekomunikací; tento monopol však nebyl nikterak právně stvrzen. Přesněji řečeno, jednalo se o postavení v poskytování služeb na dlouhou vzdálenost, tedy mezi jednotlivými státy USA. Tato společnost také prodávala telefonní zařízení jak fyzickým, tak právníckým osobám či zřizovala veřejné telefonní automaty.

Koncem 60. let 20. století povolila Federální komise pro telekomunikaci společnosti MCI (Microwave Communications, Inc.) poskytovat mezistátní telefonní služby. Komise se mylně domnívala, že se bude jednat jen o poskytování služeb uvnitř velkých společností, které mezi sebou potřebují komunikovat na velké vzdálenosti. V roce 1977 komise ztratila veškerou kontrolu nad společností MCI, která již poskytovala služby i fyzickým osobám. Tato skutečnost dala vzniknout soudnímu sporu mezi oběma společnostmi, který započal v roce 1979.

Dne 8. ledna 1982 byl spor vyřešen, když prezident Reagan podepsal zákon, který ukončil výsadní postavení společnosti AT&T na americkém trhu. Následkem toho se z AT&T oddělilo sedm nezávislých regionálních společností, známých též jako „Baby Bells“, které převzaly lokální telefonní linky. Toto oddělení znamenalo 70% propad

---

<sup>209</sup> PROKOP, D. *Boj o média: dějiny nového kritického myšlení o médiích*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. s. 323-324. ISBN 80-246-0618-6.

hodnoty společnosti AT&T na burzovním trhu. Avšak na druhou stranu nutno poznamenat, že tímto zákonem vznikly nejen regionální společnosti, ale také bylo možné, aby se další společnosti s celonárodním působením prosadily v poskytování telekomunikačních služeb. Jmenovitě jsou to například společnosti Sprint nebo dříve jmenovaná MCI, která byla v roce 2006 koupená společností Verizon.<sup>210</sup>

---

<sup>210</sup> CRANDALL, R. W. *Telecommunications Policy in the Reagan Era*. [online.] [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://www.cato.org/sites/cato.org/files/serials/files/regulation/1988/10/reg12n3-crandall.html>

## 6 ODKAZ POLITIKY RONALDA REAGANA DO SOUČASNOSTI

V roce 1981 Reagan prohlásil, že chce „omezit rozsah i vliv federálních institucí“, avšak ani do doby, kdy Reagan z úřadu odcházel, tedy v lednu 1989, se mu tento vliv omezit nepodařilo. Federální úřady, kterým Reagan hrozil zrušením, bylo například Ministerstvo školství a úřady tohoto typu nejenže v roce 1989 stále existovaly, ale také jejich rozpočty stále rostly. Federální rozpočet, vyjádřen v procentech hrubého domácího produktu, byl při Reaganově odchodu de facto vyšší než v době, kdy do úřadu nastupoval. Přesto Reagan úspěšně přeformuloval náplň národní politiky a urychlil konzervativní vzpouru, která se formovala více než dvacet let. Reaganovi kritici zdůrazňovali, že mu chyběl intelektuální odstup a že byl netečný ke každodenním administrativním záležitostem.<sup>211</sup>

Dalo by se říci, že se Reaganovi podařilo ovlivnit a také změnit podobu tohoto světa v druhé polovině 20. století. Světa, který do té doby představoval svobodu v podobě západních zemí a totalitní režim uplatňovaný Sovětským svazem. Konec studené války a tím i pád komunismu byl sice něčím, co oslavovali nejen Spojené státy americké, ale na druhou stranu nutno poznamenat, že to sebou neslo značnou zátěž právě pro USA. Šlo o vládní deficit v řádech stovek miliard dolarů, který byl způsobený zejména náklady spojenými s vojenským zbrojením v 80. letech.

Reagan v roce 1981 přinesl do Bílého domu novou vlnu konzervatismu, která se začala postupně šířit po celé zemi. Avšak i po jeho odchodu z prezidentského postu se Reaganův myšlenkový odkaz přenesl do současnosti. V první řadě je to daňový systém, který byl v 90. letech sice lehce pozměněn, ale základní konstrukt z roku 1986 byl ponechán. Ve Spojených státech dnes existuje celkem sedm pásem se sazbami 10, 15, 25, 28, 33, 35 a 40 %.<sup>212</sup>

---

<sup>211</sup> TINDALL, G. B., SHI, D. E. *Dějiny Spojených států amerických*. 5. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. s. 746. ISBN 978-80-7106-588-3.

<sup>212</sup> SCRIBD. *Federal Individual Income Tax Rates History*. [online]. © 2015 [cit. 2015- 01-20]. Dostupné z: <http://www.scribd.com/doc/190500966/Federal-Individual-Individual-Income-Tax-Rate-Adjusted-for-Inflation>

Druhý myšlenkový odkaz tkví v samotné Republikánské straně. Reagan svou politikou zastával všechny postoje, které strana sama považuje za svůj ideologický základ. Mezi tyto postoje patří nízké daně, podpora podnikání, svobodný trh, kapitalismus či tradiční rodinné hodnoty. Z těchto základů vycházeli i další prezidenti, zejména pak oba Bushové, kteří se ztotožňovali s Reaganovými názory i činy. V návaznosti na Reaganovu politiku, Bill Clinton během svého prezidentství prohlásil, že „*éra velké vlády je u konce*“<sup>213</sup>.<sup>214</sup>

Po dvě desetítky let byl reaganismus cílem republikánů jakožto jednotící téma a vládní filosofie. Teprve až v posledních několika letech se hnutí Tea Party<sup>215</sup> snaží vymanit z této politiky a vydat se vlastním směrem bez ohledu na minulost. Tím se také zesílil boj mezi zastánci Reagana z řad Republikánů a členy Tea Party.<sup>216</sup>

Americký novinář Peter Dreier označuje za nejvýznamnější Reaganův odkaz na domácí scéně oslabenou vládní schopnost vykonávat svou práci pro ochranu rodin, spotřebitelů, pracovníků a pro ochranu životního prostředí.<sup>217</sup>

Reaganova revoluce jakožto „boj proti teroru“ pokračuje i v současnosti. Zatímco v době studené války, zejména v 80. letech, představoval tento boj komunismus, pro George W. Bushe to byl Irák se Saddámem Husajnem a Afghánistán s Usámou bin Ládinem. V tomto ohledu se Reaganův odkaz rozšířil i mezi demokraty a proti teroru bojuje i současný prezident Barack Obama, pro kterého zlo představovala Al-Káida a v současné době zejména Islámský stát.<sup>218</sup>

Od doby, kdy Ronald Reagan zemřel (dne 5. června roku 2004), žije také jeho odkaz v podobě pojmenování letiště v hlavním městě Spojených států a dále jeho jméno nese mnoho škol a řada amerických ulic.<sup>219</sup>

---

<sup>213</sup> „The era of big government is over.“

<sup>214</sup> DREIER, P. *Reagan's Real Policy*. [online]. 4. 2. 2011 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://www.thenation.com/article/158321/reagans-real-legacy#>

<sup>215</sup> Politické hnutí vzniklé v roce 2009, které zastává konzervativní postoje a v tradičním americkém stranickém systému jsou stoupenci Tea Party radikálnějšími zastánci Republikánské strany.

<sup>216</sup> DINAN, S. *Ronald Reagan's enduring legacy*. [online]. 3. 2. 2011 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.washingtontimes.com/news/2011/feb/3/reagans-enduring-legacy/?page=all>

<sup>217</sup> DREIER, P. *Reagan's Real Policy*. [online]. 4. 2. 2011 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://www.thenation.com/article/158321/reagans-real-legacy#>

<sup>218</sup> WEISBROT, M. *Ronald Reagan's Legacy*. [online]. [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.cepr.net/op-eds-&-columns/op-eds-&-columns/ronald-reagans-legacy/>

<sup>219</sup> DREIER, P. *Reagan's Real Policy*. [online]. 4. 2. 2011 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://www.thenation.com/article/158321/reagans-real-legacy#>

## ZÁVĚR

Téměř každá historická událost je svým způsobem specifická či zvláštní, neboť znamená následné ubírání se jiným směrem, což do jisté míry přináší také nové pohledy, ať již v dané skutečnosti nebo v širších souvislostech. Politika Ronalda Reagana nebyla v tomto ohledu výjimkou, zvláště pak jeho kroky v oblasti hospodářství přinesly novou vlnu konzervativního myšlení a přístupu, které vedly v 80. letech minulého století k politickému obratu ve Spojených státech amerických.

Reaganova zkušenost s vrcholnou politikou začala v druhé polovině 70. let, kdy úspěšně kandidoval na guvernéra státu Kalifornie. V této funkci vydržel osm let, během nichž vzrostla podstatným způsobem životní úroveň tohoto nejlidnatějšího státu USA. Z počátku se sice potýkal s ekonomickými problémy, neboť Kalifornie, stejně jako zbytek země v té době, zápolila s vysokými vládními výdaji, které ale na druhé straně nebyly vyrovnávány minimálně stejnými příjmy do státní kasy. V této oblasti se mu nedařilo tolik, jako na poli sociálním. Mezi jeho největší počín patřila reforma systému sociální péče, díky které došlo k plošnému zvýšení výplat sociálních přídatků jednotlivým sociálním vrstvám.

Politická kariéra Ronalda Reagana pokračovala i po období guvernérství, a to prezidentskou kandidaturou. O tento post se ucházel celkem třikrát, přičemž poprvé se mu to nepodařilo, zejména kvůli nezkušenosti a nešťastně vedené kampani, ovšem podruhé a potřetí slavil úspěch. Reagan v Bílém domě strávil osm let, v nichž se snažil držet svých zásad, se kterými vstupoval do prezidentské kampaně. Mezi tyto zásady patřil boj proti totalitním režimům se silným důrazem na komunismus, zastávání ekonomiky nabídky, minimální zasahování do života občanů Spojených států amerických a používání selského rozumu. Všechny tyto zásady se promítly i do jeho způsobu řešení mnoha problémů a situací.

Jedním z nejvýznamnějších prvků prvního volebního období byla „reaganomika“, která nastartovala americkou ekonomiku. S tím samozřejmě souviselo také zahájení daňové reformy, které znamenalo snížení daňové zátěže na jedné straně a větší motivaci lidí k rozhybání tržního mechanismu na straně druhé. Tento trend se přenesl i do jeho druhého funkčního období, kdy byl proces zjednodušení daní dokončen. Na scéně

zahraniční politiky se Reagan snažil šířit demokracii po celém světě a podporovat antikomunistické režimy, které se pokoušely vzepřít totalitní diktatuře. Jeho urputnost, vytrvalost a racionalita se ukázaly jako úspěšné zbraně zejména v jednáních se Sovětským svazem, kdy nejenom, že ukončil politiku détente, ale nebál se ani ostře vystoupit proti „říši zla“. V poslední řadě také poskytl horentní finanční prostředky do vojenského průmyslu a na zbrojení. Všechny tyto opatření či kroky měly jeden společný cíl, kterým bylo přimět Sovětský svaz omezit zbrojení. Výsledek byl pro Spojené státy pozitivní a koncem Reaganova prezidentského mandátu došlo k řadě oboustranných podpisů smluv, které se zavazovaly ke zničení jaderného arzenálu na obou stranách.

Politika Ronalda Reagana se dotkla mnoha odvětví, jedním z nich byl i mediální trh. Rozhlasové vysílání na Kubu, které vzešlo z prezidentovy iniciativy, přineslo rozporuplný ohlas při hodnocení plnění jeho funkce. Z jednoho pohledu se na tento projekt může nahlížet jako na poskytování informací čistě propagandistickou formou, z jiného pohledu jako na objektivní zdroj světových zpráv a událostí pro Kubánce, jak to bylo prezentováno v legislativě. Dalším projevem vlivu Reaganovy politiky byl zákon, který zásadním způsobem ovlivnil podobu amerických televizních společností; umožnil totiž navýšení počtu stanic třem nejvýznamnějším americkým sítím, díky čemuž dal vzniknout větší rozmanitosti televizních žánrů spolu s navýšením konkurenceschopnosti jednotlivých společností.

Obecně by se dalo říci, že Reaganovým největším úspěchem bylo znovuzkříšení Spojených států amerických (zejména po stránce ekonomické), kdy jim navrátil pomíjivé vědomí možností, dostal pod kontrolu inflaci a pomohl zažehnout roznětku demokratické svobody ve východní Evropě. Popularitu „Velkého komunikátora“, jak mu bylo přezdíváno, neumenšila ani skutečnost, že svou daňovou politikou rozšířil propast mezi bohatými a chudými a zapříčinil ohromné rozpočtové schodky, s nimiž se potýkají jeho nástupci dodnes.

Reaganovi straničtí pokračovatelé, tedy George H. W. Bush a jeho syn George W. Bush, se silně hlásili k odkazu Ronalda Reagana, jež zformoval Republikánskou stranu do podoby, která přetrvala až do současnosti a přiřadil jí nový status quo svým neokonzervativním vlivem. Ať se na prezidenta Reagana pohlíží jako na muže, který byl ve správný čas na správném místě, nebo jako na snílka, který si představoval

demokratický svět a ekonomicky prosperující zemi, jedno se mu odepřít nedá; byl to člověk, který chtěl věřit a téměř všechno, v co věřil a co chtěl, se mu také podařilo.

Prezidentské volby ve Spojených státech amerických v roce 2016 teprve ukážou, do jaké míry bude naplněn Reaganův odkaz, jehož podstatou je být dobrým lídrem, nikoliv vůdcem. Pokud bude republikánský kandidát navazovat na myšlenkový základ Ronalda Reagana, je pravděpodobné, že schopnost jeho demokratického protivníka zvítězit se podstatně sníží. Umění dokázat přesvědčit lidi, že cesta, kterou navrhuje je ta správná, nebyla pro Reagana žádnou překážkou a nebál se toho, díky čemuž měl a stále má takový úspěch i oblibu u Američanů. Schopnost dokázat v člověku probudit víru v silnější a lepší Ameriku, vlastenectví a svobodu, jsou atributy, které by v sobě měl mít každý dobrý prezident.

Tato diplomová práce si kladla za cíl vytvořit komplexní studii o politické kariéře prezidenta Ronalda Reagana včetně zodpovězení otázky, jak je v současnosti nakládáno s jeho odkazem. Předpokládám, že byl tento cíl splněn, zejména po stránce detailního rozboru jednotlivých politických událostí. Reaganův politický život byl zkoumán chronologicky a byl zpracován pomocí historické a obsahové analýzy. Zejména díky nahlédnutí do jeho života je snazší pochopit, jakým způsobem řešil jednotlivé skutečnosti a vzniklé problémy, které mají jeden společný rys; a sice Reaganovu schopnost nespátřovat v ničem překážku a snažit se vše vyřešit co možná nejjednodušeji. I tato schopnost je odkazem Ronalda Reagana, kterou však, dle mého názoru, žádný z jeho nástupců v současné době nedisponuje.

## SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

### Seznam použitých českých zdrojů

BANKOWICZ, M. *Demokraté a diktátoři*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 402 s. ISBN 80-86432-21-1.

DRULÁK, P. *Metafory studené války: interpretace politického fenoménu*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 293 s. ISBN 978-80-7367-594-3.

D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. 264 s. ISBN 80-86598-24-1.

FAJMON, H. *Margaret Thatcherová a její politika*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010. 391 s. ISBN 978-80-7325-217-5.

FUKUYAMA, F. *Budování státu podle Fukuyamy*. 1. vyd. Praha: Alfa Publishing, 2004. 129 s. ISBN 80-86851-09-5.

FUKUYAMA, F. *Konec dějin a poslední člověk*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2002. 384 s. ISBN 80-86182-27-4.

GRAUBARD, S. R. *Prezidenti: proměna instituce amerického prezidenta od Theodora Roosevelta k Georgi W. Bushovi*. 1. vyd. Praha: BB/art, 2007. 812 s. ISBN 978-80-7341-973-8.

HEIDEKING, J., MAUCH, CH. *Američtí prezidenti: 42 portrétů od George Washingtona po George W. Bushe*. 2. vyd. Praha: Prostor, 2008. 586 s. ISBN 978-80-7260-194-3.

HEYWOOD, A. *Politické ideologie*. 4. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 362 s. ISBN 978-80-7380-137-3.

HEYWOOD, A. *Politologie*. 3. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 537 s. ISBN 978-80-7380-115-1.

HUNTINGTON, S. P. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2001. 448 s. ISBN 80-86182-49-5.

KREJČÍ, O. *Americký konzervatismus*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1987. 262 s.



- MUSGRAVE, R. A., MUSGRAVEOVÁ, P. B. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Management Press, 1994. 582 s. ISBN 80-85603-76-4.
- NOONANOVÁ, Peggy. *Když kraloval charakter: životní příběh Ronalda Reagana*. 1. vyd. Praha: Ideál, 2004. 368 s. ISBN 80-901017-5-5.
- O'SULLIVAN, J. et al. *Ronald Reagan: sto let od narození*. 1. vyd. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2011. 157 s. ISBN 978-80-87460-02-3.
- PETŘÍK, L. *Konzervativní revoluce Margaret Thatcherové a Ronalda Reagana*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. 267 s. ISBN 978-80-7325-167-3.
- PROKOP, D. *Boj o média: dějiny nového kritického myšlení o médiích*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. 409 s. ISBN 80-246-0618-6.
- REAGAN, R. *Život jednoho Američana: paměti prezidenta*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1997. 722 s. ISBN 80-85190-60-5.
- SCHWEIZER, P. *Reaganova válka*. 1. vyd. Praha: Ideál, 2007. 352 s. ISBN 978-80-86995-04-5.
- SIRŮČEK, P. a kol. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie*. 1. vyd. Slaný: MELANDRIUM, 2007. 512 s. ISBN 978-80-86175-03-4.
- SUCHÝ, P. *Reagan a říše zla: vývoj americké zahraniční politiky a vztahů mezi supervelmocemi v letech 1981-1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004. 284 s. ISBN 80-7325-046-2.
- TAMGINSKIJ, I., ZAJCEV, J. *Z Hollywoodu do Bílého domu*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1986. 184 s.
- THATCHEROVÁ, M. *Roky na Downing Street*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1996. 627 s. ISBN 80-206-0471-5.
- TINDALL, G. B., SHI, D. E. *Dějiny Spojených států amerických*. 5. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 905 s. ISBN 978-80-7106-588-3.
- TOMEŠ, Z. a kol. *Hospodářská politika: 1900-2007*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 264 s. ISBN 978-80-7400-002-7.

ŽÍDEK, L. *Dějiny světového hospodářství*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 391 s. ISBN 978-80-7380-035-2.

### **Seznam použitých zahraničních zdrojů**

BOSKIN, M. J. *Reagan and the Economy: The Successes, Failures, and Unfinished Agenda*. 1st. ed. San Francisco: ICS Press, 1987. 303 p. ISBN 0-917616-80-4.

COLE, R. H. *Operation Urgent Fury*. 2nd ed. Washington: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2013. 94 p. ISBN 978-1-4839-0131-2.

CONBOY, M. *Journalism: a Critical History*. 1st ed. London: SAGE Publications, 2004. 246 p. ISBN 0-7619-4100-2.

COUTIN, S. B. *Nations of Emigrants: Shifting Boundaries of Citizenship in El Salvador and the United States*. 1st ed. New York: Cornell University Press, 2007. 263 p. ISBN 978-0-80-147396-8.

DUGGER, R. *On Reagan: the man & his presidency*. 1st ed. New York: McGraw-Hill, 1983. 617 p. ISBN 0-070-17974-3.

EVANS, R., NOVAK, R. *The Reagan Revolution*. 1st ed. New York: E. P. Dutton, 1981. 257 p. ISBN 978-0-52-518970-1.

GARTHOFF, R. L. *The Great Transition: American-Soviet Relations and the End of the Cold War*. 1st ed. Washington: Brookings Institution Press, 1994. 848 p. ISBN 978-0-81-573060-6.

GRAEBNER, N. A. *Cold War Diplomacy: American Foreign Policy, 1945-1960*. 1st ed. Princeton: Van Nostrand, 1962. 193 p. ISBN 0-442-00058-8.

JOWETT, G. S., O'DONNELL, V. *Propaganda & Persuasion*. 5th ed. Los Angeles: SAGE, 2012. 432 p. ISBN 978-1-4129-7782-1.

MASTNÝ, V. *Russia's Road to the Cold War: Diplomacy, Warfare, and the Politics of Communism, 1941-1945*. 1st ed. New York: Columbia University Press, 1979. 409 p. ISBN 0-231-04360-0.

MELKO, M. *The Nature of Civilizations*. 1st ed. Boston: Porter Sargent Publisher, 1969. 221 p. ISBN 0-875-58044-0.

SCHALLER, M. *Reckoning the Reagan: America and Its Presidents in the 1980s*. 1st ed. New York: Oxford University Press, 1992. 205 p. ISBN 978-0-19-509049-9.

YERGIN, D. *Shattered Peace: The Origins of the Cold War and the National Security State*. 1st ed. Boston: Houghton Mifflin, 1977. 526 p. ISBN 0-395-24670-9.

### **Seznam použitých internetových zdrojů**

4PRESIDENT. *Ronald Reagan for President 1984 Campaign Brochure*. [online]. © 2002-2016 [cit. 2015-01-25]. Dostupné z:  
<http://www.4president.org/brochures/1984/reaganbush1984brochure.htm>

*Address to the Nation on the Iran Arms and Contra Aid Controversy*. [online]. 13. 11. 1986 [cit. 2015-02-16]. Dostupné z:  
<http://www.reagan.utexas.edu/archives/speeches/1986/111386c.htm>

ALSTYNE, A. V. *Ronald Reagan's First Term*. [online]. [cit. 2015-02-02]. Dostupné z:  
[http://it.stlawu.edu/~quack/seminar/first\\_term.htm](http://it.stlawu.edu/~quack/seminar/first_term.htm)

BROWN UNIVERSITY. *The Iran Contra Affairs*. [online]. [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: [http://www.brown.edu/Research/Understanding\\_the\\_Iran\\_Contra\\_Affair/iran-contra-affairs.php](http://www.brown.edu/Research/Understanding_the_Iran_Contra_Affair/iran-contra-affairs.php)

BUSSINESSINFO. *Spojené státy americké: Finanční a daňový sektor*. [online]. 17. 12. 2014 [cit. 2015-01-26]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/spojene-staty-americke-financni-a-danovy-sektor-18549.html#sec5>

CRANDALL, R. W. *Telecommunications Policy in the Reagan Era*. [online.] [cit. 2015-02-09]. Dostupné z:  
<http://www.cato.org/sites/cato.org/files/serials/files/regulation/1988/10/reg12n3-crandall.html>

DINAN, S. *Ronald Reagan's enduring legacy*. [online]. 3. 2. 2011 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.washingtontimes.com/news/2011/feb/3/reagans-enduring-legacy/?page=all>

DREIER, P. *Reagan's Real Policy*. [online]. 4. 2. 2011 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://www.thenation.com/article/158321/reagans-real-legacy#>

GOLA, P. *Daně a sociální systém v USA*. [online]. 4. 8. 2005 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d1519v1495-dane-a-socialni-system-v-usa/>

HUNTIGTON, S. *The Clash of Civilizations?* [online]. © 2002-2014 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.foreignaffairs.com/articles/48950/samuel-p-huntington/the-clash-of-civilizations>

JOHNSON, K. C. *1980 Presidential Election Map*. [online]. [cit. 2015-02-03]. Dostupné z: <http://kcjohnson.files.wordpress.com/2012/07/1980-presidential-election-map-picture.jpg>

JOHNSON, R. B. *Reconsiderations: Periods of Peril: The Window of Vulnerability and Other Myths*. [online]. © 2002-2014 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://www.foreignaffairs.com/articles/37412/robert-h-johnson/reconsiderations-periods-of-peril-the-window-of-vulnerability-an>

LAMA, G., ATLAS, T. *President: Terrorists Must Pay*. [online]. 1. 7. 1985 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: [http://articles.chicagotribune.com/1985-07-01/news/8502120339\\_1\\_hostage-crisis-hostages-release-hijack-victims](http://articles.chicagotribune.com/1985-07-01/news/8502120339_1_hostage-crisis-hostages-release-hijack-victims)

LEE, R. A. *The Invasion of Grenada*. [online]. 11. 11. 2014 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.historyguy.com/Grenada.html#.VM39LhE5Cpo>

LEIP, D. *1984 Presidential General Election Results*. [online]. © 2012 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://uselectionatlas.org/RESULTS/national.php?year=1984>

PBS. *Thirty Years of America's Drug War*. [online]. © 1995-2014 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/drugs/cron/>

PETERS, G., WOOLEY, J. T. *Election of 1980*. [online]. © 1999-2015 [cit. 2015-01-27]. Dostupné z: <http://www.presidency.ucsb.edu/showelection.php?year=1980>

PETERS, G., WOOLEY, J. T. *Remarks Announcing the Intention To Nominate Sandra Day O'Connor To Be an Associate Justice of the Supreme Court of the United States*.

[online]. © 1999-2015 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z:  
<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=44042>

PROCON. *1984 US Presidential Election Results Map*. [online]. © 2014 [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: <http://reagan.procon.org/view.resource.php?resourceID=003890>

PROGLER, J. American Broadcasting to Cuba – The Cold War Origins of Radio and TV Marti. *Ritsumeikan International Affairs*. [online]. 2011, vol. 10, 340 p. [cit. 2015-01-20]. ISSN 1348-1665. Dostupné z: [http://www.ritsumei.ac.jp/acd/re/k-rsc/ras/english/publications/ria\\_10.html](http://www.ritsumei.ac.jp/acd/re/k-rsc/ras/english/publications/ria_10.html)

RADFORD, T. *Do trees pollute the atmosphere?* [online]. 13. 5. 2004 [cit. 2014-01-26]. Dostupné z:  
<http://www.theguardian.com/science/2004/may/13/thisweekssciencequestions3>

SCRIBD. *Federal Individual Income Tax Rates History*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.scribd.com/doc/190500966/Federal-Individual-Individual-Income-Tax-Rate-Adjusted-for-Inflation>

SCHWARTZ, I. *Reagan's 'tear down this wall' speech turns 20*. [online]. 12. 6. 2007 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: [http://usatoday30.usatoday.com/news/world/2007-06-12-reagan-speech\\_N.htm](http://usatoday30.usatoday.com/news/world/2007-06-12-reagan-speech_N.htm)

SPARKNOTES. *A Leading Man: 1946-1962*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.sparknotes.com/biography/reagan/section4.rhtml>

SPARKNOTES. *Becoming a Star: 1937-1946*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-18]. Dostupné z: <http://www.sparknotes.com/biography/reagan/section3.rhtml>

SPARKNOTES. *Early Life: 1911-1932*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://www.sparknotes.com/biography/reagan/section1.rhtml>

SPARKNOTES. *First Job: 1932-1937*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://www.sparknotes.com/biography/reagan/section2.rhtml>

SPARKNOTES. *Presidential Aspirations: 1976-1980*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-28]. Dostupné z: <http://www.sparknotes.com/biography/reagan/section6.rhtml>

SPARKNOTES. *Serving the People: 1950-1974*. [online]. © 2015 [cit. 2015-01-22]. Dostupné z: <http://www.sparknotes.com/biography/reagan/section5.rhtml>

*Statement on Signing the Immigration Reform and Control Act of 1986*. [online]. 6. 11. 1986 [cit. 2015-01-30]. Dostupné z:

<http://www.reagan.utexas.edu/archives/speeches/1986/110686b.htm>

USDA. *A Short History of SNAP*. [online]. 20. 11. 2014 [cit. 2015-01-29]. Dostupné z:

<http://www.fns.usda.gov/snap/short-history-snap>

WALSH, L. E. *Iran/contra: The Underlying Facts*. [online]. 4. 8. 1993 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z: [http://www.fas.org/irp/offdocs/walsh/part\\_i.htm](http://www.fas.org/irp/offdocs/walsh/part_i.htm)

WEISBROT, M. *Ronald Reagan's Legacy*. [online]. [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.cepr.net/op-eds-&-columns/op-eds-&-columns/ronald-reagans-legacy/>

YOUTUBE. *Where's the Rest of Me?*. [online]. 7. 3. 2008 [cit. 2015-01-25.]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=K217rguXSXI>

## SEZNAM PŘÍLOH

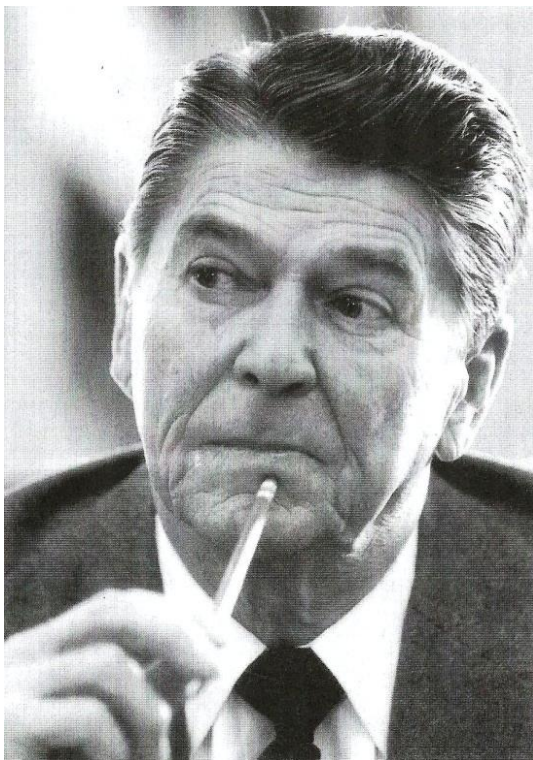
### Příloha A – Fotografie Ronalda Reagana



Zdroj: D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. (nečíslovaná obrázková příloha). ISBN 80-86598-24-1.



Zdroj: SCHWEIZER, P. *Reaganova válka*. 1. vyd. Praha: Ideál, 2007. (nečíslovaná obrázková příloha). ISBN 978-80-86995-04-5.



Zdroj: SCHWEIZER, P. *Reaganova válka*. 1. vyd. Praha: Ideál, 2007. ISBN 978-80-86995-04-5.

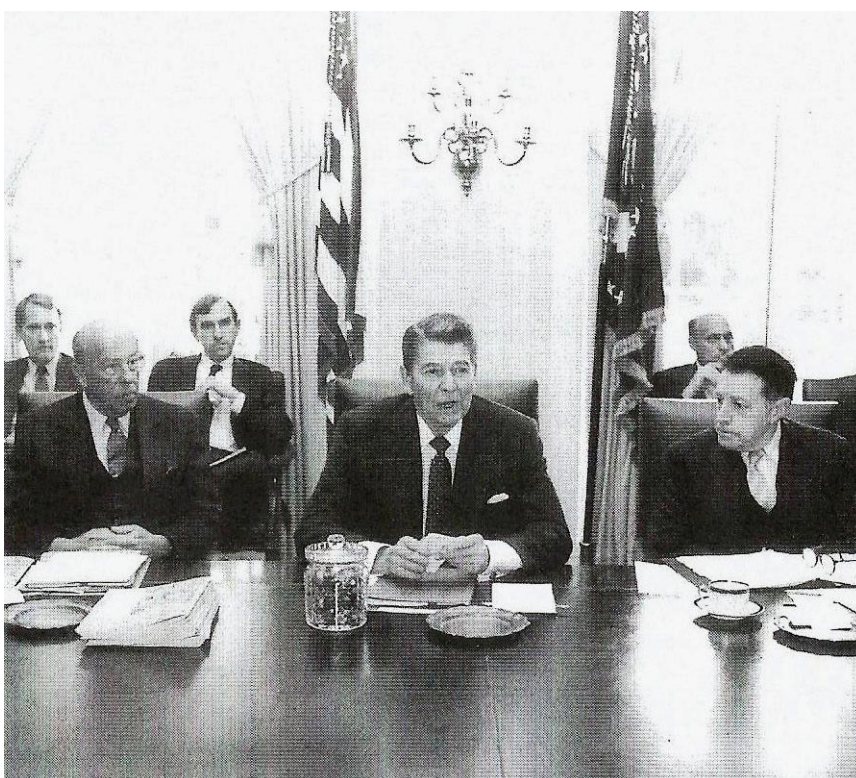


Zdroj: D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. ISBN 80-86598-24-1.





Zdroj: D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. ISBN 80-86598-24-1.



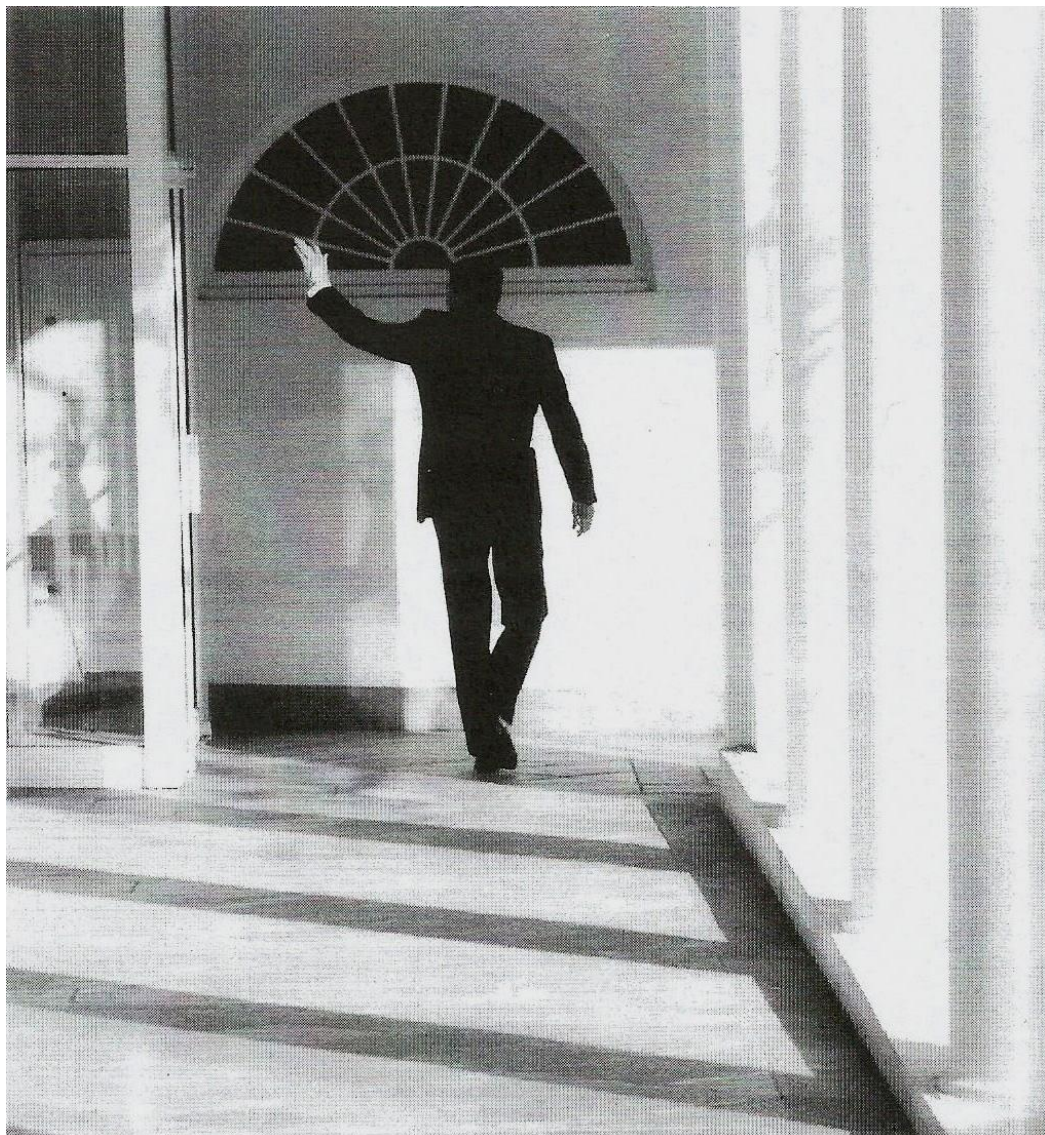
Zdroj: SCHWEIZER, P. *Reaganova válka*. 1. vyd. Praha: Ideál, 2007. ISBN 978-80-86995-04-5.



Zdroj: SCHWEIZER, P. *Reaganova válka*. 1. vyd. Praha: Ideál, 2007. ISBN 978-80-86995-04-5.



Zdroj: D'SOUZA, D. *Ronald Reagan: jak se obyčejný muž stal neobyčejným vůdcem*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2004. ISBN 80-86598-24-1.



Zdroj: SCHWEIZER, P. *Reaganova válka*. 1. vyd. Praha: Ideál, 2007. ISBN 978-80-86995-04-5.

## **BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE**

**Jméno autora:** Michal Petřina

**Obor:** Sociální a mediální komunikace

**Forma studia:** prezenční studium

**Název práce:** Ronald Reagan – jeho politika a odkaz do současnosti

**Rok:** 2015

**Počet stran textu bez příloh:** 79

**Celkový počet stran příloh:** 5

**Počet titulů českých použitých zdrojů:** 26

**Počet titulů zahraničních použitých zdrojů:** 13

**Počet internetových zdrojů:** 34

**Vedoucí práce:** Mgr. Lukáš Novotný, M.A., Dr.